

ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดยะลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ทุเรียน

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดยะลา ทูเรียน ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้าของจังหวัดยะลา ซึ่งโดยอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด คือการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และกลุ่มจังหวัด รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรรายสินค้าที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรภายในจังหวัด

การปลูกทุเรียน ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก มีปลูกทุกภาค แต่แหล่งที่ปลูกเชิงการค้า จะอยู่ในภาคตะวันออก ได้แก่จันทบุรี ระยอง และตราด ภาคใต้ได้แก่ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และยะลา ภาคเหนือได้แก่อุตรดิตถ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ศรีสะเกษ โดยนิยมปลูก คือพันธุ์หมอนทอง กระดุมทอง ชะนี พวงมณีและก้านยาว ปัจจุบันความต้องการทุเรียนในท้องตลาดมีมาก ทำให้ทุเรียนมีราคาสูง เกษตรกรจึงหันมาปลูกเป็นอาชีพมากขึ้น และยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดยะลา ประกอบกับสภาพพื้นที่การปลูกสูงเกินจากระดับน้ำทะเล ๑๐๐ เมตร จังหวัดยะลาได้ขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) “ทุเรียนสะเด็ดน้ำยะลา” Sa-Ded Nam Yala ซึ่งมีการปลูกทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ หมอนทอง ก้านยาว ชะนี พวงมณี และมุซังคิง จุดเด่นคือ เนื้อแห้ง เหนียว เนียนนุ่ม รสชาติหวานมัน ทุเรียนยะลาจึงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ดังนั้น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลาจึงได้จัดทำข้อมูลสินค้าเกษตรฉบับนี้ ซึ่งเป็นข้อมูล ที่ช่วยให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไปและสถานการณ์ด้านต่างๆ ของทุเรียน เพื่อผู้ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์ใน การวางแผนการผลิตและบริหารจัดการ ต่อไป

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา
กรกฎาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป	
๑. ประวัติความเป็นมาของทุเรียน	๑
๒. ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียน	๕
๓. สถานการณ์การผลิตทุเรียนของไทย	๙
บทที่ ๒ ข้อมูลเพื่อการวางแผนการผลิตด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดยะลา	
๑. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดยะลา	๑๓
๒. สถานการณ์การปลูกทุเรียนในจังหวัดยะลา	๑๕
๓. ทุเรียนสะเต๊ะดน้ำยะลา	๑๖
๔. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตทุเรียนในจังหวัดยะลา	๒๐
๕. การบริหารจัดการทุเรียนของจังหวัดยะลา ปี ๒๕๖๕	๒๑
บทที่ ๓ ข้อมูลเพื่อการวางแผนการปลูกทุเรียน	
๑. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน	๒๗
๒. ขั้นตอนการปลูกทุเรียน	๒๗
๓. การขยายพันธุ์ทุเรียน	๓๐
๔. แมลงและศัตรูพืช	๔๑
๕. การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวทุเรียน	๔๗
๖. การแปรรูป	๕๒
ที่มาของข้อมูล	ค
คณะผู้จัดทำ	ง

บทที่ ๑

ข้อมูลทั่วไป

๑. ประวัติความเป็นมาของทุเรียน

ชื่อของทุเรียนนี้มีผู้สันนิษฐานกันต่างๆ บ้างก็ว่าเพี้ยนมาจากคำว่า “ทุลเรียน” แต่ในภาษามลายูมีคำหนึ่งเรียกหนามว่า “ดูรี” จึงน่าจะตีความใกล้เคียงกันเพราะทุเรียนก็เป็นผลไม้ที่มีหนามมากทั้งผล และในภาษามลายูก็เรียกทุเรียนว่า “ดูเรน” ในภาษามอญเรียก “ดูเรน” คำว่าดูเรน หรือ ดูเรน นี้ น่าจะแปลว่าผลไม้ที่มีหนามก็ได้ ส่วนคำว่าทุเรียนของเราคงจะมาจากรากศัพท์เดียวกัน

ทุเรียนที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้และภาคตะวันออกซึ่งเป็นพันธุ์ป่าหรือพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งแต่ละต้นมีอายุยืนนับเป็นร้อยปี ทุเรียนเหล่านี้ขนาดใหญ่มากคล้ายกับต้นยาง ที่เอาไม้มาทำฝาเรือน โคนต้นโอบโอบไม่มีความสูงถึง ๓๐ เมตร ต้นสูงชะลูดสูง มีกิ่งก้านสาขาอยู่เฉพาะเรือนยอดเท่านั้น มองดูไกลๆ เหมือนต้นยางที่สุด

ส่วนทุเรียนพันธุ์ดินนั้นเพิ่งจะมีมาประมาณ ๑๐๐ กว่าปีมานี้ เดิมทีก็จะคงเป็นทุเรียนป่า แต่เมื่อมาปลูกได้รับการดูแลรักษาดี ดินดี และมีการผสมข้ามพันธุ์กันไปมา แล้วเอาเมล็ดมาปลูกก็กลายเป็นทุเรียนพันธุ์ต่างๆ ต้นไหนไม่ดีนั้นก็ทำลายทิ้งไป รักษาต้นดีไว้จึงมีทุเรียนพันธุ์ต่างๆ ขึ้นมากมายหลายชนิด บางชนิดก็เป็นพันธุ์ดีมาก มีราคาสูง และชาวสวนก็รักษาไว้ขยายพันธุ์แพร่ขยายออกไป ยิ่งมาภายหลังความรู้ในการขยายพันธุ์ของชาวสวนดีขึ้น โดยเฉพาะการตอนต้นไม้ ทำให้พันธุ์ทุเรียนแพร่ขยายพันธุ์ออกไปอย่างรวดเร็ว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ นั้น พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้แต่งกาพย์ยานี ๑๑ กล่าวถึงชื่อทุเรียนไว้ถึง ๖๙ พันธุ์ดังนี้

จักร้าพันธุ์ทุเรียน	ชื่อเพี้ยนเปลี่ยนมากสาธารณณ์
ทองสุกทองย้อยยาน	อีกทองหยิบยังทองทา
ทองคำก้านต่อต้น	ทองมันใหญ่สาขา
กระปุกสุวรรณมา	กระปุกนาคหลากผิวพรรณ
ทุเรียนตลับทอง	สีเรืองรองดูฉายฉัน
ตลับนาคผิวมัน	สีนาคนั้นพรรณหนึ่งมี
ทุเรียนกบแม่เต่า	เป็นต้นเค้าแต่เดิมที
กบเล็บเหยี่ยวปากซี	กบเม็ดในกบกึ่งแข็ง
ตั้งต้นเหราเดิม	ตอนต่อเติมมาปลูกแปลง
เหราใบมันแสง	เป็นมันยับจับนัยนา
ทุเรียนเหราง่อย	ดูหงอຍก่อยไม่แน่นหนา
หนึ่งเรียกชื่อเหรา	พันสมุดสุดหวานมัน
เรียกการะเกตพุ่ม	ผลป้อมลุ่มงามตระการ

การะเกดแดงลำसान
การะเกดสีเขียวสด
การะเกดตาเหมือนมี
ทุเรียนรสอร่อย
สาวชมเหมือนจะชวน
หนึ่งชื่อสาวสวรรค์
แพงถูกก็จะยอม
ทุเรียนนางแดงโคก
แดงเถาเข้าพั้วพัน
หนึ่งนางนามกระเทย
เม็ดตายทุกเม็ดไป
นางหนักคูนางนางล่า
นางตลุ่มวิไลวรรณ
นางกระเทียมอีกนางลือ
สีเทียนนพคุณ
ทุเรียนแดงแม่เฒ่า
แดงเปียกเรียกนามตง
ทุเรียนเขียวตำลึง
อีกชื่อจากกุญชร
กำป็นและอิวาตร์
จำปีและจำปา
จระเข้ยวงยาวใหญ่
ปลัดคำชื่อเจ้าของ
ปักโขโมรานี้
ปักเข้าแขนอ่อนปน
สนั่นสนิทเนื้อ
สองงามงามไสว
หนึ่งชื่อพระสมุทร
หมอนทองพ้องนามกัน

การะเกดเหลืองเรียงรัง
งามปรากฏนิลมณี
ซึ่งตามเค้าเจ้าของสวน
ชื่อสาวน้อยเนื้อนุ่มนวล
ให้ชมชิมลิ้มรสหอม
เหลือจะกลั่นจะอดออม
จนหมดมือชื่อสาวสวรรค์
ต้องวิโยคจึงจาบัลย์
นางชมพู่สุดใส
ใครมิเคยรสแคลงใจ
ไม่มีเพาะเสาะสืบพันธุ์
แดงตาसानางเขียนมัน
นางกระท้อนอ่อนละมุน
ทั้งสองชื่อเห็นเฉียวฉุน
ยวงใหญ่หนาน่าพิศวง
เป็นต้นเค้าอันใหญ่ยง
แดงข้างเขียนทุเรียนจร
ทุเรียนหนึ่งนามมังกร
เพราะเหลืองอ่อนดุจสีงา
โดนรสชาติก็โอชา
เทียบด้วยสีมาลีสอง
สีประไพเหลืองเรืองรอง
ปลากระโทงเทโพผล
สองชื่อซี้ดูชอบกล
นางปากท้อธรรณีไหว
ผลโตเหลือยิ่งใครใคร
ผลน่าชมนมสวรรค์
อีกละมุดรสหวานมัน
กับมะม่วงหมอนทองมี

ทุเรียนรูปโป่งไล่	เรียกหอยโข่งเขียวขจี
รูปรัตไม้เรียวรี	อีกหอยขมกลมย้อมเยา
ทุเรียนชื่อสายหยุด	ชื่อสมมุติด้วยกลืนเกลตา
สีลานต้นเสลา	สีนวลหวายคล้ายสีลาน
หนึ่งชื่อนกกระจิบ	ผลห้ามดิบดูตระกาล
ก้านยาวผลย่อยยาน	อีกยงปลิ้นกลืนรุนแรง
นางเป็ดรูปคล้ายเป็ด	ท้ายเพ็ดเพ็ดเรือสีแดง
พันธุ์หนึ่งชื่อแมลง	ป่องท้ายงอินช้อยเซิดชู
ทุเรียนชื่อมีหลาย	แยกขยายออกให้ดู
นักเลงเล่นพันธุ์	เขามักรู้รูปพรรณ
เพราะเขาเคยสังเกต	ผลพฤษภเหตุสำคัญ
จึงกล้ามาพจน์	ชนะกันด้วยแม่นยำ

ต่อมาจากสมัยนั้น เรามีทุเรียนดีพันธุ์ใหม่ๆ ขึ้นมาอีกมากมายรวมแล้วเกือบ ๒๐๐ พันธุ์ เช่นพันธุ์ ก้านยาววัดสัก ก้านยาวหนามใหญ่ ก้านยาวบุญยัง จอมกบ (โครตกบ) กบตาขำ กบพลายชุมพล กบพระไวย กบขุนแผน กบเหมราช กบเม็ดใน กบเจ้าคุณ กบพลเทพ กบชมพู กบก้นป้าน กบตาแจ่ม กบตาเฒ่า กบตาน้อม กบตาม้วน กบตามาก กบตาอุ กบแม่เชื่อม กบยายปลับ กบตาเฒ่า กบตลุง กบทองคำ กบพวง กบสีนาค กบจำปา กบขุนนาค กบก้านทอง(ทองก้อน) กบง้อย กำปิ่น กำปิ่นเหลือง กำปิ่นพวง กำปิ่นแดง กำปิ่นแดงใบป้อม กำปิ่นแดงใบยาว กำปิ่นตาแพ กำปิ่นสีนาค การะเกดแม่เฒ่า กระจุกทองดี กระจุกทอง กระจุกปรองทอง กระจุกเขียว กระจุกแดง กระจุกเหลือง กลีบสมุทร เขียว สะอาด ขั้วสั้นเงาะ จำปา ไบลาย จอกลอย จอมโยธา แตร ฉัตรทอง ฉัตรสีนาค ฉัตรขุนคลัง ชะนี ชายมะไฟ ชายมังกุด ชมพูศรี ชมพูพาน แดงยายมี แดงตาเดือน แดงสาวน้อย แดงตาน้อย แดงรัศมี ดาวกระจาย ตลับทอง ตลับนาค ตะกรวย คุ่มทอง ทองแดง ทองดี ทองเกลียว ทองย่อยเดิม ทองย่อยจักร ทองสวาท ทองใหม่ ทองประสี ทศกัณฐ์ (ตะโก) ทับทิม เทพรำพึง นมสวรรค์ นกกระจิบ นกยิบ บาดรทองคำ บาดรใหญ่ บาดรเขียว บางขุนนนท์ ปิ่นทอง เปิดดูง เปิดกบ พวงเงิน พวงฉัตร พวงมาลัย พระสมุทร พักทอง มะกอก เม็ดฝ่อ หมอนด่าน ฝ้ามะหวาด ย่าเผละ ลวงทอง ลวงพุ่ม ลวงแดง ลวงเขียว ลวงมะขุม ลำเจียก เหลืองประเสริฐ เหลืองส้มป่อย ละเวง ศรีสุวรรณ สีสวาท สีชมพู สาทรงทอง สาวน้อยเรือนงาม สีสุก สีนสมุทร สูดสาคร สุครีพ หัวรั้งไ้อ้แอ็ด

หลักการทำสวนทุเรียนนั้น ผู้ที่จะริเริ่มทำสวนควรจะได้รู้และเข้าใจถึงปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทุเรียน เสียก่อน เพื่อให้ผิดพลาดน้อยและไม่ต้องเสียใจภายหลัง ก่อนอื่นควรรู้ว่า ทุเรียนชอบสภาพภูมิอากาศอย่างไรเสียก่อน ทุเรียนชอบอากาศชุ่มชื้น ปริมาณฝนตกในรอบปีไม่ควรจะต่ำกว่า ๒,๕๐๐ มิลลิเมตร และน้ำฝนนี้ควรตกเฉลี่ยตลอดปี ไม่มีแล้งนานๆ ทุเรียนแพ้อากาศร้อนและแห้งแล้งมาก เพราะทุเรียนเป็นไม้ผลที่ไม่ค่อยสะสมอาหารไว้ตามกิ่งและลำต้น เหมือนกับต้นไม้ทั่วไป แต่เก็บไว้ตามใบแก่ถ้าอากาศแล้งและร้อนแล้งใบจะไหม้ อาหารที่สะสมไว้ใบแก่ก็จะถูกทำลายไป อาหารที่เหลืออยู่ตามกิ่งและลำต้นไม่เพียงพอในการติดดอกออกผลต้นอาจทรุดโทรมถึงตายได้ดังนั้นในพื้นที่ ต้องมี ปริมาณฝน ๒,๕๐๐ มิลลิเมตร แต่ถ้าฝนตกชุกเป็นบางเดือนแล้วหายขาดไป ก็ไม่เหมาะที่จะทำเป็นสวนทุเรียน

นอกจากความชื้นแล้วทุเรียนเป็นไม้ที่กลัวลมแรงจัดมากที่สุด เพราะทุเรียนเป็นไม้เนื้ออ่อน รากตื้น ถ้าลมแรงจัดอาจทำให้ต้นฉีก โคนล้มได้ง่าย ยิ่งกว่านั้นหากลมโกรกอยู่เสมอ ใบจะคายน้ำอย่างรวดเร็ว การรดน้ำที่รากขึ้นไปไม่ทันก็ทำให้ใบร่วง กิ่งแห้งดอกและผลร่วงเสียหายมากด้วย ดังนั้นจึงต้องเตรียมป้องกันลมให้ดี โดยการปลูกต้นไม้กำบังลมที่พัดมาจากด้านข้างนอกเสียเป็นชั้นๆ เพื่อลดความแรงของลมให้อ่อนตัวลง สำหรับที่เดิมเป็นป่าควรปล่อยแนวไม้ป่าไว้เป็นไม้กันลมอย่าทำลายหมด ภายในสวนแม้ลมอ่อนแรงลงแล้วแต่ไม่ควรไวใจทีเดียว ควรทำการค้ำหรือโยงต้นทุเรียนด้วยเพื่อไม่ให้โยกคลอนได้

อีกประการหนึ่งที่ทุเรียนไม่ชอบอย่างยิ่ง คือแสงแดดจัดเกินไป ควรย่นรำลึกไปถึงสภาพดั้งเดิมของทุเรียนตามธรรมชาติซึ่งอยู่ในป่าชื้น ทุเรียนได้อาศัยเงาป่าไม้ช่วยพรางแสงแดด ฉะนั้นเมื่อเอาทุเรียนมาปลูกเป็นสวนก็ต้องจัดสภาพต่างๆ ให้เหมือนเดิมมากที่สุด โดยปลูกต้นไม้ที่เลี้ยงไว้บังแดดให้ด้วย ต้นไม้ที่นิยมใช้ปลูกเป็นต้นไม้ให้ร่มแก่ทุเรียนคือ ทองหลาง เพราะเป็นต้นไม้ที่โตเร็ว เป็นต้นไม้ตระกูลถั่ว ที่รากของมันช่วยหาอาหารจากอากาศลงมาเก็บไว้ในดิน เป็นประโยชน์ต่อต้นทุเรียน ใบแก่เมื่อร่วงลงมาก็จะเป็นปุ๋ยของทุเรียนด้วย นอกจากนั้นต้นทองหลางเหล่านี้จะช่วยกันไม่ให้ลมตกลงในสวนด้วย

การป้องกันกำจัดหญ้าในสวนเป็นสิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เพราะรากทุเรียนหาอาหารในระดับผิวดิน ถ้าปล่อยให้หญ้าขึ้นรกร้างนอกจากจะแย่งอาหารและน้ำของต้นทุเรียนแล้ว ยังเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการปฏิบัติงานของชาวสวนและกำลังคนไปมาก ซึ่งปัจจุบันนิยมปลูกพืชคลุมลงไปในสวน พืชคลุมเหล่านี้เป็นพืชตระกูลถั่ว เป็นประเภทเถาเลื้อย พืชคลุมเหล่านี้จะช่วยปกคลุมหน้าดินทำให้หญ้าไม่เจริญงอกงาม และทำให้แสงแดดส่องไม่ถึงผิวเกิดความชุ่มชื้น น้ำในดินลดการระเหยลงไปได้ เมื่อฝนตกลงมาหน้าดินก็ไม่ถูกเม็ดฝนกระแทก การสูญเสียหน้าดินก็ลดลง การไถพรวนก็มีความจำเป็นน้อยลงและเมื่อใบของพืชคลุมที่ผุพังก็ช่วยให้ดินร่วนขึ้นด้วย

ปัญหาเรื่องพันธุ์ทุเรียน เนื่องจากพันธุ์ของทุเรียนมีมากนัก ยากแก่การที่จะต้องตัดสินใจว่าจะเลือกพันธุ์ใดไปปลูก การทำสวนทุเรียนโดยปลูกพันธุ์ต่างๆ มากมายนั้นไม่เป็นการดีนัก เพราะบางพันธุ์อาจให้ผลผลิตราคาถูก ฉะนั้นผู้ที่ทำสวนทุเรียนควรเลือกปลูกเพียง ๔-๕ พันธุ์ ก็เป็นการเพียงพอแล้ว เช่นพันธุ์ก้านยาว กบเล็บเหยี่ยว หรือกบแม่เต่าชะนี ลวง และชมพูศรี อย่าง ๓ พันธุ์แรกราคาดี สองพันธุ์หลังให้ผลตกและออกผลเร็ว แม้ราคาจะย่อมเยาสักหน่อยแต่เมื่อเฉลี่ยต่อต้นก็ทำรายได้ให้พอสมควร ชาวสวนมักปลูกกันทั่วไป เพื่อไม่ให้การเลี้ยงพันธุ์ใดออกผลน้อย ก็ยังมีพันธุ์อื่นชดเชยกันได้

ปัญหาเรื่องน้ำ ทุเรียนเป็นพืชที่ขาดน้ำไม่ได้ และต้องการน้ำตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งให้ผล ยิ่งต้นใหญ่ขึ้นยิ่งมีความต้องการน้ำมากขึ้นตามลำดับ ยิ่งระยะที่ให้ดอกให้ผลถ้าให้น้ำในดินแห้งเกินไปอาจทำให้ดอกและผลร่วงเสียหาย แต่ไม่ได้หมายความว่า การให้น้ำที่ให้ต้องสม่ำเสมอไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ในระยะดอกบานของทุเรียนการให้น้ำมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ในระยะดอกบานของทุเรียน การให้น้ำมากเกินไปอาจทำให้ดอกร่วงเหมือนกัน อย่างไรก็ตามการปล่อยให้ทุเรียนขาดน้ำนานเกินไปมีผลเสียในด้านทำให้ต้นทรุดโทรมได้มาก ฉะนั้นในการสร้างสวนทุเรียนจึงต้องดูให้ขนาดของสวนสัมพันธ์กับปริมาณของน้ำที่มีอยู่ อย่าสร้างสวนใหญ่จนน้ำไม่พอหรือรายได้ที่สวนทุเรียนอยู่แล้วอย่าขยายสวนมากนักและเร็วเกินไปจะทำให้ขาดทุนได้ง่าย

การปลูกทุเรียน หลุมที่จะปลูกควรให้ได้ขนาดคือกว้าง ๑ เมตร ลึก ๑ เมตร ผสมดินปลูกให้ดีโดยมีปุ๋ยคอกหรือเศษฟุพอควร ถ้าจะให้ดีควรมีกระดุกป่นรองกันหลุมลึก ๑ กิโลกรัมยิ่งดี ต้นทุเรียนที่จะนำมาปลูกควรอยู่ในสภาพแข็งแรงและกำลังเจริญเติบโต ถ้าเป็นกิ่งตอนควรชำให้ตั้งตัวเสียก่อน กิ่งพันธุ์ที่นำมาปลูกไม่ควรแก่เกินไปเวลาปลูกอย่าฝังให้ลึกนัก ทุเรียนจึงจะเจริญเติบโตดีก็ต่อเมื่อโคนของต้นทุเรียนอยู่ต่ำกว่าระดับพื้นดินเล็กน้อยในการปฏิบัติเมื่อเตรียมหลุมผสมดินเสร็จแล้ว จะมีสภาพโคกขึ้นมาเล็กน้อย แล้วนำกิ่งพันธุ์ลงปลูกกลางหลุม ให้โคนอยู่เสมอรระดับผิวดินที่ผสม ต่อไปดินจะยุบตัวลงเสมอระดับทั่วไปเอง การปลูกทุเรียนเล็กจะทำให้รากขาดอากาศในดินและน้ำขังทำให้เป็นโรครากเน่าโคนเน่า หรือรากเน่าได้ง่าย เมื่อปลูกแล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการปักไม้หลักผูกยึดกับต้นให้ตั้งตรงกันลมโยก ทำซุ้มบังแดดให้จนกว่าจะตั้งตรงแข็งแรงดีแล้ว น้ำอย่าให้ขาดจะต้องให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ และต้องระวังป้องกันกำจัดโรคแมลงต่างๆ ให้ดีโดยเฉพาะปลวก

การทำสวนทุเรียนเป็นเรื่องละเอียดที่ผู้จะทำได้ผลดี จะต้องเอาใจใส่ ขวนขวาย หาความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ ทางการทำสวนทุเรียนมาแล้วนานปี ยิ่งในเรื่องการเก็บผลทุเรียนยังต้องใช้ความชำนาญมาก ในการจะตัดผลให้ได้แก่พอเหมาะ มิฉะนั้นจะตัดมาดิบเกินไปหรือสุกเกินไปจนเสียราคา อย่างไรก็ตามการทำให้สวนทุเรียนไม่ใช่เรื่องสุดวิสัยหากชาวสวนจะได้ใช้ความพยายามและเอาใจใส่พอสมควร

๒. ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียน

วงศ์: Bombacaceae

ชื่อสามัญ : Durian

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Durio zibethinus Murray

ใบ ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้น เป็นพืชที่ไม่มีก้านใบ ทรงพุ่มแผ่กว้าง มีความสูง ๒๐-๔๐ เมตร (เพาะเมล็ด) สำหรับต้นที่ปลูกจากการเสียบยอด มีความสูง ๘-๑๒ เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว ยาว ๘-๒๐ เซนติเมตร กว้าง ๔-๖ เซนติเมตร เป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ปลายใบแหลม มีก้านใบสีน้ำตาลบนใบสีเขียวแก่ถึงเขียวเข้ม ด้านใต้ใบ เป็นสีน้ำตาล เส้นใบทุเรียนสานกันมีลักษณะเป็นร่างแห ใบของทุเรียนในแต่ละพันธุ์ก็มีความแตกต่างกัน ไปตามสายพันธุ์นั้นๆ ด้วย

ราก ทุเรียนมีรากหาอาหารบริเวณผิวดินจนถึงระดับ ๕๐ เซนติเมตร มีรากพิเศษที่เกิดจากบริเวณ โคนต้นอยู่มากมายตามผิวดิน แตกออกมาลักษณะตีนตะขาบเรียกว่า “รากตะขาบ” รากแก้วของทุเรียน ทำหน้าที่ยึดลำต้น ทุเรียนนั้นส่วนใหญ่ ไม่มีรากแก้วเพราะปลูกจากกิ่งตอน แต่จะมีรากพิเศษแทนหรือรากแขนง ที่แตกจากรากพิเศษที่ยังลึกลงไปในดินทำหน้าที่คล้ายรากแก้วและสามารถยังลึกลงไปถึงระดับน้ำใต้ดินได้ มีรากฝอยเป็นรากหาอาหาร ออกจากรากพิเศษมีหน้าที่ในการดูดอาหาร

ดอก ดอกทุเรียนมีลักษณะคล้ายระฆัง เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ใน ๑ ดอกประกอบด้วย กลีบเลี้ยง ซึ่งอยู่ชั้นนอกสุดมีสีเขียวอมน้ำตาล ทำหน้าที่หุ้มกลีบดอกไว้ เมื่อดอกเริ่มบานจะเห็นกลีบเลี้ยง ๒-๓ กลีบ มีกลีบรองลักษณะคล้ายหม้อตาลโตนด อยู่ถัดเข้าไปจากกลีบเลี้ยง กลีบดอกมีสีขาวนวล จำนวน ๕ กลีบ มีเกสรตัวผู้ ๕ ชูด มีก้านเกสร ๕-๘ อัน ทุเรียนมักออกดอกเป็นช่อๆละ ๑-๓๐ ดอก

ผล ผลทุเรียนมีลักษณะเป็นหนามแหลมแข็ง เปลือกหนา ในแต่ละพันธุ์มีลักษณะของผลแตกต่างกันออกไป เช่น พันธุ์กลม (ก้านยาว กระจุม) พันธุ์ก้นป้าน (หมอนทอง ทองย้อย) ฯลฯ ในแต่ละผลมีลักษณะ แบ่งเป็นพูในแต่ละพูจะมีเนื้อทุเรียนและมีเมล็ดอยู่ภายใน เนื้อของทุเรียนมีสีจำปาหรือเนื้อสีเหลืองอ่อน ขึ้นอยู่กับสภาพของดินและพันธุ์ของทุเรียน

ประเภทของทุเรียน

ทุเรียนที่ปลูกในประเทศไทยแบ่งตามลักษณะของผลจะสามารถแบ่งออกได้เป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มกบ มีลักษณะรูปทรงใบเป็นแบบรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ลักษณะปลายใบเป็น แบบแหลม โคนโค้ง (acuminate-curve) ลักษณะฐานใบเป็นแบบกลมมน (rounded-obtuse) และลักษณะ ทรงผลของกลุ่มกบนี้ มี ๓ ลักษณะ คือ

๑.๑. กลม (rounded)

๑.๒. กลมรี (oval)

๑.๓. กลมแป้น (oblate) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะโค้งงอ (hooked) ทุเรียนกลุ่มกบมี ๔๖ พันธุ์ แต่ละพันธุ์จะขึ้นชื่อด้วยคำว่า กบนำหน้า เช่น กบสุวรรณ กบทองเพ็ง กบตาหุ้ม กบพิบูล กบเบา กบชายน้ำ กบช่อนกลิ่น กบแม่เต่า กบหน้าศาล กบตาไห กบหลังวิหาร กบสีนาค กบก้นป่าน กบทองคำ กบวัดกล้วย กบรัศมี กบตาปูน กบตาขำ กบงู กบเล็บเหยี่ยว กบหัวล้าน เป็นต้น

๒. กลุ่มलग มีลักษณะรูปทรงใบ ป้อมกลางใบ (elliptical) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate-acute) ฐานใบแหลม (acute) และมน (obtuse) มีรูปทรงผล ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑. ทรงกระบอก (cylindrical)

๒.๒. รูปรี่ (elliptic) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะเว้า (concave) ทุเรียนกลุ่มलगมี ๑๒ พันธุ์ ที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ พันธุ์ชะนี ซึ่งมีทั้งชะนีก้านยาว ชะนีน้ำตาลทราย ชะนีกิ่งม่วง ย่ามะหวาด รวงทอง ชมพูศรี เป็นต้น

๓. กลุ่มก้านยาว มีลักษณะรูปทรงใบแบบป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ปลายใบเรียว แหลม (acuminate) ฐานใบเรียว (caudate acute) ทรงผลเป็นรูปไข่กลับ (obovate) และกลม (rounded) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะนูน (convex)

ทุเรียนกลุ่มก้านยาวมี ๘ พันธุ์ ที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ พันธุ์ก้านยาว พันธุ์ทองสุก ต้นใหญ่ก้านยาววัดสัก ก้านยาวสีนาค ชมพูบา เป็นต้น

๔. กลุ่มกำป่น มีลักษณะรูปทรงใบ ยาวเรียว (linear-oblong) ปลายใบเรียวแหลม (caudateacuminate) ฐานใบแหลม (acute) ทรงผลเป็นทรงขอบขนาน (oblong) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะ แหลมตรง (pointed) ทุเรียนกลุ่มกำป่นมี ๑๓ พันธุ์ ที่รู้จักกันดีคือ พันธุ์หมอนทอง นอกจากนี้ยังมีพันธุ์กำป่นเดิม กำป่นแดง กำป่นตาแพ กำป่นดำ กำป่นเหลือง กำป่นพวง ขายมะไฟ ปิ่นทอง เป็นต้น

๕. กลุ่มทองย้อย มีลักษณะรูปทรงใบแบบป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบมน (obtuse) ทรงผลเป็นรูปไข่ (ovate) รูปร่างของ หนามผลมีลักษณะนูน ปลายแหลม (pointed-convex) ทุเรียนกลุ่มทองย้อยมี ๑๔ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ทองย้อยเดิม พันธุ์ทองย้อยฉัตร อีทุย ทองใหม่ นกหยิบ ธรณีไหว ทับทิม นมสวรรค์ฉัตรสีทอง เป็นต้น

๖. กลุ่มเบ็ดเตล็ด ทุเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้มีลักษณะไม่เด่นชัด บางลักษณะอาจเหมือนกับกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งใน ๕ กลุ่มแรก ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่ผันแปรออกไป เช่น ลักษณะรูปทรงใบจะมีลักษณะป้อม กลางใบ (elliptical) หรือรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ลักษณะปลายใบเรียวยแหลม (acuminate-acute หรือ cuspidate-acuminate) ฐานใบแหลม (acute) หรือมน (obtuse) ทรงผลมีหลายลักษณะ คือกลมแบน (oblate) กลมรี (oval) และทรงกระบอก (cylindrical) หนามผลมีลักษณะเว้าปลายแหลม (pointedconcave) หรือนูนปลายแหลม (pointedconvex)

ทุเรียนกลุ่มเบ็ดเตล็ดมี ๘๑ พันธุ์ เช่น พันธุ์หลงลับแล พวงมณี พวงมณีสาว ชมพ็อกทอง สาวชมเห็ด ยินดีสีทอง เมล็ดในยายปรางค์ ฝอยทอง บางขุนนนท์ ทองม้วน ทองแดง (ตะโก) ตะพานน้ำ ดาวกระจาย แดงสาวน้อย ชายมังคุด จอกลอย ขุนทอง เขียวตำลึง กระจุดมทอง กระจุกเนื้อแดง กระจุกเนื้อขาว หางสิงห์ อีลิบ อีหนัก ตอสามเส้า ทองนพคุณ นมสด เมล็ดในกระดุม เมล็ดในกำนยาว ลวงพะเมล็ด ห้าลูกไม่ถึงฝัว หลงลับแล หลินลับแล หมอนละอองฟ้า สาวใหญ่ สาวน้อย สาวเจ้าเนื้อ เมล็ดฝอยน ไอ้เม่น ไอ้ใหม่ เหลืองทอง อีลิบ นายทิพย์ ทูลถวาย กระจุกทองดี เนื้อเหลือง บางกอก การะเกด ไอ้หยิบ จำปา สาลิกา เมล็ดอารีย์ เมล็ดอุบลรัตน์ กำนสั้น ทองหยิบ จำปาใน ทองลิ้นจี่ นวลทองจันทร์ จันทร์บุรี ๑ จันทร์บุรี ๒ จันทร์บุรี ๓ กระจุกข้าวสั้น ไอ้วงยาว นวลทอง ทองกลม

ซึ่งทุเรียนในกลุ่มนี้จะมีความหลากหลายของสายพันธุ์ค่อนข้างมาก และมีการตั้งชื่อแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ปลูก จากจำนวนพันธุ์ที่กล่าวมาทั้งหมด มีเพียงไม่กี่พันธุ์ที่มีการส่งเสริมให้มีการปลูกและมีการปลูกอย่างแพร่หลายและเป็นที่รู้จักของทั้งผู้ปลูกและผู้บริโภคทั่วไป

ลักษณะประจำพันธุ์ของทุเรียน

ในปัจจุบันพบว่ามีทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ที่จำหน่ายในท้องตลาด นอกเหนือจากพันธุ์การค้าที่มีอยู่เดิม เช่น พันธุ์กระดุมทอง พันธุ์นกหยิบ พันธุ์หลงลับแล เป็นต้น

๑. พันธุ์หมอนทอง

ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ ๓-๔ กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมี บ่าผล ปลายผลแหลม พุ่มก้านไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไปซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยววง ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลีบเป็นส่วนใหญ่

๒. พันธุ์กระดุมทอง

กลิ่นของเนื้อ มีกลิ่นอ่อน รสชาติของเนื้อมันมากกว่าหวาน ลักษณะของเนื้อละเอียด ไม่มีเส้นใยในเนื้อ ทุเรียนพันธุ์นี้ ทรงต้นดี เป็นพันธุ์ที่ปลูกขึ้นง่ายและโตเร็วกว่าพันธุ์อื่นๆ ทั้งหมดในบรรดาทุเรียนพันธุ์อื่น เป็นพันธุ์ที่ปลูกแล้วไม่ค่อยทิ้งกิ่ง ลักษณะใบจะมีขนานค่อนข้างใหญ่ แผ่นใบสองข้างห่อเข้าหากันแผ่นใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ผลของทุเรียนพันธุ์นี้ค่อนข้างกลมแบน โคนจะใหญ่ ปลายเรียว หนามจะสั้นถี่ หนามตอนหัวและก้นผลเล็กและถี่ ร่องพูตื้น

๓. พันธุ์ก้านยาว

ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ ๓ กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพูหนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียดสีเหลืองหนาปานกลาง กลิ่นของเนื้อมีกลิ่นอ่อน รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างใหญ่ลักษณะของเนื้อละเอียด ไม่เป็นเส้นใย

๔. พันธุ์ชะนี

ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ ๒.๕-๓ กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหวด คือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา เนื้อเยอะ รสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอม เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

๕. พันธุ์พวงมณี

ทรงผลรูปรี ปลายผลแหลม ลักษณะฐานผลป้าน ความยาวก้านผลปานกลาง ๕-๑๑ เซนติเมตรรูปร่างก้านผลขอบนูน รูปร่างหนามผลนูน ปลายแหลม กลิ่นของเนื้อมีกลิ่นอ่อน รสชาติของเนื้อหวานมันพอดี ลักษณะของเนื้อละเอียด ไม่มีเส้นใยในเนื้อ ปริมาณน้ำในเนื้อปานกลาง

๖. พันธุ์นกหยิบ

ลักษณะทุเรียนนกหยิบ หรือเรียกว่า หมอนเขียว ซึ่งมีรสชาติความอร่อย คล้ายกับทุเรียนหมอนทองแต่จะมีความหวานมันจัดกว่า เนื้อผลสุก เป็นสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอม ไม่ละหรือแฉะ รสชาติจะหวานมันตั้งแต่ขณะผลยังห่ามอยู่ จะมีความหวานมันจัดเมื่อผลสุกเต็มที่ ถือว่าเป็นจุดเด่นของ “ทุเรียนนกหยิบ” คือรสชาติความหวานมันจะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

๗. พันธุ์หลงลับแล

มีลักษณะผลค่อนข้างกลม ทรงผลจะมีขนาดเล็ก แต่ละลูกจะมีน้ำหนัก ๑-๓ กิโลกรัม กลิ่นอ่อนเนื้อมีสีเหลืองเข้ม เนื้อเหนียวละเอียด ไม่ละ รสชาติหวานมันหอมอ่อนๆ

๓. สถานการณ์การผลิตทุเรียนของไทย

ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกทุเรียนสดและแช่เย็นแช่แข็งรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การส่งออกทุเรียนของไทยเติบโตอย่างก้าวกระโดด จากความต้องการบริโภคทุเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในตลาดจีน ส่งผลให้ราคาทุเรียนส่งออกและราคาทุเรียนภายในประเทศปรับตัวสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๖๕ มีหลายปัจจัยเข้ามาสั่นคลอนการส่งออกทุเรียนของไทย โดยเฉพาะกรณีที่จีนสามารถปลูกทุเรียนสำเร็จ จึงเกิดคำถามที่น่าสนใจว่า ในระยะข้างหน้าการส่งออกทุเรียนของไทยจะยังสดใสอยู่หรือไม่ การส่งออกทุเรียนของไทยจะได้รับผลกระทบมากแค่ไหน และผู้ประกอบการควรปรับตัวอย่างไร

ในช่วงที่ผ่านมาการส่งออกทุเรียนของไทยเติบโตดี

ในปี ๒๕๖๔ มูลค่าการส่งออกทุเรียนของไทยทำสถิติสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ ๑.๑๙ แสนล้านบาท หรือขยายตัว ๖๔.๕% ขณะที่มูลค่าการส่งออกทุเรียนของไทยเพิ่มขึ้นถึง ๑๗.๑ เท่าตัวในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา หรือมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย ๓๗% (ปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔) โดยมีปัจจัยสนับสนุนมาจากความต้องการบริโภคทุเรียนในตลาดหลักอย่างจีนที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง กอปรกับความตกลงทางการค้าเสรี (FTA) ของไทยกับจีน ทำให้ไทยได้รับยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าผลไม้สด แช่เย็นแช่แข็ง

การส่งออกทุเรียนไทยเริ่มสั่นคลอน

๑. แนวโน้มผลผลิตทุเรียนโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๕๔-๒๕๖๔) ผลผลิตทุเรียนโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๑.๓ แสนตันต่อปี ตามความต้องการบริโภคทุเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดจีน ทำให้ประเทศที่มีศักยภาพในการเพาะปลูกทุเรียนเร่งขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตเชิงการค้ามากขึ้น [๒] ทั้งไทย และประเทศคู่แข่งอย่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม โดยในปี ๒๕๖๔ ไทยมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนจำนวน ๘.๕๒ แสนไร่ หรือเพิ่มขึ้น ๔๑% เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๔ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่หันมาปลูกทุเรียนแทนพืชอื่น เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง เป็นต้น ขณะที่รัฐบาลมาเลเซียสนับสนุนการปลูกทุเรียนเพื่อส่งออก ทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี และการขนส่ง ส่วนอินโดนีเซียและเวียดนามก็มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนเป็นวงกว้าง Krungthai COMPASS ประเมินว่า ภายในปี ๒๕๖๘ ผลผลิตทุเรียนของไทยจะแซงหน้าอินโดนีเซีย และในปี ๒๕๗๓ ผลผลิตทุเรียนของไทยอาจเพิ่มขึ้นถึง ๔.๒ เท่าสู่ระดับ ๕.๐๕ ล้านตัน ขณะที่ผลผลิตทุเรียนของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนามมีแนวโน้มอยู่ที่ ๔.๐๕ ล้านตัน (เพิ่มขึ้น ๓ เท่า) ๐.๗๒ ล้านตัน (เพิ่มขึ้น ๑.๗ เท่า) และ ๓.๔๔ ล้านตัน (เพิ่มขึ้น ๕.๔ เท่า) ตามลำดับ ทั้งนี้ ปริมาณผลผลิตทุเรียนโลกที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้การแข่งขันในตลาดส่งออกรุนแรงมากขึ้น

๒. จีนประสบความสำเร็จในการปลูกทุเรียน

ความต้องการบริโภคทุเรียนในตลาดจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้จีนหันมาทดลองปลูกและพัฒนาสายพันธุ์ทุเรียน โดยปัจจุบัน เกษตรกรจีนสามารถปลูกทุเรียนสำเร็จ และคาดว่าจะมีผลผลิตทุเรียนจีนออกสู่ตลาดมากขึ้น เกษตรกรมณฑลกว่างตุง ประสบความสำเร็จในการปลูกทุเรียนพันธุ์มูซังคิงและพันธุ์หนามดำ โดยมีพื้นที่ทดลองปลูกทุเรียนประมาณ ๔๑.๖๖ ไร่ เริ่มทดลองปลูกตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ และคาดว่าจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในเดือนตุลาคม ๒๕๖๕ นอกจากนี้ ข้อมูลจากสำนักวิจัยไม้ผลเขตร้อน สถาบันวิทยาศาสตร์การเกษตรมณฑลไห่หนาน คาดว่า มณฑลไห่หนานมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนประมาณ ๑๒,๕๐๐ ไร่ โดยส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ต้นกล้าที่มาจากไทย มาเลเซีย และเวียดนาม ซึ่งคาดว่าจะเริ่มให้ผลผลิตได้ตั้งแต่ปี ๒๕๖๗ ประมาณปีละ ๔๕,๐๐๐ - ๗๕,๐๐๐ ตัน คิดเป็นสัดส่วน

ราว ๕ - ๙% ของปริมาณการส่งออกทุเรียนของไทย ทั้งนี้ หากผลผลิตทุเรียนจีนที่จะออกสู่ตลาดในระยะแรกมีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค อาจทำให้ทางการจีนขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นวงกว้าง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้าทุเรียนจากไทย

๓. ต้นทุนการผลิตทุเรียนของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง

ไทยจะเผชิญกับการแข่งขันด้านราคาของทุเรียนที่สูงขึ้น เนื่องจากไทยมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง อาจกระทบต่ออัตรากำไรของผู้ประกอบการ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากต้นทุนค่าจ้างแรงงานของไทยอยู่ในระดับสูงกว่าประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนาม เห็นได้จากค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของไทยเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๓๗ บาท/วัน หลังจากภาครัฐปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๖๕ ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำของเวียดนามเฉลี่ยอยู่ที่ ๒๐๐ บาท/วัน นอกจากนี้ ไทยยังมีความเสียเปรียบด้านต้นทุนการขนส่งทุเรียนไปจีนที่สูงกว่าเวียดนาม เนื่องจากเวียดนามมีพรมแดนที่ติดกับจีน ทำให้การขนส่งทุเรียนของเวียดนามไปจีนใช้ระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ ชั่วโมง ขณะที่ทุเรียนของไทยจะขนส่งทางบกผ่านเส้นทางลาวและเวียดนามไปจีน ซึ่งใช้ระยะเวลาในการขนส่งประมาณ ๒-๓ วัน ทำให้ราคาขายส่งทุเรียนของไทยสูงกว่าทุเรียนของเวียดนามประมาณ ๕๐บาท/กก. ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของทุเรียนไทยในตลาดจีนต่ำกว่าทุเรียนของเวียดนาม

ผลกระทบต่อ การส่งออกทุเรียนไทยมากแค่ไหน หลังจีนปลูกทุเรียนสำเร็จ และคู่แข่งเข้ามาแย่งชิงตลาดจีนมากขึ้น ระยะสั้น

Krungthai Compass ประเมินว่า ในระยะสั้น (ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๖) กรณีที่จีนปลูกทุเรียนสำเร็จจะยังไม่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกทุเรียนของไทยไปจีนเนื่องจากปริมาณผลผลิตทุเรียนของจีนที่จะออกสู่ตลาดยังน้อยมาก โดยผลผลิตทุเรียนพันธุ์มูซานคิงและพันธุ์หนามดำที่จีนทดลองปลูกสำเร็จที่มณฑลกุ้ยโจวตั้งตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ คาดว่าจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตในเดือน ต.ค. ๒๕๖๕ อยู่ที่ประมาณ ๑๕๐-๒๕๐ ตัน คิดเป็นสัดส่วนเพียง ๐.๐๓% ของปริมาณการส่งออกทุเรียนของไทยเท่านั้น ขณะที่คู่แข่งสำคัญอย่างมาเลเซียและเวียดนามยังมีส่วนแบ่งตลาดทุเรียนในจีนน้อยกว่าไทยมาก คิดเป็นสัดส่วน ๓.๙% และ ๐.๑% ของการนำเข้าทุเรียนของจีน

ปัจจุบัน ไทยครองส่วนแบ่งตลาดทุเรียนในจีนมากที่สุดถึง ๙๕.๙% ของการนำเข้าทุเรียนทั้งหมดของจีน ขณะที่คู่แข่งสำคัญอย่างมาเลเซียและเวียดนาม แม้จะยังมีส่วนแบ่งตลาดน้อยกว่าไทยมาก แต่มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น เห็นได้จากส่วนแบ่งตลาดทุเรียนในจีนของมาเลเซียเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ เนื่องจากทุเรียนพันธุ์มูซานคิงของมาเลเซียได้รับความนิยมจากชาวจีน แม้จะมีราคาที่สูงกว่าทุเรียนไทยเกือบ ๔ เท่า จากการเร่งทำการตลาดที่มุ่งเน้นการสร้างแบรนด์ทุเรียนระดับพรีเมียม ขณะที่เวียดนามสามารถส่งออกทุเรียนสดเข้าจีนได้ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ นับเป็นประเทศที่ ๒ จากไทยที่ได้รับอนุญาตให้ส่งออกทุเรียนสดไปจีน ทำให้ในระยะข้างหน้า การส่งออกทุเรียนของไทยจะเผชิญกับการแข่งขันด้านราคาที่สูงขึ้น และอาจถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดทุเรียนในจีนด้วย

ระยะกลาง-ยาว

ในระยะกลาง-ยาว (ปี ๒๕๖๗-๒๕๗๓) การส่งออกทุเรียนของไทยจะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันในตลาดจีนที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ Krungthai Compass ประเมินผลกระทบต่อ การส่งออกทุเรียนของไทยไปจีน แบ่งเป็น ๓ กรณี ได้แก่

กรณี Best Case: ผลผลิตทุเรียนของจีนจะโตจำกัดที่ราว ๒% ต่อปี เนื่องจากผลผลิตทุเรียนของจีนที่ออกสู่ตลาดในระยะแรกยังมีคุณภาพไม่สูงนัก ขณะที่ผลผลิตทุเรียนของมาเลเซีย และเวียดนามจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องที่ราว ๒% และ ๔.๕% ต่อปี ตามลำดับ ทำให้ส่วนแบ่งตลาดทุเรียนของไทยในจีนมีแนวโน้มลดลงจาก ๙๕.๙% ในปี ๒๕๖๔ เหลือ ๙๑.๘% และ ๙๒.๗% ในปี ๒๕๖๘ และปี ๒๕๗๓ ตามลำดับ

กรณี Base Case: ผลผลิตทุเรียนของจีนจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องที่ราว ๘.๕% ต่อปี ตามอัตราการเติบโตเฉลี่ยของผลผลิตทุเรียนโลก เนื่องจากยังมีข้อจำกัดของการขยายพื้นที่เพาะปลูก ขณะที่ผลผลิตทุเรียนของมาเลเซีย และเวียดนามจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องที่ราว ๕.๒% และ ๒๐.๕% ต่อปี ตามลำดับ ทำให้ส่วนแบ่งตลาดทุเรียนของไทยในจีนมีแนวโน้มลดลงจาก ๙๕.๙% ในปี ๒๕๖๔ เหลือ ๙๐.๔% และ ๘๘.๑% ในปี ๒๕๖๘ และปี ๒๕๗๓ ตามลำดับ

กรณี Worst Case: ผลผลิตทุเรียนของจีนจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องที่ราว ๒๐% ต่อปี เนื่องจากผลผลิตทุเรียนของจีนที่ออกสู่ตลาดในระยะแรกมีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค จึงคาดว่าพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนของจีนจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ ๔,๐๐๐ ไร่ต่อปี ในมณฑลกว่างตุงและมณฑลไห่หนานเท่านั้น เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ขณะที่ผลผลิตทุเรียนของมาเลเซีย และเวียดนามจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องที่ราว ๘% และ ๓๐% ต่อปี ตามลำดับ ทำให้ส่วนแบ่งตลาดทุเรียนของไทยในจีนมีแนวโน้มลดลงจาก ๙๕.๙% ในปี ๒๕๖๔ เหลือ ๘๘.๔% และ ๘๑.๔% ในปี ๒๕๖๘ และปี ๒๕๗๓ ตามลำดับ

Krungthai COMPASS ประเมินว่าส่วนแบ่งตลาดทุเรียนของไทยในจีน (Base Case) จากการขยายการส่งออกทุเรียนของประเทศคู่แข่งไปตลาดจีนมากขึ้น รวมถึงกรณีที่ดินปลูกทุเรียนสำเร็จ ทำให้ส่วนแบ่งตลาดทุเรียนของไทยในจีนมีแนวโน้มลดลงจาก ๙๕.๙% ในปี ๒๕๖๔ เหลือ ๙๐.๔% และ ๘๘.๑% ในปี ๒๕๖๘ และปี ๒๕๗๓ ตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกทุเรียนของไทยไปจีนในช่วงปี ๒๕๖๘-๒๕๗๓ รวมกันอยู่ที่กว่า ๖.๓๒ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ ๒ แสนล้านบาท

Implication: ผู้ประกอบการควรปรับตัวอย่างไร ท่ามกลางการแข่งขันในตลาดทุเรียนโลกที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น

Krungthai COMPASS แนะนำ หากผู้ประกอบการทุเรียนของไทยต้องการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนควรใช้หลัก D-U-R-I-A-N ได้แก่

D – Develop พัฒนาเทคโนโลยีด้านการเพาะปลูกและบรรจุภัณฑ์ โดยพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรอัจฉริยะ เช่น การใช้เทคโนโลยี AI ในการติดตามสภาพและการเจริญเติบโตของต้นทุเรียน ระบบควบคุมการให้น้ำและปุ๋ยอัตโนมัติ ระบบการบรรจุหีบห่อ รวมไปถึงการขนส่งที่เหมาะสมอย่างการใช้ระบบขนส่งเย็น (Cold Chain Logistics) สำหรับการส่งออกทุเรียนแช่เย็นแช่แข็ง นอกจากนี้ ควรเร่งประยุกต์ใช้นวัตกรรมบรรจุภัณฑ์ อาทิ เทคโนโลยีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อรักษาความสดและยืดอายุของทุเรียน (Active Packaging) หรือการใช้ระบบ QR Code ซึ่งสามารถตรวจสอบย้อนกลับในทุกกระบวนการผลิตเพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพและความปลอดภัยของทุเรียนที่ปลอดภัย COVID-๑๙

U – Unique นำเสนอเอกลักษณ์ของทุเรียนไทย ทั้งรสชาติและเนื้อสัมผัสที่แตกต่างจากทุเรียนของคู่แข่ง รวมทั้งเสริมสร้างภาพลักษณ์ทุเรียนในระดับพรีเมียม เน้นนำเสนอเอกลักษณ์ของทุเรียนไทยที่มีรสชาติหวานมันและมีกลิ่นหอมแตกต่างจากทุเรียนของคู่แข่ง โดยประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางตลาดออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อสร้างการรับรู้และต่อยอดคุณภาพของทุเรียนไทย เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่าน Platform ออนไลน์อย่าง TikTok, Weibo หรือการทำ Live Streaming ร่วมกับนักไลฟ์มี้อาชีพที่มียอดผู้ติดตามจำนวนมาก และการเข้าร่วมเทศกาลทุเรียนระดับนานาชาติ รวมทั้งผลักดันทุเรียนไทยที่มีศักยภาพในการทำการตลาดระดับพรีเมียม เช่น ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ ทุเรียนหลงลับแล เป็นต้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มส่วนแบ่งตลาดของผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง

R – Research เน้นการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์ทุเรียนให้มีคุณภาพและทนต่อการเกิดโรค โดยอาจใช้เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ในการคัดเลือกให้ได้สายพันธุ์ทุเรียนที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและสามารถต้านทานต่อโรคได้ รวมถึงวิจัยและพัฒนาทุเรียนลูกผสมสายพันธุ์ใหม่ที่มีคุณภาพ และสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงนอกฤดูกาลเก็บเกี่ยวปกติ

I – Improve ปรับปรุงต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง รวมทั้งขยายช่องทางการจำหน่ายทุเรียนไทยผ่านระบบ e-Commerce มากขึ้น เน้นสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทุเรียนด้วยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย เช่น ทุเรียน Freeze dried ขนม/ของว่างและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของทุเรียน เช่น ช็อคโกแลตไส้ทุเรียน พิชซ่าทุเรียน เฟรนช์ฟรายทุเรียน กาแฟทุเรียน เป็นต้น รวมทั้งขยายช่องทางการจำหน่ายทุเรียนออนไลน์มากขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตสูงในยุค New Normal

A – Assurance ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นของระบบการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานทุเรียน ตั้งแต่การกำหนดเขตพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน (Zoning) การประเมินและวางแผนปริมาณผลผลิตทุเรียนที่จะออกสู่ตลาด การบริหารจัดการสวนและโรงคัดบรรจุให้ได้ตามมาตรฐาน GAP และ GMP อย่างเข้มงวด การควบคุมคุณภาพของทุเรียนส่งออก เพื่อขจัดปัญหาทุเรียนอ่อน ตลอดจนปรับปรุงระบบโลจิสติกส์เพื่อการขนส่ง

N – New market ขยายการส่งออกทุเรียนไปตลาดที่มีศักยภาพ เพื่อลดความเสี่ยงจากการส่งออกที่กระจุกตัวในตลาดจีน แม้ว่าความต้องการนำเข้าทุเรียนในตลาดจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันก็นับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญต่อการส่งออกทุเรียนของไทย หากทางการจีนปรับเปลี่ยนนโยบายนำเข้าสินค้าหรือมีการปิดด่านขนส่งทางบกเป็นระยะเวลานาน จะทำให้การส่งออกทุเรียนของไทยหยุดชะงัก ทั้งนี้ Krungthai COMPASS มองว่าตลาดศักยภาพที่ไทยสามารถส่งเสริมการส่งออกทุเรียน เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาตลาดจีน ได้แก่ ตลาดญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ และสหรัฐฯ เนื่องจากกลุ่มประเทศเหล่านี้มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยของการนำเข้าทุเรียน (CAGR ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๔) สูงที่ ๕% ๓๙.๖% ๒๕.๒% และ ๒๒.๘% ตามลำดับ แต่ยังมีส่วนแบ่งตลาดของการนำเข้าทุเรียนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอยู่มาก อีกทั้งผู้บริโภคมีศักยภาพในการใช้จ่ายที่สูง สะท้อนจากรายได้ต่อหัว (GDP per capita) อยู่ในระดับสูง

๑. มูลค่าการส่งออกทุเรียน คิดเป็นสัดส่วน ๖๕.๙% ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ทั้งหมด (ไม่รวมผลไม้แห้ง)

๒. ปี ๒๕๖๔ อินโดนีเซียและมาเลเซีย ส่งออกทุเรียนประมาณ ๑% และ ๑๐% ของผลผลิตทุเรียนทั้งหมด ตามลำดับ ขณะที่ไทยและเวียดนาม ส่งออกทุเรียนประมาณ ๗๕% และ ๖๐% ของผลผลิตทุเรียนทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยในช่วงปี ๒๕๖๘-๒๕๗๓ คาดว่าจะอยู่ที่ประมาณ ๓๒ บาท/เหรียญสหรัฐฯ

บทที่ ๒

ข้อมูลเพื่อการวางแผนการผลิตด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดยะลา

๑. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอ ๕๖ ตำบล ๓๘๑ หมู่บ้าน แยกได้ตามตาราง

ที่	อำเภอ	เขตการปกครอง				พื้นที่ (ตร.กม.)
		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.	
๑	เมืองยะลา	๑๓	๘๑	๖	๙	๔๖๒.๒๔
๒	รามัน	๑๖	๙๐	๓	๑๔	๕๑๖.๐๓
๓	บันนังสตา	๖	๕๐	๒	๕	๗๑๕.๐๐
๔	กรงปินัง	๔	๒๓	-	๔	๑๘๕.๐๐
๕	ธารโต	๔	๓๗	๑	๔	๖๗๕.๐๐
๖	เบตง	๔	๓๒	๒	๓	๑๓๒๘.๐๐
๗	ยะหา	๗	๔๙	๒	๖	๔๙๙.๙๐
๘	กาบัง	๒	๑๙	-	๒	๔๕๑.๐
รวม		๕๖	๓๘๑	๑๖	๔๗	๔,๘๓๒.๑๗

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดยะลา

ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร

ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จังหวัดยะลา มีครัวเรือนทั้งหมด ๑๔๔,๑๒๓ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ๗๓,๘๗๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๒๖ มีพื้นที่ทั้งหมด ๒,๘๕๙,๕๔๔ ไร่ เป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน ๑,๗๒๙,๖๔๑ ไร่ มีการใช้ประโยชน์ปลูกพืชเศรษฐกิจ ๔ อันดับแรก ได้แก่ยางพารา ๑,๒๐๑,๘๐๘ ไร่ ทุเรียน ๘๑,๑๕๔ ไร่ ข้าว ๑๙,๖๔๙ ไร่ และลองกอง ๑๙,๔๒๖ ไร่ นอกจากนี้มีการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นอื่นๆ ได้แก่ปาล์มน้ำมัน มังคุด กัญชง หิน เาะ หมาก กาแฟ และส้มโชกุน ตามลำดับ

ตารางข้อมูลครัวเรือนและพื้นที่รายอำเภอ จังหวัดยะลา

อำเภอ	ครัวเรือน			พื้นที่ (ไร่)	
	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ทั้งหมด	ทำการเกษตร	อื่นๆ
เมืองยะลา	๓๕,๙๖๕	๙,๘๒๙	๑๗๔,๒๒๖	๑๑๔,๕๔๐	๕๗,๗๒๐
เบตง	๒๗,๑๒๐	๙,๒๖๙	๘๒๓,๘๑๖	๓๔๘,๑๓๒	๔๗๕,๖๘๔
บันนังสตา	๑๘,๑๖๒	๑๓,๓๔๒	๓๘๒,๑๒๓	๒๕๕,๓๖๗	๑๒๖,๗๕๖
ธารโต	๙,๒๔๓	๕,๖๖๖	๔๖๒,๓๗๒	๒๘๙,๐๔๗	๑๗๓,๓๒๕
ยะหา	๑๔,๘๘๒	๙,๕๘๓	๓๑๐,๒๙๒	๒๓๘,๐๘๓	๗๒,๒๐๙
รามัน	๒๔,๘๐๘	๑๖,๔๔๙	๓๑๘,๘๐๑	๒๒๖,๗๔๐	๙๒,๐๖๑
กาบัง	๗,๓๑๕	๓,๙๕๓	๒๗๗,๒๖๖	๑๖๔,๔๒๓	๑๑๒,๘๔๓
กรงปินัง	๖,๖๒๘	๕,๗๘๘	๑๑๒,๒๔๘	๙๓,๓๐๙	๑๘,๙๓๙
รวม	๑๔๔,๑๒๓	๗๓,๘๗๙	๒,๘๖๑,๑๔๔	๑,๗๒๙,๖๔๑	๑,๑๒๙,๕๐๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

ตารางข้อมูลการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรายอำเภอ (ด้านพืช)

อำเภอ	ยางพารา	ทุเรียน	ข้าว	ลองกอง	ปาล์มน้ำมัน	มังคุด	กล้วยหิน	เงาะ	หมาก	กาแฟ	ส้มโชกุน
เมือง	๕๑,๐๔๕	๒,๑๘๓	๙,๓๖๔	๑,๒๗๕	๑,๒๓๑.๒๕	๗๕๙	๕๙	๒๘๒.๘๕	๔๘๙	๘๖	๒
เบตง	๓๐๔,๑๓๙	๓๔,๓๗๕	-	๘๗๗	๒๔๔	๓,๑๓๘	๔๔	๓๑๑	๑๔๕	๘๐	๕๗๒
บันนังสตา	๑๘๒,๗๗๔	๓๐,๗๑๕	๙๘	๗,๐๒๙	๑๔๑	๒๕๐	๒,๐๔๙	๑๕๕	๒๕๖	๓๕๐	๖
ธารโต	๑๐๐,๔๒๓	๑๙,๘๔๗	-	๒,๔๒๘	๖๔	๑,๐๑๗	๑๙๐	๓๙๖	๔๘	๖๙.๒๐	-
ยะหา	๑๗๕,๔๔๕	๓,๐๙๐.๐๒	๓๑๖.๖๒	๑,๐๙๗	๖๓๓.๗๕	๕๒๘	๑๖๖	๑๔๕	๘๗	๗๒	๑
รามัน	๑๖๒,๕๓๕	๔,๐๗๔	๙,๙๒๖	๓,๔๐๙	๔,๕๑๖.๓๐	๕๘๐	๒๙๐.๗๕	๔๕๓	๑๕๐	๑๔๐	-
กาบัง	๑๔๖,๗๓๓	๒,๑๐๔	-	๑,๐๐๐	๑๐๓	๗๒	๑๔๙	๒๖	๕๑๗	๑๐	-
กรงปินัง	๗๘,๗๑๔	๔,๑๘๗	-	๑,๘๐๖	๘๙	๑๙๓	๒๗๒	๑๙๙	๑๘๘	-	๓๗
รวม	๑,๒๐๑,๘๐๘	๑๐๐,๕๗๕.๐๒	๑๙,๖๔๙.๖๒	๑๙,๔๐๖	๗,๐๒๒.๓๐	๖,๕๓๗	๓,๒๒๐	๑,๙๖๗.๘๕	๑,๘๘๐	๘๐๗.๒๐	๖๑๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

๒. สถานการณ์การปลูกทุเรียนในจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศไทยมีอาณาเขตติดกับประเทศมาเลเซีย ดังปรากฏในคำขวัญประจำจังหวัด คือ “ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ พื้นที่ราบมีน้อย จังหวัดยะลาเป็นแหล่งที่พบทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองซึ่งเป็นพืชที่เจริญเติบโตคู่กับพื้นที่ป่าไม้ในอำเภอต่างๆของจังหวัดยะลา มากกว่า ๑๒๐ ปี ทำให้เป็นแหล่งปลูกทุเรียนมากที่สุดในภาคใต้ตอนล่าง

การปลูกทุเรียนบริเวณพื้นที่สูงของจังหวัดยะลา เริ่มมีการปลูกและดูแลอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๕ นายศรีโบ ซัยประสิทธิ์ หัวหน้าสถานีทดลองยางธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ได้นำพันธุ์ทุเรียนจากจังหวัดนนทบุรีมาปลูกและขยายพันธุ์ในพื้นที่ปรากฏว่าได้ผลดี จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกมากขึ้นเรื่อยๆ พร้อมทั้งเริ่มมีระบบการจัดการสวน การจัดการน้ำภายในสวนตามแบบภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยทุเรียนที่ปลูกจะเป็นสายพันธุ์ หมอนทอง ก้านยาว ชะนี และพันธุ์อื่นๆ

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เกษตรกรในอำเภอธารโตมีการรวมกลุ่มและหาแนวทางการพัฒนาทุเรียนให้มีคุณภาพ และมีการขยายการปลูกไปยังอำเภอ ต่าง ๆ ของจังหวัดยะลา ด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกทุเรียนพันธุ์ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่เนินเขา ท่ามกลางธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งบ่มเพาะทุเรียนที่มีคุณภาพ ปลอดภัยจากสารเคมี ทำให้เนื้อทุเรียนที่ปลูกบนพื้นที่สูงของจังหวัดยะลา มีลักษณะเฉพาะ คือ เนื้อแห้ง เส้นใยน้อย รสชาติหวานมันอร่อย จนเป็นที่ชื่นชอบของผู้รับประทานทุเรียนรวมถึงนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งติดใจในรสชาติและกลับมาหาซื้อซ้ำ

การปลูกทุเรียนในจังหวัดยะลา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๕ มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๑๐๐,๕๗๕.๐๒ ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๔ จำนวน ๒๗,๓๐๗ ไร่ มีแหล่งการผลิตหลักอยู่ในพื้นที่อำเภอเบตง บันนังสตา และธารโต โดยการปรับเปลี่ยนพื้นที่จากไม้ผลชนิดอื่น ลองกอง เงาะ ยางพารา

ผลผลิตทุเรียนจังหวัดยะลา ปี ๒๕๖๕

อำเภอ	ปริมาณ (ตัน)
เมืองยะลา	๖๔๖.๓๘
เบตง	๖,๐๒๔.๕๖
บันนังสตา	๒๕,๗๓๗.๓๐
ธารโต	๖,๑๙๐.๐๗
ยะหา	๑,๑๓๐.๒๘
รามัน	๑,๐๐๘.๙๙
กาบัง	๕๔๕.๙๘
กรงปินัง	๓,๐๒๒.๔๐
รวม	๔๔,๓๐๕.๙๗ ตัน

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

เนื่องจากทุเรียนมีราคาดี เป็นที่ต้องการของตลาด ประกอบกับทุเรียนยะลา มีคุณลักษณะเด่น เนื้อสีเหลืองเข้ม เนื้อแห้ง หนามสีทอง เปลือกบาง เมล็ดลีบน้ำหนักต่อผลน้อยเมื่อเทียบผลที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเท่ากัน

ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔ “ทุเรียนสะเด็ดน้ำยะลา” หรือ “Sa-Ded Nam Yala Durian” หรือ “Durian Sa-Ded Nam Yala”

๓. ทุเรียนสะเด็ดน้ำยะลา

ด้วยสภาพแวดล้อมที่ห้อมล้อมด้วยผืนป่า ภูเขา สายน้ำ แร่ธาตุในดิน จึงส่งผลให้คุณภาพของทุเรียนในพื้นที่แตกต่างจากแหล่งอื่น คือเนื้อทุเรียนแห้ง ไม่แฉะ รสชาติหวานมัน เส้นใยน้อย คุณภาพดี เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยม จนได้ชื่อว่า “ทุเรียนสะเด็ดน้ำยะลา” มีความเป็นอัตลักษณ์ทุเรียนประจำถิ่น ซึ่งปลูกในพื้นที่ทั้ง ๘ อำเภอของจังหวัดยะลา

ลักษณะของสินค้า

(๑) ลักษณะทางกายภาพของทุเรียนสะเด็ดน้ำยะลา จำแนกตามพันธุ์

(๑.๑) พันธุ์หมอนทอง ผลมีลักษณะเป็นทรงขอบขนาน ทรงผลค่อนข้างยาวมีป่าผล ปลายผลแหลม ผลมีขนาดใหญ่ พุ่มไม้ไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมตรงสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็ก วางแซมอยู่ทั่วไป เรียกหนามนี้ว่า เขี้ยววู ก้านผลใหญ่แข็งแรง เนื้อหนา สีเหลืองอ่อน เนื้อละเอียดและแห้ง ไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดเล็กและลีบเป็นส่วนใหญ่

(๑.๒) พันธุ์ก้านยาว ผลมีลักษณะกลม ผลมีขนาดปานกลาง เห็นไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กสั้น สม่่าเสมอเรียงเป็นระเบียบ ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่น เปลือกค่อนข้างหนา เนื้อเนียนละเอียด สีเหลืองปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างกลมใหญ่

(๑.๓) พันธุ์ชะนี ผลมีลักษณะเป็นทรงกระบอกหรือทรงรี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ ร่องพูค่อนข้างลึก เห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น หนามมีขนาดใหญ่และสั้น ระยะหนามห่างกัน เนื้อเยื่อ เนื้อละเอียดสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นแรงและมีรสจัด รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนน้อย

(๑.๔) พันธุ์พวงมณี ผลมีลักษณะกลมรี ปลายผลแหลม ลักษณะฐานผลปาน ความยาวก้านผลปานกลาง รูปร่างก้านผลขอบนูน และมีรูปร่างหนามผลนูน ปลายแหลม ผลมีขนาดเล็กกว่าพันธุ์อื่น เนื้อค่อนข้างน้อย สีเหลืองเข้ม เนื้อละเอียด เส้นใยน้อยมาก รสชาติหวานมัน

(๑.๕) พันธุ์มูซังคิง ผลมีลักษณะกลมหรือกลมรี ส่วนใหญ่ผลมีขนาดเล็ก ภายนอกเห็นพูไม่ชัดเจน หนามเว้าปลายแหลม บริเวณปลายฐานผลไม่มีหนาม ก้นผลมองเห็นเป็นดาวห้าแฉกชัดเจน บริเวณฐานรองขั้ว ผลนูนคล้ายรูปมงกุฎ เปลือกบาง เนื้อมาก สีเหลืองเข้ม เนื้อแห้ง ละเอียดเหนียว มีเส้นใยน้อย รสชาติหวานมัน เมล็ดเล็ก ลีบบาง

(๑.๖) พันธุ์หนามดำหรือโออี มีลักษณะทรงผลสวย ผลมีขนาดใหญ่ เปลือกบางเนื้อมากสีเหลืองอมส้ม (เหมือนทองคำ) เนื้อละเอียดเนียน รสชาติหวานมันหรือหวานแหลม มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมล็ดเล็ก ลักษณะเด่นของพันธุ์จะสังเกตเห็นได้จากไส้แกนกลางของผลจะมีสีส้มอมอยู่และปลายหนามมีสีดำ เมื่อแก้มจัด ส่วนกลางกันผลมีร่องรอยของเกสรตัวเมียแห้งดำติดอยู่ ซึ่งจะไม่พบเห็นในทุเรียนสายพันธุ์อื่น

กระบวนการผลิตทุเรียนสะเด้น้ำยะลา

การปลูก

- (๑) การปลูกทุเรียนสะเด้น้ำยะลาสามารถปลูกได้ตลอดปี แต่ที่เหมาะสมควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน
- (๒) ต้นพันธุ์ต้องเป็นต้นที่แข็งแรง ลักษณะถูกต้องตามสายพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมือง ต้องนำมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้
- (๓) ที่ปลูกควรเป็นดินที่ระบายน้ำได้ดี ปลูกตามไหล่เขา พื้นที่สูงจากระดับทะเลปานกลาง ตั้งแต่ ๑๐๐ เมตรขึ้นไป และควรเป็นพื้นที่ลาดเอียง
- (๔) การเตรียมพื้นที่สำหรับแปลงปลูกทุเรียน ต้องกำจัดวัชพืช ไถขุดตอรากไม้เก่า และปรับพื้นที่ วางแนวกำหนดแถวปลูกตามความเหมาะสมของพื้นที่ พร้อมปรับพื้นที่ไม่ให้มีน้ำท่วมขัง และคำนึงถึงการวางระบบน้ำในแปลงปลูกด้วย
- (๕) ระยะปลูก ๘ x ๘ เมตร ถึง ๑๐ x ๑๐ เมตร หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่
- (๖) เตรียมดินโดยการขุดหลุมขนาด ๑ x ๑ เมตร หรือตามความเหมาะสม และนำดินที่ขุดมาผสมกับปุ๋ยอินทรีย์ก่อนนำต้นทุเรียนลงดิน
- (๗) ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูก พร้อมทั้งผูกเชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก และจัดทำร่มเงาสำหรับต้นทุเรียนปลูกใหม่

การให้น้ำ

- (๑) ทุเรียนที่ยังไม่ให้ผลผลิตและอยู่ในช่วงเจริญเติบโต ต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ
- (๒) ทุเรียนในช่วงก่อนออกดอกต้องงดให้น้ำ เพื่อกระตุ้นการออกดอก เมื่อออกดอกแล้วให้ควบคุมปริมาณน้ำและให้น้ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงช่วงก่อนดอกบาน
- (๓) ทุเรียนในช่วงหลังดอกบาน ให้ลดปริมาณน้ำเหลือ ๑/๓ ส่วนของปริมาณน้ำปกติ เพื่อช่วยในการติดผล หลังจากนั้นให้เพิ่มปริมาณน้ำขึ้นเรื่อยๆ และให้น้ำอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงพัฒนาการของทุเรียน หรือ ตามความเหมาะสมของพื้นที่

การดูแลรักษา

- (๑) การตัดแต่งกิ่ง ปีที่ ๑ - ๒ ไม่ควรมีการตัดแต่งกิ่ง ปีต่อไปควรตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งกระโดง ในทรงพุ่มกิ่งที่เป็นโรคออก หลังการเก็บเกี่ยวต้องตัดแต่งกิ่งที่ไม่สมบูรณ์ กิ่งเปื่อยเสีย เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่งแสง และควรควบคุมความสูงของต้น
- (๒) ป้องกันกำจัดโรคที่เกิดกับใบ โรครากเน่าโคนเน่า และควบคุมวัชพืช
- (๓) การใส่ปุ๋ย ควรจัดการธาตุอาหารที่เหมาะสมในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต สามารถใส่ได้ทั้งปุ๋ย อินทรีย์และปุ๋ยเคมีควบคู่กันไป

การเก็บเกี่ยว

(๑) เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายน หรืออาจจะคลาดเคลื่อนเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศของแต่ละปี

(๒) ระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนสะเต็ดน้ำยะลา จะนับจำนวนวันหลังวันดอกบาน จนถึงวันทุเรียนแก่พร้อมเก็บเกี่ยวให้เหมาะสมในแต่ละสายพันธุ์

(๓) วิธีสังเกตลักษณะทุเรียนแก่

(๓.๑) ก้านผล จะแข็งและมีสีเข้มขึ้น สากมือ บริเวณปากปลิงจะบวมโต เห็นขอบชัดเจน

(๓.๒) หนามผล ปลายหนามแห้ง เปราะและหักง่าย ร่องหนามห่าง

(๓.๓) รอยแยก ระหว่างผลจะสังเกตเห็นรอยแยกบนพูได้เด่นชัด (ยกเว้นบางพันธุ์ เช่น ก้านยาว)

(๓.๔) ชิมปลิง เมื่อตัดขั้วผล (ปลิง) จะพบน้ำใสไม่ข้นเหนียว เมื่อชิมจะมีรสหวาน

(๓.๕) เคาะเปลือกหรือกรีดหนาม จะมีเสียงดังหลวมๆ

(๔) ขณะเก็บเกี่ยวทุเรียน ห้ามวางทุเรียนกับพื้นดิน

การบรรจุหีบห่อ

(๑) รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ ให้ประกอบด้วยคำว่า “ทุเรียนสะเต็ดน้ำยะลา” หรือ “Sa-Ded Nam Yala Durian” หรือ “Durian Sa-Ded Nam Yala”

(๒) ให้ระบุ ชื่อพันธุ์ทุเรียน ชื่อสวน เกษตรกร ผู้ประกอบการ ที่อยู่ติดต่อได้ หรือข้อความอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

ข้อมูลลักษณะของทุเรียนสะเต๋าน้ำ

ทุเรียนสะเต๋าน้ำยะลา TURIAN SA-DED NAM YALA

จากสหกรณ์ที่สุบ เป็นลูกปลูก ฝักรูปเขา ทำมาจากบรรดามรดกดีที่สุดในสายตา
นุบเขา สานต์ หะเออสามนุบเขา และหะเออนมออก โขนลุ่มมดอชดีที่ป่าเขาหลวง
คือ หักรูปลูกทุเรียนเปลือกหุ้มของสุบจังหวัดยะลา
เป็นแหล่งปลูกทุเรียนคุณภาพ ปลอดภัยจากสารเคมี ทำให้อายุเก็บเกี่ยว นานและเนื้อนุ่ม รสชาติหวานมัน
มีคุณภาพทุเรียนสะเต๋าน้ำยะลา

ชั้นคุณภาพระดับพรีเมียม (Premium Class)
ทุเรียนทั้งผลมีขั้ว ตรงตามพันธุ์ ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่ตามอายุจากดอกบานของแต่ละพันธุ์

1. ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง

- ผลมีขั้วเต็ม 4 ขูขึ้นไป
- น้ำหนักผลเฉลี่ย 3 กิโลกรัม
- เนื้อหนาสีเหลืองอ่อน เนื้อแห้งไม่และติดมือ

2. ทุเรียนพันธุ์จิน

- ผลมีขั้วเต็ม 4 ขูขึ้นไป
- น้ำหนักผลเฉลี่ย 3 กิโลกรัม
- เนื้อหนาสีเหลืองอำพัน เนื้อแห้งละเอียดอ่อนนุ่ม

3. ทุเรียนพันธุ์กัทเยอ

- ผลกลม มีขั้วเต็มทุกขู
- น้ำหนักผลเฉลี่ย 3 กิโลกรัม
- เนื้อหนาน้ำปานกลาง สีเหลือง เนื้อเนียนละเอียด

4. ทุเรียนพันธุ์พองมัน

- ผลกลมรี มีขั้วเต็มทุกขู
- น้ำหนักผลเฉลี่ย 1 กิโลกรัม
- เนื้อหนาน้ำปานกลาง สีเหลืองเข้ม เนื้อละเอียดเหนียวนุ่ม

5. ทุเรียนพันธุ์มูฮิบิดิง

- ผลกลมรี มีขั้วเต็มทุกขู
- น้ำหนักผลเฉลี่ย 2 กิโลกรัม
- เนื้อหนาสีเหลือง เนื้อเนียนเหนียวนุ่ม

6. ทุเรียนพันธุ์ไออี (หนามดำ)

- ผลมีขั้วเต็ม 4 ขูขึ้นไป
- น้ำหนักผลเฉลี่ย 2 กิโลกรัม
- เนื้อหนาสีเหลืองอมส้ม เนื้อละเอียดเหนียวนุ่ม

ทุเรียนสะเต๋าน้ำ @ ยะลา

สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 0 7322 8846

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดยะลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ (ทุเรียน)

๔. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตทุเรียนในจังหวัดยะลา

ทุเรียน เป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรในจังหวัดยะลาที่ปลูกกันมาก โดยมีการปลูกในพื้นที่ทั้งจังหวัด ในปี ๒๕๖๕ มีการปลูกทุเรียน รวมทั้งสิ้น ๑๐๐,๕๗๕.๐๒ ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิต จำนวน ๖๘,๐๕๗.๕๐ ไร่ มีครัวเรือนผู้ปลูกทั้งสิ้น ๔๑,๘๔๘ ครัวเรือน แยกตามชนิดพันธุ์ต่างๆ ได้แก่ ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ทุเรียนพันธุ์ชะนี ทุเรียนพันธุ์ก้านยาว และทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง

๑. พื้นที่ปลูกทุเรียนจังหวัดยะลา ในปี ๒๕๖๕

จังหวัดยะลา ปลูกทุเรียนในทุกอำเภอ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูก อำเภอเมืองยะลา ๒,๑๘๓ ไร่ เบตง ๓๔,๓๗๕ ไร่ บันนังสตา ๓๐,๗๑๕ ไร่ ธารโต ๑๙,๘๔๗ ไร่ ยะหา ๓,๐๙๐.๐๒ ไร่ รามัน ๔,๐๗๔ ไร่ กาบัง ๒,๑๐๔ ไร่ และกรงปินัง ๔,๑๘๗ ไร่

๒. ผลผลิต

ทุเรียนจังหวัดยะลาหรือในภาคใต้จะออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - กันยายน ผลผลิตของจังหวัดยะลาในปี ๒๕๖๕ จำนวน ๔๔,๓๐๕.๙๗ ตัน

๓. ราคา

ปี ๒๕๖๕ เกษตรกรขายผลผลิตราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๗๙.๗๕ บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ๖ บาท/กิโลกรัม

ตารางข้อมูลการปลูกทุเรียนจังหวัดยะลา ปี ๒๕๖๕

ที่	อำเภอ	ทุเรียนรวมทุกพันธุ์						
		เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคาผลผลิตเฉลี่ย (บาท/กก.)	รวมมูลค่า (ล้านบาท)	ครัวเรือนที่ปลูก (ครัวเรือน)
๑	เมืองยะลา	๒,๑๘๓	๑,๕๙๖	๔๐๕	๖๔๖.๓๘	๙๓	๖๐.๑๑	๒,๘๒๑
๒	เบตง	๓๔,๓๗๕	๑๖,๐๖๕.๕๐	๓๗๕	๖,๐๒๔.๕๖	๑๔๔	๘๖๗.๕๔	๑๐,๕๒๔
๓	บันนังสตา	๓๐,๗๑๕	๒๔,๘๑๙	๑,๐๓๗	๒๕,๗๓๗.๓๐	๖๑	๑,๕๖๙.๙๘	๑๒,๒๐๐
๔	ธารโต	๑๙,๘๔๗	๑๕,๗๙๑	๓๙๒	๖,๑๙๐.๐๗	๙๓	๕๗๕.๖๘	๖,๓๒๙
๕	ยะหา	๓,๐๙๐.๐๒	๑,๕๕๙	๗๒๕	๑,๑๓๐.๒๘	๖๘	๗๖.๘๖	๑,๗๕๐
๖	รามัน	๔,๐๗๔	๓,๑๖๐	๓๑๙.๓๐	๑,๐๐๘.๙๙	๖๒	๖๒.๕๖	๒,๗๖๗
๗	กาบัง	๒,๑๐๔	๑,๗๙๖	๓๐๔	๕๔๕.๙๘	๗๐	๓๘.๒๐	๓,๗๘๙
๘	กรงปินัง	๔,๑๘๗	๓,๒๗๑	๙๒๔	๓,๐๒๒.๔๐	๔๗	๑๔๒.๐๕	๑,๖๖๘
รวม		๑๐๐,๕๗๕.๐๒	๖๘,๐๕๗.๕	๕๖๐.๑๖	๔๔,๓๐๕.๙๗	๗๙.๗๕	๓,๓๙๒.๙๗	๔๑,๘๔๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

๕. การบริหารจัดการสินค้าทุเรียนจังหวัดยะลา ปี ๒๕๖๕

ตาราง ตลาดรับซื้อทุเรียนในจังหวัดยะลา

ที่	ชื่อตลาด	สถานที่ตั้ง
๑	ตลาดเมืองใหม่	อำเภอเมืองยะลา
๒	ตลาดมลายูบางกอก	อำเภอเมืองยะลา
๓	ตลาดนัดเทศบาลอำเภอเยหา	อำเภอเยหา
๔	หน้าตลาดตะบิงติงยี	อำเภอบันนังสตา
๕	ตลาดหน้าอำเภอกรงปินัง	อำเภอกรงปินัง
๖	ตลาดนัดเทศบาลอำเภอกาบัง	อำเภอกาบัง

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

ตาราง ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชนจังหวัดยะลา

ที่	อำเภอ	ชื่อศูนย์
๑	เมืองยะลา	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอเมืองยะลา
๒	รามัน	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอรามัน (ต.โกตาบารู)
๓	รามัน	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน ต.จะกวี๊ะ
๔	บันนังสตา	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอบันนังสตา ตำบลลิงชัน
๕	บันนังสตา	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอบันนังสตา ตำบลเขื่อนบางลาง
๖	บันนังสตา	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอบันนังสตา ตำบลบันนังสตา
๗	กรงปินัง	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอกรงปินัง ตำบลสะอะ
๘	กรงปินัง	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอกรงปินัง ตำบลกรงปินัง
๙	ธารโต	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอธารโต ตำบลคีรีเขต
๑๐	ธารโต	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอธารโต ตำบลแม่หวาด
๑๑	ธารโต	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอธารโต ตำบลบ้านแห
๑๒	เยหา	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอเยหา ตำบลเยหา
๑๓	เบตง	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอเบตง ตำบลยะรม
๑๔	เบตง	ศูนย์คัดแยกผลไม้ชุมชน อำเภอเบตง ตำบลอัยเยอร์เวง
รวม	๗ อำเภอ	๑๔ ศูนย์

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

ตารางกลุ่มผู้ผลิตและผู้รับซื้อ /แปรรูป สินค้าทุเรียน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่ตั้ง
๑	ทุเรียนกวนคุณภาพ	๑๕๓ ต.สะเตง อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๒	Cannabis by sansana	๑๖/๑๐๔ ม.๗ ต.สะเตงนอก อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๓	ผลิตทุเรียนคุณภาพแปลงใหญ่บันนังสาเรง	๔๘/๑ ม.๖ ต.บันนังสาเรง อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๔	ผู้รวบรวมผลผลิตทุเรียนจังหวัดยะลา	ม.๗ ต.ลำใหม่ อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๕	อัติกัวแปรรูปการเกษตร	๕๗/๔๓ ม.๔ ต.สะเตงนอก อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๖	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทุเรียน สาย๑๕ กะปิยะ บังยี	๑๐๑/๑๓ ต.สะเตง อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๗	กลุ่มรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร	๑๑๑ ต.สะเตงนอก อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๘	สถานียะลาไกลกังวล	๒๒ ต.สะเตง อ.เมืองยะลา จ.ยะลา
๙	กลุ่มทุเรียนคุณภาพข้างฝือกกาลอรามัน	๙ ม.๔ ต.กาลอ อ.รามัน จ.ยะลา
๑๐	ซีปะชาวตาชี	๗๘ ม.๑ ต.ตาชี อ.ยะหา จ.ยะลา
๑๑	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตาชี	๔๘ ม.๔ ต.ตาชี อ.ยะหา จ.ยะลา
๑๒	สตรีพัฒนาบ้านแซะ	๗๔ ม.๒ ต.ตาชี อ.ยะหา จ.ยะลา
๑๓	แปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรบ้านหน้าหลา	๒/๑ ม.๒ ต.ตาชี อ.ยะหา จ.ยะลา
๑๔	จุดรวบรวมการรับซื้อทุเรียนแปลงใหญ่	๑๓๖/๑ ม.๕ ต.บาละ อ.กาบัง จ.ยะลา
๑๕	แปลงใหญ่ทุเรียน ม.๗ ต.กาบัง	๙๙/๓ ม.๕ ต.กาบัง อ.กาบัง จ.ยะลา
๑๖	แปลงใหญ่ทุเรียน	ม.๘ ต.บาละ อ.กาบัง จ.ยะลา
๑๗	แปลงใหญ่ทุเรียน ม.๘ ต.บาละ	๕๘ ม.๘ ต.บาละ อ.กาบัง จ.ยะลา
๑๘	กลุ่มเกษตรผสมผสานอำเภอกาบัง	๙ ม.๑ ต.บาละ อ.กาบัง จ.ยะลา
๑๙	ทุเรียนคุณภาพกรงปินัง	๒๐๐/๑๓ ม.๓ ต.สะเอะ อ.กรงปินัง จ.ยะลา
๒๐	แปลงใหญ่ทุเรียน	๑๒/๑ ม.๓ ต.ปู้โรง อ.กรงปินัง จ.ยะลา
๒๑	แปลงใหญ่ทุเรียน	๑๓ ม.๓ ต.สะเอะ อ.กรงปินัง จ.ยะลา
๒๒	แปลงใหญ่ทุเรียน	๑๑/๔ ม.๖ ต.กรงปินัง อ.กรงปินัง จ.ยะลา
๒๓	เกษตรผลไม้บ้านตะโละสโตร์	๙๔/๑ ม.๖ ต.สะเอะ อ.กรงปินัง จ.ยะลา
๒๔	ทุเรียนคุณภาพสาโตะ ตลิ่งชัน	๕๓ ม.๓ ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๒๕	ทุเรียนคุณภาพบ้านเขาน้ำตก	๔๑/๑ ม.๗ ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๒๖	ทุเรียนคุณภาพถ้ำทะลุ	๑๒๐/๑ ม.๑ ต.ถ้ำทะลุ อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๒๗	ทุเรียนคุณภาพบ้านนิคมกือลอง	๗๕/๑ ม.๒ ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา จ.ยะลา

ที่	ชื่อกลุ่ม	ที่ตั้ง
๒๘	ทุเรียนคุณภาพศรีบางกลาง	ม.๕ ต.เขื่อนบางกลาง อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๒๙	ทุเรียนคุณภาพนาปราง	ม.๙ ต.ตาดานะปุเต๊ะ อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๓๐	แปลงใหญ่ทุเรียนตำบลตลิ่งชัน	๗๕/๑ ม.๒ ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๓๑	เครือข่ายโรงงานแปรรูปผลไม้บันนังสตา	๓๐/๘ ม.๓ ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๓๒	ทุเรียนแปลงใหญ่บันนังสตา	๓๒/๗ ม.๑๑ ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๓๓	กลุ่มจตุรรวบรวมผลไม้บ้านป่าหวัง	๓๘ ม.๑ ต.บันนังสตา อ.บันนังสตา จ.ยะลา
๓๔	ทุเรียนแปลงใหญ่ธารโต ๖๓	๑๑/๑ ม.๕ ต.ธารโต อ.ธารโต จ.ยะลา
๓๕	พัฒนาคุณภาพทุเรียนบ้านบาตูปูเต๊ะ	๙ ม.๖ ต.บ้านแหอ อ.ธารโต จ.ยะลา
๓๖	กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรแม่หวาด	๑๒ ม.๑ ต.แม่หวาด อ.ธารโต จ.ยะลา
๓๗	ทุเรียนแปลงใหญ่ ศพก.ธารโต	๘๐ ม.๕ ต.ธารโต อ.ธารโต จ.ยะลา
๓๘	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านตาพะเยา	๓๓ ม.๑๑ ต.แม่หวาด อ.ธารโต จ.ยะลา
๓๙	สวนศักดิ์ศรีเบตง	๑๑๓/๒ ม.๒ ต.ตาดานะแมเราะ อ.เบตง จ.ยะลา
๔๐	กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่เบตง	๕ ต.เบตง อ.เบตง จ.ยะลา
๔๑	กลุ่มผลิตผลการเกษตรบ้านวังใหม่	๓๕/๒ ม.๕ ต.อัยเยอร์เวง อ.เบตง จ.ยะลา
๔๒	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกและผลิตทุเรียน บ่อน้ำร้อน	๕๖/๑๐ ม.๒ ต.อัยเยอร์เวง อ.เบตง จ.ยะลา
๔๓	กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอำเภอเบตง	๑๑/๘ ม.๒ ต.อัยเยอร์เวง อ.เบตง จ.ยะลา
๔๔	กลุ่มรับซื้อผลไม้และแปรรูปผลผลิตบ้านวังใหม่	๑๑/๒ ม.๕ ต.อัยเยอร์เวง อ.เบตง จ.ยะลา

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

ตาราง ปฏิทินปฏิบัติดูแลทุเรียน

ปฏิทินปฏิบัติดูแลทุเรียน											
มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
ระยะดอก บานและ ติดผล	ระยะพัฒนาของผล ระยะผลแก่และเก็บเกี่ยว			ระยะผลแก่และเก็บเกี่ยว		ระยะแตกใบอ่อน และเจริญทางใบ			ระยะใบ แก่ เตรียม พักตัว	ระยะพัก ตัวเตรียม ออกดอก	ระยะ ออก ดอก
ควบคุม น้ำและ ช่วยผลม เกสร	- ให้น้ำสม่ำเสมอ - ตัดแต่งผล - ใส่ปุ๋ย ๑๓-๑๓-๒๑ หรือ ๑๒ -๑๒-๑๗ ๒ หลังติดผล ๗-๘ สัปดาห์ - ป้องกันกำจัดโรครากเน่า หนอน เจาะผล หนอนเจาะเมล็ด			ห้ามตัด ทุเรียนอ่อน		- ตัดแต่งกิ่ง - ใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ - กำจัดวัชพืชและป้องกัน กำจัดโรครากเน่า โคนเน่า โรครากใบติด - ให้น้ำถ้าฝนทิ้งช่วง			ใส่ปุ๋ย ๘- ๒๔-๒๔ หรือ๑๒- ๒๔-๑๒ พร้อม ควบคุม น้ำ	ควบคุม น้ำ	ตัดแต่ง ดอก และ ควบคุม น้ำ

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา มีวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการรวบรวมผลผลิตทุเรียนเพื่อกระจายผลผลิตออกสู่ตลาด ๑๔ แห่ง
แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทุเรียน ๒๑ แห่ง และมีศูนย์แปรรูปเพาะธุรกิจและตลาดทุเรียน ๑ แห่ง

- ดำเนินการคัดเกรด แยกผลผลิตสู่ช่องทางต่างๆ ตรวจสอบ ย้อนกลับ ขับเคลื่อนการจัดการทุเรียนอ่อน
- ได้ถ่ายทอดความรู้การแปรรูปแก่องค์กรเกษตรกร
- ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลาบูรณาการกับสำนักงานเกษตรจังหวัด จัดตั้งศูนย์ชีวภัณฑ์ชุมชน (ศชช.)
ในพื้นที่ศูนย์ดินปุ๋ยชุมชนของสำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา ๒ แห่ง อำเภอบันนังสตา และอำเภอยะหา

กลุ่มเกษตรกรทั่วไปในอำเภอรามัน ได้มีการผลิตไตรโคเดอร์มา สารชีวภัณฑ์ แทนแดง แมลงหางหนีบ กำจัด
เพลี้ย BS DOA๒๐W๑๖ และเห็ดเรืองแสงสิริรัศมี เพื่อแก้ปัญหาลดการใช้สารเคมีในการควบคุมโรครากเน่าโคนเน่า
และหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

ทั้งนี้สภาพภูมิอากาศในจังหวัดยะลา เหมาะแก่การระบาดของโรครากเน่าโคนเน่า และพืชที่เป็นแหล่งสะสม
เชื้อหลัก คือยางพาราซึ่งมีพื้นที่ปลูกกระจายทั่วจังหวัด จึงไม่สามารถกำจัดให้หมดไปจากพื้นที่ได้

ในส่วนของหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน มีคำแนะนำที่จำเป็นคือการใช้สารเคมีซึ่งเป็นเพียงการไล่ไม่ให้วางไข่
แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ยอมรับการใช้สารเคมีเพราะทุเรียนมีต้นสูง การฉีดพ่นสารเคมีได้รับผลกระทบด้านสุขภาพโดยตรง
จึงมีแนวทางแนะนำให้ท่อผลทุเรียน แทน คุณภาพและมาตรฐานในการรับรองสินค้าเกษตร

พื้นที่ที่ได้รับรองมาตรฐาน gap จำนวน ๑,๗๑๘ แปลง ๙,๕๖๙.๗๕ ไร่ ในพื้นที่มีความต้องการให้มีการรับรอง
มาตรฐาน มากกว่า ๑,๐๐๐ แปลง และยังพบปัญหาผลผลิตด้อยคุณภาพ มีสาเหตุ ดังนี้

๑. การใส่ปุ๋ยไม่ถูกต้องเหมาะสม
๒. เกษตรกรอายุมาก
๓. แรงงานรับจ้างมีไม่เพียงพอ

การพัฒนาช่องทางการตลาด

ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาสูง เกษตรกรปลูกทุเรียนเป็นจำนวนมากและปลูกเชิงเดี่ยว จังหวัดยะลา ได้วางแผนรวบรวมทุเรียน โดยเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ รับซื้อ กระจายผลผลิต ไปยังตลาดปลายทาง ได้แก่ตลาดเครือข่ายสหกรณ์ ส่วนราชการต่างจังหวัด และการส่งออนไลน์ดำเนินการ โดย

๑. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรยะลา จำกัด
๒. สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. ยะลา จำกัด

ปัญหาที่พบ

๑. ผลผลิตทุเรียนของกลุ่มเกษตรกร ไม่สามารถควบคุมมาตรฐาน คุณภาพจึงแตกต่างกัน
๒. เกษตรกรส่วนใหญ่ ขายผลผลิตแบบเหมาสวนเนื่องจากขาดแรงงานในการจัดการสวน และการเก็บเกี่ยว
๓. แปลงทุเรียนของเกษตรกร ส่วนมาก ยังไม่ได้รับการรับรอง GAP
๔. ปุ๋ยเคมี ราคาแพง ทำให้เกษตรกรไม่ใส่ปุ๋ย ทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพ
๕. โรคและแมลงศัตรู เช่นรากเน่าโคนเน่า หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

วิธีการตลาดทุเรียนในจังหวัดยะลา

ผลทุเรียนสด เมื่อชาวสวนเก็บผลทุเรียนแล้ว ส่วนหนึ่งจะขายให้ผู้ที่เข้าไปซื้อในแหล่งผลิต พ่อค้าชาวจรจากต่างจังหวัด ผู้ค้าท้องถิ่น ผู้ค้าส่งออก ผลผลิตอีกส่วนจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง

ผู้ค้าท้องถิ่น จะนำผลผลิตที่รวบรวมได้ไปจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าและตลาด ดังต่อไปนี้

- ผู้ค้าตลาดกรุงเทพฯ เช่นตลาดปากคลองตลาด ตลาดมหานาค เพื่อกระจายผลผลิตไปยังผู้ค้าปลีกและผู้บริโภคทั้งในกรุงเทพฯ ในต่างจังหวัด และบางส่วนของผลผลิตจะถูกจำหน่ายให้กับผู้ส่งออก

- ผู้ค้าชาจร
- ผู้ค้าส่งในจังหวัด
- ผู้ค้าปลีกในจังหวัดและต่างจังหวัด
- ผู้บริโภคในจังหวัดและต่างจังหวัด
- ผู้ส่งออก

- ตลาดต่างประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย ฮองกง และจีน ในบางครั้งผู้ส่งออก ผู้ค้าท้องถิ่น และผู้ค้าส่งในจังหวัด เป็นเจ้าเดียวกัน

วิธีการซื้อขายผลผลิตทุเรียนของเกษตรกรจังหวัดยะลา

๑. ซื้อขายแบบเหมาทั้งสวน

เมื่อต้นทุเรียนติดลูกและผลเริ่มโตแล้ว ผู้ซื้อจะตกลงซื้อเหมาสวนตามราคาที่ตกลงกัน โดยวางเงินมัดจำให้แก่เจ้าของสวนจำนวนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม วิธีนี้จะซื้อขายกันน้อย เนื่องจากไม่เป็นที่นิยมกัน

๒. การขายเมื่อผลทุเรียนแก่จัด

ผู้ค้าจะไปดูผลทุเรียนก่อน เมื่อพอใจก็จะตกลงซื้อ ซึ่งอาจจะเหมาละทั้งหมด หรือซั้เป็นกิโลกรัมขาย และมักขายเป็นเงินสด ซึ่งการซื้อขาย วิธีนี้เป็นที่นิยมกันมากของจังหวัดยะลา

๓. การขายเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว

โดยชาวสวนจะนำทุเรียนไปขายที่ตลาดด้วยตนเอง หรืออาจนำไปขายส่งให้กับผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีกและแต่กรณี สำหรับราคาซื้อขายมักขึ้นอยู่กับตลาดในแต่ละช่วงเป็นสำคัญ และยังขึ้นอยู่กับชนิดและคุณภาพของทุเรียนด้วย กล่าวคือ ในช่วงต้นฤดูและปลายฤดูราคาจำหน่ายมักอยู่ในระดับสูงเนื่องจากปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย แต่ในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ราคา มักอยู่ในระดับต่ำ

Swot analysis	
จุดแข็ง (strength)	<p>๑. มีการพัฒนาสายพันธุ์ทุเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความหลากหลาย สินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด อาทิ หมอนทอง ชะนี กระดุมทอง พวงมณี</p> <p>๒. เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคง</p> <p>๓. ผลผลิตออกช้ากว่าพื้นที่อื่นในภาคใต้ (อำเภอธารโต อำเภอเบตง) ทำให้มีราคาสูง</p>
จุดอ่อน (weakness)	<p>๑. ปัญหาเรื่องโรคและแมลงทุเรียน ได้แก่ รากเน่าโคนเน่า (ไฟทอปเธอร่า) โรคเชื้อราสีชมพู ปัญหาหนอนเจาะทุเรียน และปัญหาทุเรียนไส้ซึม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากสภาพอากาศ ความชื้น ปริมาณน้ำที่มากเกินไป ก่อนการเก็บเกี่ยว และสภาพต้นที่ไม่สมบูรณ์ ส่งผลต่อผลผลิตไม่ได้คุณภาพตามความต้องการของตลาด</p> <p>๒. ยังขาดเทคโนโลยีในด้านการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ รวมไปถึงการขนส่งที่เหมาะสม ส่งผลให้ยังมีต้นทุนการผลิตที่สูง</p>
โอกาส (opportunity)	<p>๑. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการกระจายสินค้าและการขายสินค้าผลไม้ของไทยทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ อาทิ การจัดงานเทศกาลผลไม้ในทั่วทุกภูมิภาคของไทย การจัดการรวมนผลไม้ไปยังต่างประเทศ รวมถึงการจัด roadshow งาน food festival และการจับคู่ธุรกิจ ระหว่างผู้ส่งออกผลไม้ไทย และผู้นำเข้าจากต่างประเทศ</p> <p>๒. ผู้ประกอบการไทย สามารถใช้ประโยชน์จาก FTA ต่างๆ ที่คู่ค้าลดภาษีให้ไทยแล้วในการส่งออกสินค้าทุเรียนไปยังประเทศคู่ค้าเหล่านั้น ได้แก่ ออสเตรเลีย/นิวซีแลนด์/อินเดีย/ญี่ปุ่น/ซิลิ/เปรู/ฮ่องกง/อาเซียน และจีน</p> <p>๓. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (โดยกรมวิชาการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำกรุงปักกิ่ง และฝ่ายเกษตรประจำกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว) และกระทรวงศุลกากรของจีน ได้ลงนาม “ร่างพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนด ในการกักกันโรค และตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ไทย ผ่านประเทศที่สามเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน” ผ่านทางด่านโมหันมณฑลยูนนาน รวมถึงด่านโหย่วอี้กวน ด่านตงซิง และด่านรถไฟผิงเสียง เขตปกครองตนเองซีจ้วง ทำให้ไทยสามารถเพิ่มช่องทางการส่งออกผลไม้ไปยังประเทศจีนได้มากขึ้น</p> <p>๔. กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (gi) “ทุเรียนสะเต๊ะน้ำยะลา” ซึ่งเกษตรกรต้องควบคุมคุณภาพสินค้า เพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของสินค้า GI เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน</p>
อุปสรรค/ภัยคุกคาม (threats)	<p>๑. อินโดนีเซียได้ออกกฎระเบียบในการควบคุมนำเข้าสินค้าเกษตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การส่งออกผลไม้สดของไทย ไปยังอินโดนีเซียค่อนข้างมาก เนื่องจากกฎระเบียบมีความซับซ้อน มีขั้นตอนต่างๆ ในการนำเข้าเพิ่มขึ้นมาก และมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่บ่อยครั้ง ในปัจจุบันผู้นำเข้าผลไม้ไทยในอินโดนีเซีย ยังคงพบปัญหาอุปสรรคในการขอใบรับรองการนำเข้าพืชสวน จากกระทรวงการค้าอินโดนีเซีย</p> <p>๒. จีนได้ทดลองปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองได้สำเร็จที่เกาะไหหลำและมณฑลไห่หนาน อยู่ระหว่างการพัฒนาศายพันธุ์ ซึ่งในอนาคตจีนอาจเปลี่ยนสถานะคู่ค้ากลายเป็นคู่แข่งด้านการผลิตและส่งออกสินค้า และลดการนำเข้าทุเรียนจากไทย</p>

บทที่ ๓

ข้อมูลเพื่อการวางแผนการปลูกทุเรียน

๑. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน

สภาพดิน ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทรายที่มีการระบายน้ำได้ดี มีหน้าดินลึกเพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อสภาพน้ำท่วมขัง และความเป็นกรดต่างของดิน ๕.๕-๖.๕ หากจำเป็นต้องปลูกทุเรียนในสภาพดินทราย จำเป็นต้องนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมาเสริมและต้องใส่ปุ๋ยคอกร่วมด้วย และควรมีการจัดการเรื่องระบบน้ำเพื่อให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโตและการออกดอกติดผลของทุเรียนด้วย แหล่งน้ำ ต้องมีแหล่งน้ำจัดให้ต้นทุเรียนได้เพียงพอตลอดทั้งปี

อุณหภูมิและความชื้น

ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ ๒๕-๓๐ องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ ๗๕-๘๕ เปอร์เซ็นต์ หากปลูกในพื้นที่ที่มีอากาศแห้งแล้ง พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดหรือเย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้นทุเรียนไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตช้า น้อย และไม่คุ้มต่อการลงทุน

๒. ขั้นตอนการปลูกทุเรียน

การเตรียมพื้นที่ จำเป็นต้องมีการปรับพื้นที่ปลูก กำหนดผังปลูกและติดตั้งระบบน้ำ โดยปรับพื้นที่ให้ราบไม่ให้มีแอ่งน้ำท่วมขัง และควรปรับเป็นเนินลูกฟูกเพื่อปลูกทุเรียนบนสันเนิน ระยะปลูก ๘ คูณ ๘ เมตรหรือ ๙ คูณ ๙ เมตร (๑๖-๒๕ ต้น/ไร่) หากมีการทำสวนขนาดใหญ่ ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้นเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงาน การวางแผนปลูกควรวางความลาดเทของพื้นที่ หรือกำหนดแถวปลูกในแนวทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก และถ้ามีการจัดวางระบบน้ำจะต้องพิจารณาแนวทางการจัดวางท่อในสวนเพื่อให้ มีการจัดการที่ง่ายและสะดวก

(๑) **พื้นที่ตอน** ไถพรวนและปรับพื้นที่ให้เรียบเพื่อสะดวกในการวางระบบน้ำ การจัดการสวน รวมทั้งชุดร่องระบายน้ำภายในสวน ถ้าเป็นพื้นที่ตอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน การเตรียมพื้นที่หลังจากตัดไม้ยืนต้นเดิมออกแล้ว อาจทำได้ทั้งการไถพรวนและไม่ไถพรวน ขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ยืนต้นที่เคยปลูก ลักษณะโครงสร้างของดินและความเรียบของพื้นที่ ทั้งนี้การไถพรวนมีความจำเป็นสำหรับพื้นที่ที่มีดินเป็นดินเหนียว โครงสร้างดินเสียและการระบายน้ำไม่ดี สำหรับพื้นที่ที่เป็นดินร่วนระบายน้ำดีก็ไม่จำเป็นต้องทำการไถพรวน

(๒) **พื้นที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน**

๒.๑ พื้นที่มีน้ำท่วมขังไม่มากและระยะเวลาการท่วมขังสั้น นิยมนำดินมาเทกองตามผังปลูก สูงประมาณ ๐.๗๕-๑.๒๐ เมตร ทั้งช่วงเวลาไว้ระยะหนึ่งหลังการเทดิน เพื่อให้กองดินคงรูปแล้วปลูกทุเรียนบนสันกลางของกองดิน

๒.๒ พื้นที่มีน้ำท่วมขังมากและนาน ควรยกร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า ๖ เมตร ร่องน้ำกว้าง ๑.๕ เมตร ลึก ๑ เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออกเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันน้ำท่วมถึงและสะดวกในการระบายน้ำ

(๓) การวางผังปลูก สามารถเลือกระบบการปลูกทุเรียนเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

๓.๑ ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่าระยะปลูก ๘-๑๐ เมตร เหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างเรียบ

๓.๒ ระบบแถวกว้างต้นชิด (Hedge row system) ในการปลูกระบบนี้ระยะระหว่างต้นเป็น ๓๐-๕๐% ของระยะระหว่างแถวและมีการวางแถวปลูกในแนวเหนือใต้ มีด้านกว้างระหว่างแถวขวางแนวชั้นลงของพระอาทิตย์ แถวมีความกว้างพอที่จะให้เครื่องจักรกลผ่านเข้าออกได้สะดวก

(๔) การเลือกต้นพันธุ์ ต้นกล้าทุเรียนที่ควรเลือกใช้ในการปลูกต้องมีความแข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมืองทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ชดหรืองอ มีใบหนาและเขียวเข้ม

วิธีการปลูก

๑. การปลูกแบบขุดหลุมปลูก ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างแล้งและยังไม่มีกรวางระบบน้ำ วิธีนี้ดินในหลุมจะช่วยให้เก็บความชื้นได้ดีขึ้น แต่หากมีฝนตกชุกมีน้ำขังจะทำให้รากเน่าและต้นทุเรียนตายได้ง่าย

ขั้นตอนการปลูกมีดังนี้ คือ

- ขุดหลุมมีขนาดกว้าง x ยาว x ลึก เป็น ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร
- ผสมปุ๋ยคอกเก่าประมาณ ๕ กิโลกรัม และปุ๋ยหินฟอสเฟต ๑/๒ กิโลกรัม คลุกเคล้ากับดินที่ขุดขึ้นมา กลบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ ๒ ใน ๓ ของหลุม
- เตรียมต้นกล้าที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เป็นโรค ไม่มีแมลงทำลาย และมีใบยอดคู่สุดท้ายแก่ระบบรากแผ่กระจายดี ไม่ชดมีรากงอกอยู่ก้นถุง
- ใช้มีดกรีดก้นถุงออก ถ้าพบรากชดงอกอยู่ก้นถุงให้ตัดรากบริเวณนั้นออกเพื่อให้มีการเจริญของรากใหม่
- วางถุงต้นกล้าที่ตัดก้นถุงออกแล้ววางลงตรงกลางหลุม จัดให้ตรงแนวกับต้นอื่นๆ พร้อมทั้งปรับระดับสูงต่ำของต้นทุเรียนให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้นหรือระดับดินปากถุงเดิมสูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย
- ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงจากล่างขึ้นบนทั้งสองด้าน
- ดึงถุงพลาสติกออก รมัตรระวังอย่าให้ดินในถุงแตก
- กลบดินที่หล่นลงไปหลุมอย่างกลบดินสูงถึงรอยเสียบยอด หรือรอยทาบ
- ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูกแล้ว พร้อมทั้งผูกเชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก
- กัดดินบริเวณโคนต้น หาววัสดุคลุมโคนต้นเพื่อเป็นการเก็บกักความชื้นให้กับต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่จากนั้นรดน้ำตามให้ชุ่ม

- จัดทำร่มเงาให้ต้นทุเรียนที่เพิ่งปลูก โดยใช้ทางมะพร้าว ทางจาก แพงหญ้าคา ทางระกำหรือตาข่ายพรางแสง เมื่อทุเรียนตั้งตัวดีแล้วควรปลดออกหรืออาจปลูกไม้ผลเพื่อให้ร่มเงา เช่น กล้วยก็จะช่วยเป็นร่มเงาและเพิ่มความชื้นในสวนทุเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่อากาศแห้งและมีแสงแดดจัด

- แกะผ้าพลาสติกที่พันรอยเสียบยอดหรือทาบออก เมื่อปลูกไปแล้วประมาณ ๑-๒ เดือน

๒. การปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก การระบายน้ำไม่ดีวิธีนี้ทำให้มีการระบายน้ำดีขึ้นลดปริมาณน้ำท่วมขังบริเวณโคนต้น แต่ทั้งนี้ต้องมีการวางแผนการจัดทำระบบน้ำให้ดีก่อนปลูก ซึ่งจะทำให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตได้เร็วกว่าการขุดหลุมปลูกการเลือกใช้ต้นกล้าควรเลือกใช้ต้นที่มีขนาดเล็ก ระบบรากดี ไม่ชดงอ แต่หากจะปลูกด้วยต้นกล้าขนาดใหญ่ควรตัดแต่งรากที่ชดงอทั้งที่ก้นถุงและด้านข้างออกก่อน รวมทั้งควรมีการพรางแสงให้กับต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่ด้วยตาข่ายพรางแสงหรือทางมะพร้าว หรือปลูกไม้ที่ให้ร่มเงา เช่นเดียวกับการปลูกแบบขุดหลุม ขั้นตอนการปลูก มีดังนี้ คือ

- โรยปุ๋ยหินฟอสเฟต (๐-๓-๐) อัตรา ๕๐๐ กรัม หรือประมาณ ๑ ½ ของกระป๋อง ตรงตำแหน่งที่ต้องการปลูก จากนั้นจึงกลบดินบาง ๆ

- นำต้นพันธุ์ทุเรียนมาวาง แล้วถากดินข้าง ๆ ขึ้นมาพูนกลบ แต่ถ้าหากเป็นดินร่วนปนทราย ดินทราย ดินจะไม่เกาะตัวกัน ควรใช้วิธีขุดหลุมปลูกจะทำให้การเจริญเติบโตและอัตราการรอดสูงกว่า หรืออาจจะใช้วิธีตัดแปลงซึ่งหมายถึง การนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมากองตรงตำแหน่งที่จะปลูก กองดินควรมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑ เมตร สูง ๑๕ เซนติเมตร แหวกกลางกองดินโรยปุ๋ยหินฟอสเฟตในช่องที่แหวกไว้ กลบดินบาง ๆ วางต้นพันธุ์ตั้งตรงช่องที่แหวกไว้กลบดินทับ

- การแกะถุงออกต้องระมัดระวังอย่าให้ดินแตกอาจทำได้โดยกรีดกันถุงออกก่อน แล้วนำไปวางในตำแหน่งที่ปลูก กรีดถุงพลาสติกให้ขาดจากล่างขึ้นบน แล้วจึงค่อย ๆ ดึงถุงพลาสติกออกเบา ๆ

- ระมัดระวังอย่ากลบดินให้สูงถึงรอยเสียบยอดหรือรอยทาบ

- หาววัสดุคลุมโคน และจัดทำร่มเงาให้กับต้นทุเรียนเหมือนการปลูกโดยวิธีขุดหลุม

ดูแลปลูก หากมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดูแลให้น้ำกับต้นทุเรียนได้อย่างสม่ำเสมอช่วงหลังปลูก ก็จะสามารถปลูกได้ตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน

การพรางแสง

ไม้ผลหลายชนิดรวมทั้งทุเรียน ต้องมีการให้ร่มเงาหรือการพรางแสงในช่วงแรกของการเจริญเติบโตซึ่งอาจทำได้โดยการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทางมะพร้าวปักเป็นกระโจมครอบต้นทุเรียน ใช้ตาข่ายพรางแสงเย็บเป็นถุงเปิดหัวท้ายครอบลงบนเสาไม้ที่ปักเป็นมุม ๔ ด้านรอบต้นทุเรียน เพื่อกันแสงด้านข้างของต้น หรืออาจปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียนให้มีระยะห่างระหว่างต้นของไม้โตเร็ว ที่สามารถแผ่ทรงพุ่มพรางแสงให้ทุเรียนได้ประมาณ ๓๐-๔๐% เช่น กล้วยทองกลาง

การปลูกทุเรียน

การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม

หลังจากปลูกประมาณ ๑.๐-๑.๕ ปี ควรตัดแต่งให้มีลำต้นเดี่ยว โดยยึดหลักว่าต้นทุเรียนต้องมีทรงต้นโปร่ง โครงสร้างต้นแข็งแรงสวยงามสม่ำเสมอ โดยในระยะแรกให้กำหนดกิ่งที่จะเป็นกิ่งประธาน ๔-๖ กิ่งแรก พิจารณาจากความสมบูรณ์และตำแหน่งที่เหมาะสม แต่ละกิ่งควรห่างกัน ๑๐-๑๕ เซนติเมตร แต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เช่น กิ่งมุมแคบหรือกว้างเกินไป หลังจากที่ดินเจริญเติบโตไปอีกระยะหนึ่ง จึงกำหนดกิ่งประธาน กิ่งที่ ๗-๑๒ และตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตควรมีกิ่งประธาน ๑๒-๑๕ กิ่งเวียนรอบต้น กิ่งประธานกิ่งแรกอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร กิ่งประธานแต่ละกิ่งมีกิ่งรอง ๓-๔ กิ่ง และกิ่งรองแต่ละกิ่งจะมีกิ่งแขนงพองประมาณและไม้บังแสงซึ่งกันและกัน กิ่งและใบทุเรียนที่ตัดแต่งทิ้งอาจใช้เครื่องหั่นย่อยแล้วนำกลับมาเป็นปุ๋ยทุเรียนได้อีก แต่กิ่งและใบที่เป็นโรคควรเผาทำลายนอกแปลงปลูกเพื่อทำลายแหล่งสะสมของเชื้อโรค

การป้องกันกำจัดวัชพืช

วัชพืชในสวนทุเรียนมีทั้งวัชพืชฤดูเดียว ได้แก่ หญ้าจรรยา หญ้าตีนนก และวัชพืชข้ามปี ได้แก่ หญ้าคา หญ้าชันกาด หัวหมู ซึ่งสามารถป้องกันกำจัดได้โดยใช้สารเคมี เช่น ไกลโฟเสท ๔๘% SL อัตรา ๕๐๐-๖๐๐ มล. หรือกลูโฟซิเนต-แอมโมเนีย ๔๘% SL อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ มล. ผสมน้ำ ๖๐-๘๐ ลิตรต่อไร่ พ่น ๑-๒ ครั้ง หลังวัชพืชออก และวัชพืชมีใบมากที่สุดหรือตัดวัชพืชให้สั้นด้วยเครื่องตัดหญ้าแบบต่าง ๆ ทุก ๑-๒ เดือน

๓. การขยายพันธุ์ทุเรียน

ทุเรียนสามารถขยายพันธุ์ได้ทั้งส่วนของเมล็ด และส่วนของกิ่งก้าน (Vegetative part) ในส่วนของ การใช้ เมล็ดนั้น แม้ว่าจะเป็นวิธีที่ง่าย ไม่ต้องการเทคนิคหรือความชำนาญพิเศษ และให้ผลสำเร็จสูงแต่ไม่เป็นที่นิยม เนื่องจาก ทุเรียนเป็นพืชผสมข้าม เมื่อขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด จึงเกิดปัญหาต้นพันธุ์ที่ได้ไม่เหมือนต้นแม่ นอกจากนั้นยังพบปัญหา ต้นพันธุ์ไม่สม่ำเสมอ และต้องใช้เวลาปลูกนานจึงจะให้ผลการขยายพันธุ์ โดยใช้ส่วนของกิ่งก้าน สามารถกระทำได้หลาย วิธีในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ นิยมขยายพันธุ์โดยการติดตา การทาบกิ่งแบบประกบ (approach grafting) แบบเข้าลิ้น (whip or tongue grafting) และแบบลิ้ม (wedge grafting) สำหรับในประเทศไทย วิธีขยายพันธุ์ทุเรียนที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ การทาบกิ่งแบบปาด (spliced approach grafting) และการเสียบยอด (apical cleft grafting) นำเมล็ดทุเรียนที่จะใช้เป็นต้นตอ (พันธุ์ชะนี พวงมณี ตะพานน้ำ หรือพันธุ์อื่นๆ ที่มีความทนทาน ต่อโรครากเน่า) มาล้างด้วยน้ำให้สะอาด เลือกเมล็ดที่มีความสมบูรณ์ ปราศจากร่องรอยการ เข้าทำลายของโรคหรือแมลง นำเมล็ดที่เลือกแล้วไปปลูกลงในแปลงเพาะที่บรรจุด้วยขุยมะพร้าว โดยกดเมล็ดส่วนที่มีสี ขาว ลงไปในขุยมะพร้าวให้ลึก $\frac{3}{4}$ ของเมล็ด รดด้วยน้ำผสมสารป้องกันเชื้อรา (เฉพาะครั้งแรกหลังปลูกหลังจากนั้น จะรดด้วยน้ำปกติ) เช่น อาลีเอท ในอัตรา ๒๐ ซีซี ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทำการพรางแสงด้วยซาแลนพรางแสง ๕๐%

- เมื่อต้นตอมีอายุประมาณ ๑ ½ - ๒ เดือน ทำการขุดและย้ายลงถุงพลาสติก อัดขุยมะพร้าวให้แน่น ทิ้งไว้ ประมาณ ๕-๗ วัน เพื่อให้รากเดิน จึงทำการมัดปากถุงแล้วทำการฉีดยา ต้นตอเป็นรูปโล่ขนาด ประมาณ ๑.๕ - ๒ นิ้ว
- เลือกกิ่งพันธุ์ที่มีขนาดใกล้เคียงกับต้นตอ ทำการฉีดยากิ่งพันธุ์ให้เป็นรูปโล่เช่นเดียวกับต้นตอ
- นำต้นตอที่เตรียมไว้ขึ้นประกบกับกิ่งพันธุ์ โดยให้รอยแผลแนบกันสนิท พันด้วยแถบพลาสติก (plastic strip) ให้แน่น โดยพันจากล่างขึ้นบนเพื่อป้องกันน้ำซึมเข้าไปในแผล ทำให้แผลเน่าและ ทาบไม่ติด

- ผูกเชือกยึดปากถุงต้นตอกับกิ่งพันธุ์ให้แน่น ทิ้งไว้ประมาณ ๔๐-๔๕ วัน แผลที่ทาบไว้สมานกันสนิท โดยสังเกตจากยอดพันธุ์ใบยังเขียวสดใส ให้ตัดยอดต้นตอทิ้งไป ควั่นกิ่งพันธุ์ดีได้รอยต่อ ทิ้งไว้อีก ประมาณ ๑-๒ สัปดาห์ จึงตัดลงจากต้น การขยายพันธุ์ทุเรียน การเตรียมต้นกล้าทุเรียน การทาบกิ่ง การขยายพันธุ์ทุเรียน

- นำต้นที่ทาบแล้วไปดูแลในเรือนเพาะชำที่มีการพรางแสงประมาณ ๕๐% ต่อไปอีก ๖-๑๒ เดือน สามารถจำหน่ายหรือย้ายลงแปลงปลูกได้

- เมื่อต้นตอ (stock) มีอายุประมาณ ๑ ½ - ๒ เดือน ทำการตัดยอดออกประมาณ ๒/๓ ส่วน หรือให้ ส่วนของ ต้นตอสูงจากส่วนที่เรียกว่า ไพล ประมาณ ๑ - ๑ ½ นิ้ว

- ทำการผ่าครึ่งลำต้นให้ลึกประมาณ ๑ นิ้ว หรือให้ยาวเท่ากับรอยฉีดยาของยอดพันธุ์
- เลือกกิ่งของพันธุ์ดี (scion) ที่มีความสมบูรณ์ปราศจากโรคแมลงและมีขนาดใกล้เคียงกับต้นตอ
- นำกิ่งพันธุ์ดีมาตัดให้แต่ละกิ่งมีตา ๒-๓ ตา
- ฉีดยาปลายด้านล่างของกิ่งพันธุ์ดีให้เป็นรูปลิ้ม และตัดไปให้เหลือครึ่งใบเพื่อลดการคายน้ำ
- นำยอดพันธุ์ดีเสียบลงไปบนต้นตอที่เตรียมไว้ โดยให้รอยแผลของต้นตอและยอดพันธุ์ดีแนบกันให้สนิท มัดด้วย เชือกฟางหรือแถบพลาสติก

- คลุมส่วนที่เสียบยอดด้วยถุงพลาสติก (กรณีที่ดินตอปลูกในถุงและแยกทำ เป็นต้น) หรือทำกระโจม พลาสติก คลุมทั้งแปลงไว้

- หลังจากคลุมไว้ประมาณ ๓ อาทิตย์ เปิดกระโจมออกเพียงบางส่วนแล้วปล่อยให้ต้นกล้าที่เสียบยอด แล้วให้อยู่ ในแปลงเพาะต่อไปอีก ๕-๗ วัน เพื่อให้ต้นกล้าปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม แล้วจึงเปิด กระโจมออกทั้งหมด

- ทำการย้ายต้นกล้าที่เสียบยอดแล้วลงในถุงเพาะที่บรรจุวัสดุปลูก (ดิน : แกลบ : มูลวัว อัตรา ๒:๑:๑)
- นำไปดูแลรักษาในเรือนเพาะชำที่มีการพรางแสงประมาณ ๕๐% อีก ๖ - ๑๒ เดือน สามารถจำหน่ายหรือย้ายลงแปลงปลูกได้ ข้อควรระวัง

๑. ควรงดใส่ปุ๋ยต้นพันธุ์ ๑ เดือน ก่อนทำการทาบกิ่งหรือตัดยอดสำหรับใช้ในการเสียบยอด

๒. วัสดุปลูกควรเป็นวัสดุที่ระบายน้ำดี น้ำหนักเบา และมีค่าความพรุนของอากาศ (air filled porosity) ระหว่าง ๒๐-๒๕%

๓. ถุงเพาะสำหรับเลี้ยงต้นกล้าในเรือนเพาะชำ ควรมีขนาด ๖ นิ้ว x ๑๕ นิ้ว หรือ ๘๐ ซม. x ๒๐ ซม. เพื่อลดปัญหารากคดงอ

ขั้นตอนการปลูกทุเรียน

การเตรียมพื้นที่ จำเป็นต้องมีการปรับพื้นที่ปลูก กำหนดผังปลูกและติดตั้งระบบน้ำ โดยปรับพื้นที่ให้ราบไม่มีแอ่งน้ำท่วมขัง และควรปรับเป็นเนินลูกฟูกเพื่อปลูกทุเรียนบนสันเนิน ระยะปลูก ๘x๘ เมตร หรือ ๙x๙ เมตร (๑๖-๒๕ ต้น/ไร่) หากมีการทำสวนขนาดใหญ่ ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้นเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงาน การวางแผนปลูกควรวางความลาดเทของพื้นที่ หรือกำหนดแถวปลูกในแนวทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก และถ้ามีการจัดวางระบบน้ำจะต้องพิจารณาแนวทางการจัดวางท่อในสวนเพื่อให้มีการจัดการที่ง่ายและสะดวก

๑. พื้นที่ดอน ไถพรวนและปรับพื้นที่ให้เรียบเพื่อสะดวกในการวางระบบน้ำ การจัดการสวน รวมทั้งชุดร่องระบายน้ำภายในสวน ถ้าเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน การเตรียมพื้นที่หลังจากตัดไม้ยืนต้นเดิมออกแล้ว อาจทำได้ทั้งการไถพรวนและไม่ไถพรวน ขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ยืนต้นที่เคยปลูก ลักษณะโครงสร้างของดินและความเรียบของพื้นที่ ทั้งนี้การไถพรวนมีความจำเป็นสำหรับพื้นที่ที่มีดินเป็นดินเหนียว โครงสร้างดินเสียและการระบายน้ำไม่ดี สำหรับพื้นที่ที่เป็นดินร่วนระบายน้ำดีก็ไม่จำเป็นต้องทำการไถพรวน

๒. พื้นที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน

๒.๑ พื้นที่มีน้ำท่วมขังไม่มากและระยะเวลาการท่วมขังสั้น นิยมนำดินมาเทกองตามผังปลูกสูงประมาณ ๐.๗๕-๑.๒๐ เมตร ทั้งช่วงเวลาไว้ระยะหนึ่งหลังการเทดิน เพื่อให้กองดินคงรูปแล้วปลูกทุเรียนบนสันกลางของกองดิน

๒.๒ พื้นที่มีน้ำท่วมขังมากและนาน ควรยกร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้าง ไม่น้อยกว่า ๖ เมตรร่องน้ำกว้าง ๑.๕ เมตร ลึก ๑ เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออกเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันน้ำท่วมถึงและสะดวก ในการระบายน้ำ

๓. การวางแผนปลูก สามารถเลือกระบบการปลูกทุเรียนเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

๓.๑ ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่าระยะปลูก ๘-๑๐ เมตร เหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างเรียบ

๓.๒ ระบบแถวกว้างต้นชิด (Hedge row system) ในการปลูกทุเรียนระยะระหว่างต้นเป็น ๓๐-๕๐% ของระยะระหว่างแถวและมีการวางแถวปลูกในแนวเหนือใต้ มีด้านกว้างระหว่างแถวขวางแนวชั้นลงของพระอาทิตย์ แถวมีความกว้างพอที่จะให้เครื่องจักรกลผ่านเข้าออกได้สะดวก

๔. การเลือกต้นพันธุ์

ต้นกล้าทุเรียนที่ควรเลือกใช้ในการปลูกต้องมีความแข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมืองทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่คดหรืองอ มีใบหนาและเขียวเข้ม

วิธีการปลูก

๑. การปลูกแบบขุดหลุมปลูก ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างแล้งและยังไม่มีการวางระบบน้ำ วิธีนี้ดินในหลุมจะช่วยเก็บความชื้นได้ดีขึ้น แต่หากมีฝนตกชุกมีน้ำขังจะทำให้รากเน่าและต้นทุเรียนตายได้ง่าย

ขั้นตอนการปลูกมีดังนี้

๑. ขุดหลุมมีขนาดกว้าง x ยาว x ลึก เป็น ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร
๒. ผสมปุ๋ยคอกเก่าประมาณ ๕ กิโลกรัม และปุ๋ยหินฟอสเฟต ๑/๒ กิโลกรัม คลุกเคล้ากับดินที่ขุดขึ้นมา กลบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ ๒ ใน ๓ ของหลุม
๓. เตรียมต้นกล้าที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีโรค ไม่มีแมลงทำลาย และมีใบยอดคู่สุดท้ายแก่ระบรากแผ่กระจายดี ไม่ขดม้วนงออยู่ก้นถุง
๔. ใช้มีดกรีดก้นถุงออก ถ้าพบรากของอยู่ก้นถุงให้ตัดรากบริเวณนั้นออกเพื่อให้มีการเจริญของรากใหม่
๕. วางถุงต้นกล้าที่ตัดก้นถุงออกแล้ววางลงตรงกลางหลุม จัดให้ตรงแนวกับต้นอื่น ๆ พร้อมทั้งปรับระดับสูงต่ำของต้นทุเรียนให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้นหรือระดับดินปากถุงเดิมสูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย
๖. ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงจากล่างขึ้นบนทั้งสองด้าน
๗. ดึงถุงพลาสติกออก ระวังอย่าให้ดินในถุงแตก
๘. กลบดินที่เหลือลงไปให้หลุมอย่างกลบดินสูงถึงรอยเสียหายหรือรอยทาบ
๙. ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูกแล้ว พร้อมทั้งผูกเชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก
๑๐. กัดดินบริเวณโคนต้น หัววัสดุคลุมโคนต้นเพื่อเป็นการเก็บกักความชื้นให้กับต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่ จากนั้นรดน้ำตามให้ชุ่ม
๑๑. จัดทำร่มเงาให้ต้นทุเรียนที่เพิ่งปลูก โดยใช้ทางมะพร้าว ทางจาก แผงหญ้าคา ทางระกำหรือตาข่ายพรางแสง เมื่อทุเรียนตั้งตัวดีแล้วควรปลดออกหรืออาจปลูกไม้ผลเพื่อให้ร่มเงาเช่น กลัวยักษ์จะช่วยเป็นร่มเงาและเพิ่มความชื้นในสวนทุเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่อากาศแห้งและมีแสงแดดจัด
๑๒. แกะผ้าพลาสติกที่พันรอยเสียหายหรือทาบออกเมื่อปลูกไปแล้วประมาณ ๑-๒ เดือน

๒. การปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก การระบายน้ำไม่ดีวิธีนี้ทำให้มีการระบายน้ำดีขึ้นลดปริมาณน้ำท่วมขังบริเวณโคนต้น แต่ทั้งนี้ต้องมีการวางแผนการจัดทำระบบน้ำให้ดีก่อนปลูก ซึ่งจะทำให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตได้เร็วกว่าการขุดหลุมปลูกการเลือกใช้ต้นกล้าควรเลือกใช้ต้นที่มีขนาดเล็ก ระบบรากดีไม่ขดม้วนงอ แต่หากจะปลูกด้วยต้นกล้าขนาดใหญ่ควรตัดแต่งรากที่ขดม้วนงอที่ก้นถุงและด้านข้างออกก่อน รวมทั้งควรมีการพรางแสงให้กับต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่ด้วยตาข่ายพรางแสงหรือทางมะพร้าว หรือปลูกไม้ที่ให้ร่มเงาเช่นเดียวกับการปลูกแบบขุดหลุม

ขั้นตอนการปลูก มีดังนี้ คือ

๑. โรยปุ๋ยหินฟอสเฟต (๐-๓-๐) อัตรา ๕๐๐ กรัม หรือประมาณ ๑ ๑/๒ ของกระป๋อง ตรงตำแหน่งที่ต้องการปลูก จากนั้นจึงกลบดินบาง ๆ
๒. นำต้นพันธุ์ทุเรียนมาวาง แล้วตากดินข้าง ๆ ขึ้นมาพูนกลบ แต่ถ้าหากเป็นดินร่วนปนทรายดินทราย ดินจะไม่เกาะตัวกัน ควรใช้วิธีขุดหลุมปลูกจะทำให้การเจริญเติบโตและอัตราการรอดสูงกว่า หรืออาจจะใช้วิธีตัดแปลงซึ่งหมายถึง การนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมากองตรงตำแหน่งที่จะปลูก กองดินควรมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑ เมตร สูง ๑๕ เซนติเมตรแหวกกลางกองดินโรยปุ๋ยหินฟอสเฟตในช่องที่แหวกไว้ กลบดินบาง ๆ วางต้นพันธุ์ดีลงตรงช่องที่แหวกไว้กลบดินทับ

๓. การแกะถุงออกต้องระมัดระวังอย่าให้ดินแตกอาจทำได้โดยกรีดกันถุงออกก่อน แล้วนำไปวางในตำแหน่งที่ปลูก กรีดถุงพลาสติกให้ขาดจากกลางขึ้นบน แล้วจึงค่อยๆ ดึงถุงพลาสติกออกเบาๆ

๔. ระมัดระวังอย่ากลบดินให้สูงถึงรอยเสียบยอดหรือรอยทาบ

๕. หาววัสดุคลุมโคน และจัดทำร่มเงาให้กับต้นทุเรียนเหมือนการปลูกโดยวิธีชุดหลุมฤดูปลูก หากมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดูแลให้น้ำกับต้นทุเรียนได้อย่างสม่ำเสมอช่วงหลังปลูก ก็จะสามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนปลายเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน

การพรางแสง

ไม้ผลหลายชนิดรวมทั้งทุเรียน ต้องมีการให้ร่มเงาหรือการพรางแสงในช่วงแรกของการเจริญเติบโต ซึ่งอาจทำได้โดยการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทางมะพร้าวปักเป็นโครงคร่อมต้นทุเรียน ใช้ตาข่ายพรางแสง เย็บเป็นถุงเปิดหัวท้ายครอบลงบนเสาไม้ที่ปักเป็นมุม ๔ ด้านรอบต้นทุเรียน เพื่อกันแสงด้านข้างของต้น หรืออาจปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียนให้มีระยะห่างระหว่างต้นของไม้โตเร็วที่สามารถแผ่ทรงพุ่มพรางแสงให้ทุเรียนได้ประมาณ ๓๐-๔๐% เช่น กล้าย ทองกลาง เป็นต้น

การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม

หลังจากปลูกประมาณ ๑-๑.๕ ปี ควรตัดแต่งให้มีลำต้นเดี่ยว โดยยึดหลักว่าต้นทุเรียนต้องมีทรงต้นโปร่งโครงสร้างต้นแข็งแรงสวยงามสม่ำเสมอ โดยในระยะแรกให้กำหนดกิ่งที่จะเป็นกิ่งประธาน ๔-๖ กิ่งแรก พิจารณาจากความสมบูรณ์และตำแหน่งที่เหมาะสม แต่ละกิ่งควรห่างกัน ๑๐-๑๕ เซนติเมตร แต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออกกิ่งมุมแคบหรือกว้างเกินไป หลังจากที่ตั้งต้นเจริญเติบโตไปอีกระยะหนึ่ง จึงกำหนดกิ่งประธานกิ่งที่ ๗-๑๒ และตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตควรมีกิ่งประธาน ๑๒-๑๕ กิ่ง เวียนรอบต้น กิ่งประธานกิ่งแรกอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร กิ่งประธานแต่ละกิ่งมีกิ่งรอง ๓-๔ กิ่ง และกิ่งรองแต่ละกิ่งจะมีกิ่งแขนงพอประมาณและไม่บังแสงซึ่งกันและกัน กิ่งและใบทุเรียนที่ตัดแต่งทิ้งอาจใช้เครื่องหั่นย่อยแล้วนำกลับมาเป็นปุ๋ยทุเรียนได้อีก แต่กิ่งและใบที่เป็นโรคควรเผาทำลายนอกแปลงปลูก เพื่อทำลายแหล่งสะสมของเชื้อโรค

การป้องกันกำจัดวัชพืช

วัชพืชในสวนทุเรียนมีทั้งวัชพืชฤดูเดียว ได้แก่ หญ้าขจรจบ หญ้าตีนนก และวัชพืชข้ามปี ได้แก่ หญ้าคา หญ้าชันกาด แห้วหมู ซึ่งสามารถป้องกันกำจัดได้โดยใช้สารเคมี เช่น ไกลโฟเสท ๔๘% SL อัตรา ๕๐๐-๖๐๐ มล. หรือ กลูโฟซิเนต-แอมโมเนีย ๔๘% SL อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ มล. ผสมน้ำ ๖๐-๘๐ ลิตรต่อไร่ พ่น ๑-๒ ครั้ง หลังวัชพืชออก และวัชพืชมีใบมากที่สุด หรือตัดวัชพืชให้สั้นด้วยเครื่องตัดหญ้าแบบต่าง ๆ ทุก ๑-๒ เดือน

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน

สภาพดิน ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทรายที่มีการระบายน้ำได้ดี มีหน้าดินลึก เพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อสภาพน้ำท่วมขัง และความเป็นกรดต่างของดิน ๕.๕-๖.๕ หากจำเป็นต้อง ปลูกทุเรียนในสภาพดินทราย จำเป็นต้องนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมาเสริมและต้องใส่ปุ๋ยคอกร่วมด้วย และควรมีการจัดการเรื่องระบบน้ำเพื่อให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโตและการออกดอกติดผลของทุเรียนด้วย แหล่งน้ำ ต้องมีแหล่งน้ำจัดให้ต้นทุเรียนได้เพียงพอตลอดทั้งปี อุณหภูมิและความชื้น ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ ๒๕-๓๐ องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ ๗๕-๘๕ เปอร์เซ็นต์ หากปลูกในพื้นที่ที่มีอากาศแห้งแล้ง พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดหรือเย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้นทุเรียน ไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตช้า น้อย และไม่คุ้มต่อการลงทุน

ขั้นตอนการปลูกทุเรียน

การเตรียมพื้นที่ จำเป็นต้องมีการปรับพื้นที่ปลูก กำหนดผังปลูกและติดตั้งระบบน้ำ โดยปรับพื้นที่ ให้ราบไม่ให้มีแอ่งน้ำท่วมขัง และควรปรับเป็นเนินลูกฟูกเพื่อปลูกทุเรียนบนสันเนิน ระยะปลูก ๘x๘ เมตร หรือ ๙x๙ เมตร (๑๖-๒๕ ต้น/ไร่) หากมีการทำสวนขนาดใหญ่ ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้น เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงาน การวางแผนปลูกควรวางความลาดเทของพื้นที่ หรือกำหนดแถวปลูกในแนว ทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก และถ้ามีการจัดวางระบบน้ำจะต้องพิจารณาแนวทางการจัดวางท่อในสวนเพื่อให้ มีการจัดการที่ง่ายและสะดวก

๑. พื้นที่ดอน ไถพรวนและปรับพื้นที่ให้เรียบเพื่อสะดวกในการวางระบบน้ำ การจัดการสวน รวมทั้งชุดร่องระบายน้ำ ภายในสวน ถ้าเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน การเตรียมพื้นที่หลังจากตัดไม้ยืนต้นเดิมออกแล้ว อาจทำได้ทั้งการไถพรวนและไม่ไถพรวน ขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ยืนต้นที่เคยปลูก ลักษณะโครงสร้างของดิน และความเรียบของพื้นที่ ทั้งนี้การไถพรวนมีความจำเป็นสำหรับพื้นที่ที่มีดินเป็นดินเหนียว โครงสร้างดินเสีย และการระบายน้ำไม่ดี สำหรับพื้นที่ที่เป็นดินร่วนระบายน้ำดีก็ไม่จำเป็นต้องทำการไถพรวน

๒. พื้นที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน

๒.๑ พื้นที่มีน้ำท่วมขังไม่มากและระยะเวลาการท่วมขังสั้น นิยมนำดินมาเทกองตามผังปลูก สูงประมาณ ๐.๗๕-๑.๒๐ เมตร ทั้งช่วงเวลาไว้ระยะหนึ่งหลังการเทดิน เพื่อให้กองดินคงรูปแล้วปลูกทุเรียน บนสันกลางของกองดิน

๒.๒ พื้นที่มีน้ำท่วมขังมากและนาน ควรยกร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า ๖ เมตร ร่องน้ำกว้าง ๑.๕ เมตร ลึก ๑ เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออกเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันน้ำท่วมถึงและสะดวก ในการระบายน้ำ

๓. การวางผังปลูก สามารถเลือกระบบการปลูกทุเรียนเป็นลักษณะต่างๆ ได้แก่

๓.๑ ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่าระยะปลูก ๘-๑๐ เมตร เหมาะกับพื้นที่ ที่ค่อนข้างเรียบ

๓.๒ ระบบแถวกว้างต้นชิด (Hedge row system) ในการปลูกระบบนี้ระยะระหว่างต้นเป็น ๓๐-๕๐% ของระยะระหว่างแถวและมีการวางแถวปลูกในแนวเหนือใต้ มีด้านกว้างระหว่างแถวขวางแนว ชันลงของพระอาทิตย์ แถวมีความกว้างพอที่จะให้เครื่องจักรกลผ่านเข้าออกได้สะดวก

๔. การเลือกต้นพันธุ์ ต้นกล้าทุเรียนที่ควรเลือกใช้ในการปลูกต้องมีความแข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมือง ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ชดหรืออ มีใบหนาและเขียวเข้ม

วิธีการปลูก

๑. การปลูกแบบชุดหลุมปลูก ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างแล้งและยังไม่มี การวางระบบน้ำ วิธีนี้ ดินในหลุม จะช่วยเก็บความชื้นได้ดีขึ้น แต่หากมีฝนตกชุกมีน้ำขังจะทำให้รากเน่าและต้นทุเรียนตายได้ง่าย ขั้นตอนการปลูก มีดังนี้ คือ

- ชุดหลุมมีขนาดกว้าง x ยาว x ลึก เป็น ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร

- ผสมปุ๋ยคอกเก่าประมาณ ๕ กิโลกรัม และปุ๋ยหินฟอสเฟต ๑/๒ กิโลกรัม คลุกเคล้ากับดิน ที่ขุดขึ้นมา กลบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ ๒ ใน ๓ ของหลุม

- เตรียมต้นกล้าที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เป็นโรค ไม่มีแมลงทำลาย และมีใบยอดคู่สุดท้ายแก่ ระบบรากแผ่กระจายดี ไม่ชดม้วนงออยู่ก้นถุง

- ใช้มีดกรีดก้นถุงออก ถ้าพบรากชดงออยู่ก้นถุงให้ตัดรากบริเวณนั้นออกเพื่อให้มีการเจริญของรากใหม่

- วางถุงต้นกล้าที่ตัดก้นถุงออกแล้ววางลงตรงกลางหลุม จัดให้ตรงแนวกับต้นอื่น ๆ พร้อมทั้ง ปรับระดับสูงต่ำของต้นทุเรียนให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้นหรือระดับดินปากถุงเดิม สูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย

- ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงจากล่างขึ้นบนทั้งสองด้าน

- ดึงถุงพลาสติกออก ระวังอย่าให้ดินในถุงแตก
- กลบดินที่เหลือลงไป ในหลุมอย่างกลบดินสูงถึงรอยเสียบยอด หรือรอยทาบ
- ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูกแล้ว พร้อมทั้งผูกเชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก
- กดดินบริเวณโคนต้น หัววัสดุคลุมโคนต้นเพื่อเป็นการเก็บกักความชื้นให้กับต้นทุเรียน ที่ปลูกใหม่จากนั้น

รดน้ำตามให้ชุ่ม

- จัดทำร่มเงาให้ต้นทุเรียนที่เพิ่งปลูก โดยใช้ทางมะพร้าว ทางจาก แฉงหญ้าคา ทางระกำ หรือตาข่ายพรางแสง เมื่อทุเรียนตั้งตัวดีแล้วควรปลดออกหรืออาจปลูกไม้ผลเพื่อให้ร่มเงา เช่น กล้วยก็จะช่วยเป็นร่มเงาและเพิ่มความชื้นในสวนทุเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วง ฤดูแล้งที่อากาศแห้งและมีแสงแดดจัด

- แกะผ้าพลาสติกที่พันรอยเสียบยอดหรือทาบออกเมื่อปลูกไปแล้วประมาณ ๑-๒ เดือน

๒. การปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก การระบายน้ำไม่ดีวิธีนี้ทำให้มี การระบายน้ำดีขึ้น ลดปริมาณน้ำท่วมขังบริเวณโคนต้น แต่ทั้งนี้ต้องมีการวางแผนการจัดทำระบบน้ำให้ดี ก่อนปลูก ซึ่งจะทำให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตได้เร็วกว่าการขุดหลุมปลูก การเลือกใช้ต้นกล้าควรเลือกใช้ต้นที่มีขนาดเล็ก ระบบรากดี ไม่ชงแต่หากจะปลูกด้วยต้นกล้า ขนาดใหญ่ควรตัดแต่งรากที่ชงออกทั้งที่ก้นถุงและด้านข้างออกก่อน รวมทั้งควรมีการพรางแสงให้กับต้นทุเรียน ที่ปลูกใหม่ด้วยตาข่ายพรางแสงหรือทางมะพร้าว หรือปลูกไม้ที่ให้ร่มเงา เช่นเดียวกับการปลูกแบบขุดหลุม

ขั้นตอนการปลูก มีดังนี้ คือ

- โรยปุ๋ยหินฟอสเฟต (๐-๓-๐) อัตรา ๕๐๐ กรัม หรือประมาณ ๑ ½ ของกระป๋อง ตรงตำแหน่ง ที่ต้องการปลูก จากนั้นจึงกลบดินบาง ๆ

- นำต้นพันธุ์ทุเรียนมาวาง แล้วถากดินข้าง ๆ ขึ้นมาพูนกลบ แต่ถ้าหากเป็นดินร่วนปนทราย ดินทราย ดินจะไม่เกาะตัวกัน ควรใช้วิธีขุดหลุมปลูกจะทำให้การเจริญเติบโตและอัตรา การรอดสูงกว่า หรืออาจจะใช้วิธีดัดแปลง ซึ่งหมายถึง การนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมากอง ตรงตำแหน่งที่จะปลูก กองดินควรมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑ เมตร สูง ๑๕ เซนติเมตร แหวกกลางกองดินโรยปุ๋ยหินฟอสเฟตในช่องที่แหวกไว้ กลบดินบาง ๆ วางต้นพันธุ์ดีลงตรงช่องที่แหวกไว้กลบดินทับ

- การแกะถุงออกต้องระวังอย่าให้ดินแตกอาจทำได้โดยกรีดก้นถุงออกก่อนแล้วนำไปวางในตำแหน่งที่ปลูก กรีดถุงพลาสติกให้ขาดจากล่างขึ้นบน แล้วจึงค่อย ๆ ดึงถุงพลาสติก ออกเบา ๆ

- ระวังอย่ากลบดินให้สูงถึงรอยเสียบยอดหรือรอยทาบ

- หัววัสดุคลุมโคน และจัดทำร่มเงาให้กับต้นทุเรียนเหมือนการปลูกโดยวิธีขุดหลุม ฤดูปลูก หากมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดูแลให้น้ำกับต้นทุเรียนได้อย่าง สม่ำเสมอช่วงหลังปลูก ก็จะสามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนปลายเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือ ยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน การพรางแสง ไม้ผลหลายชนิดรวมทั้งทุเรียน ต้องมีการให้ร่มเงาหรือการพรางแสงในช่วงแรกของการเจริญเติบโต ซึ่งอาจทำได้โดยการใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทางมะพร้าวปักเป็นกระโจมคร่อมต้นทุเรียน ใช้ตาข่ายพรางแสง เย็บเป็นถุงเปิดหัวท้ายครอบลงบนเสาไม้ที่ปักเป็นมุม ๔ ด้านรอบต้นทุเรียน เพื่อกันแสงด้านข้างของต้น หรือ อาจปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียนให้มีระยะห่างระหว่างต้นของไม้โตเร็วที่สามารถแผ่ทรงพุ่มพรางแสง ให้ทุเรียนได้ประมาณ ๓๐-๔๐% เช่น กล้วย ทองหลาง เป็นต้น การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม หลังจากปลูกประมาณ ๑.๐-๑.๕ ปี ควรตัดแต่งให้มีลำต้นเดี่ยว โดยยึดหลักว่าต้นทุเรียนต้องมีทรงต้นโปร่ง โครงสร้างต้นแข็งแรงสวยงามสม่ำเสมอ โดยในระยะแรกให้กำหนดกิ่งที่จะเป็นกิ่งประธาน ๔-๖ กิ่งแรก พิจารณาจากความสมบูรณ์และตำแหน่งที่เหมาะสม แต่ละกิ่งควรห่างกัน ๑๐-๑๕ เซนติเมตร แต่งกิ่งที่ไม่ ต้องการออก เช่น กิ่งมุมแคบหรือกว้างเกินไป หลังจากที่ตั้งต้นเจริญเติบโตไป

อีกกระยะหนึ่ง จึงกำหนด กิ่งประธาน กิ่งที่ ๗-๑๒ และตัดแต่งกิ่งที่ไม่ต้องการออก เมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตควรมีกิ่งประธาน ๑๒-๑๕ กิ่ง เวียนรอบต้น กิ่งประธานกิ่งแรกอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร กิ่งประธานแต่ละกิ่งมีกิ่งรอง ๓-๔ กิ่ง และ กิ่งรองแต่ละกิ่งจะมีกิ่งแขนงพอประมาณและไม่บังแสงซึ่งกันและกัน กิ่งและใบทุเรียนที่ตัดแต่งทิ้งอาจใช้เครื่องหั่นย่อยแล้วนำกลับมาเป็นปุ๋ยทุเรียนได้อีก แต่กิ่งและใบที่เป็นโรคควรเผาทำลายนอกแปลงปลูก เพื่อทำลายแหล่งสะสมของเชื้อโรค การป้องกันกำจัดวัชพืช วัชพืชในสวนทุเรียนมีทั้งวัชพืชฤดูเดียว ได้แก่ หญ้าขจรจบ หญ้าตีนนก และวัชพืชข้ามปี ได้แก่ หญ้าคา หญ้าชันกาด แห้วหนู ซึ่งสามารถป้องกันกำจัดได้โดยใช้สารเคมี เช่น ไกลโฟเสท ๔๘% SL อัตรา ๕๐๐-๖๐๐ มล. หรือกลูโฟซิเนต-แอมโมเนีย ๔๘% SL อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ มล. ผสมน้ำ ๖๐-๘๐ ลิตรต่อไร่ พ่น ๑-๒ ครั้ง หลังวัชพืชงอกและวัชพืชมีใบมากที่สุดหรือตัดวัชพืชให้สั้นด้วยเครื่องตัดหญ้าแบบต่าง ๆ ทุก ๑-๒ เดือน

การจัดการสวนทุเรียนช่วงก่อนให้ผลผลิต

การปฏิบัติดูแลทุเรียนในช่วงก่อนให้ผลผลิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุเรียนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และให้ผลผลิตได้เร็วขึ้น โดยมีวิธีการดูแลดังนี้ คือ

๑. ในระหว่างรอทุเรียนให้ผลผลิต ในช่วงแรกควรปลูกพืชแซมเสริมรายได้ โดยเลือกพืชให้ตรงกับความต้องการของตลาด

๒. เมื่อตรวจพบต้นทุเรียนตายหลังปลูกให้ทำการปลูกซ่อมทันทีเพื่อให้มีการเจริญเติบโตที่สม่ำเสมอ

๓. การให้น้ำ ช่วงเวลาหลังจากปลูกจะตรงกับฤดูฝน ถ้ามีฝนตกหนักควรทำทางระบายน้ำและ ตรวจสอบบริเวณหลุมปลูก ถ้าดินยุบตัวเป็นแอ่งมีน้ำขังต้องพูนดินเพิ่ม ถ้าฝนทิ้งช่วง ควรรดน้ำให้ดินมีความชื้น อยู่เสมอ ในปีต่อไป ควรดูแลรดน้ำให้ต้นทุเรียนอย่างสม่ำเสมอ และในช่วงฤดูแล้งควรใช้วัสดุคลุมดิน เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง เป็นต้น

๔. การตัดแต่งกิ่ง

- ปีที่ ๑-๒ ไม่ควรมีการตัดแต่งกิ่ง ควรปล่อยให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตอย่างเต็มที่

- ปีต่อไป ตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งกระโดงในทรงพุ่ม กิ่งที่เป็นโรค เลี้ยงกิ่งแขนง ที่สมบูรณ์ที่อยู่ในแนวขนานกับพื้น (กิ่งมูกว้าง) ไว้ในปริมาณและทิศทางเหมาะสม โดยให้ กิ่งล่างสุดอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๘๐-๑๐๐ เซนติเมตร

๕. การป้องกันกำจัดโรค แมลงและวัชพืช

- ช่วงแตกใบอ่อน : ควรป้องกันกำจัดโรคที่เกิดกับใบ เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยไฟ ไรแดง

- ช่วงฤดูฝน:ป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่าและควบคุมวัชพืชโดยการปลูกพืชคลุมดินและ อาจจะทำกำจัดโดยใช้แรงงานชุด ถาก ถอน ตัด พยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพราะต้นทุเรียนยังเล็กอยู่ละอองสารเคมีอาจจะไปทำลายต้นทุเรียนทำให้ชะงักการเจริญเติบโตหรือ ตายได้

๖. ควรมีการทำรมเงาในช่วงฤดูแล้ง เพื่อป้องกันต้นทุเรียนใบไหม้

๗. การใส่ปุ๋ยควรทำ ดังนี้

- ควรมีการใส่ปุ๋ยหลังจากตัดแต่งกิ่ง

- ควรมีการใส่ปุ๋ยพร้อมกับการทำโคน คือ ถากวัชพืชบริเวณใต้ทรงพุ่ม หว่านปุ๋ยและพรวน ดินนอกชายพุ่ม ขึ้นมากลบใต้ทรงพุ่มให้มีลักษณะเป็นหลังเต่า และขยายขนาดของเนินดิน ให้กว้างขึ้นตามขนาดของทรงพุ่มหรือจะใส่ปุ๋ยโดยวิธีใช้ไม้ปลายแหลมแทงดินเป็นรูหยอด ปุ๋ยใส่และปิดหลุมเป็นระยะให้ทั่วบริเวณใต้ทรงพุ่มวิธีหลังนี้แม้จะเปลืองแรงงานแต่ช่วยลด การสูญเสียของปุ๋ยจากการระเหย หรือถูกน้ำชะล้าง

- การให้ปุ๋ยคอก ควรทำการหว่านปุ๋ยคอกก่อนและตามด้วยปุ๋ยเคมี

- การให้ปุ๋ยในปีที่ ๑

* ใส่ปุ๋ยคอกและทำโคน ๔ ครั้ง (เดือนเว้นเดือน)

* ครั้งที่ ๑-๓ ใส่ปุ๋ยคอก ๕ กิโลกรัมต่อต้น (ประมาณ ๑ ปี)

* ครั้งที่ ๔ - ใส่ปุ๋ยคอก ๕ กิโลกรัมต่อต้น

* ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ประมาณ ๑๕๐-๒๐๐ กรัมต่อต้น

- การให้ปุ๋ยในปีต่อ ๆ ไป

* ใส่ปุ๋ยและทำโคน ๒ ครั้ง (ต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน)

* ครั้งที่ ๑ (ต้นฝน) ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ อัตรา ๐.๕-๓ กิโลกรัมต่อต้น

* ครั้งที่ ๒ (ปลายฝน) ใส่ปุ๋ยคอก ๑๕-๕๐ กิโลกรัมต่อต้น (ประมาณ ๓-๑๐ ปี)

* ปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใส่ในแต่ละครั้งขึ้นกับขนาดของทรงพุ่ม โดยยึดหลักกว่า วัดจาก โคนต้นมายังชายพุ่ม

เป็นเมตรได้เช่น ระยะจากโคนต้นถึงชายพุ่ม ๑ เมตร ใส่ปุ๋ย ๑ กิโลกรัม ระยะจากโคนต้นถึงชายพุ่ม ๒ เมตร ใส่ปุ๋ย ๒ กิโลกรัม การดูแลต้นทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้วเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะสามารถทำให้ต้นทุเรียนออกดอกติดผลได้มากขึ้น ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีการเตรียมต้นทุเรียนให้พร้อมที่จะออกดอกจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยการทำให้มีใบแก่พร้อมกันทั้งต้น เพื่อให้มีการสร้างอาหารให้กับลำต้นได้อย่างเต็มที่ ทำให้มีการสะสมอาหาร ในลำต้นเพียงพอต่อการออกดอก และเมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีความชื้นต่ำ อากาศเย็นลงเล็กน้อย มีช่วงแสงที่เหมาะสมต่อการกระตุ้นให้เกิดการออกดอกได้ ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและ ดำเนินการภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทันที

๑. ระยะเตรียมการหลังการเก็บเกี่ยว แนวทางการปฏิบัติ

๑. ตัดแต่งกิ่ง - ตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งหัก กิ่งที่เป็นโรค กิ่งกระโดง เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่ง แสงแดดส่องได้อย่างทั่วถึง และง่ายต่อการพ่นสารป้องกันและกำจัดโรคและแมลง ควบคุมความสูงของต้นให้อยู่ในระดับความสูง ๖-๘ เมตร

๒. เก็บเชื้อกโยงต้นทุเรียนที่ไม่ได้ใช้แล้ว

๓. ตรวจสอบความพร้อมของระบบน้ำในสวนให้พร้อมใช้งานสำหรับฤดูกาลผลิตต่อไป

๔. สำรวจต้นที่เป็นโรค ให้รีบดำเนินการจัดการทันที

การใส่ปุ๋ย - ปุ๋ยคอก อัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัม/ต้น - ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑-๒ กิโลกรัม/ต้น การให้น้ำ ปริมาณน้ำ ๑๕๐ ลิตร/ต้น/วัน

๒. ระยะสร้างใบชุดที่ ๑ และ ๒ ระยะแตกใบอ่อน → ระยะใบเปสลาด แนวทางการปฏิบัติ

๑. ควรตัดหญ้าก่อนหว่านปุ๋ยทางดิน โดยหว่านปุ๋ยเพื่อสร้างใบชุดที่ ๑ และ ๒ ซึ่งจะแตกใบอ่อนชุดแรก หลังจากให้ปุ๋ยไปแล้วประมาณ ๒๑-๒๘ วัน

๒. ควรมีการให้สารป้องกันโรคและแมลงในระยะที่มีการแตกใบอ่อน

๓. ควรมีการให้ปุ๋ยทางใบเพิ่มเติมในระยะใบคลี่/ใบเปสลาด

การใส่ปุ๋ย

* ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๑๖ อัตรา ๒-๓ กิโลกรัม/ต้น การให้น้ำ ปริมาณน้ำ ๑๕๐ ลิตร/ต้น/วัน

การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)

* ระยะแตกใบอ่อน สารร้าย+สารป้องกันกำจัดแมลง+สารป้องกันกำจัดเชื้อรา+ สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร

* ใบคลี่/ใบเปสลาด ปุ๋ยเกล็ดสูตร ๒๑-๒๑-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัม ธาตุอาหารรอง-เสริม (Ca B) ๒๐๐ มิลลิลิตร ธาตุอาหารรอง-เสริม (Mg Zn) ๒๐๐ มิลลิลิตร สารป้องกันกำจัดแมลง+สารป้องกันกำจัดเชื้อรา+สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร

๓. ระยะสร้างใบชุดที่ ๓ ระยะแตกใบอ่อน → ระยะใบเฟสลาด แนวทางการปฏิบัติ

๑. ควรตัดหญ้าก่อนหว่านปุ๋ยทางดิน
 ๒. หว่านปุ๋ยทางดินเพื่อสร้างใบชุดที่ ๓ คือ ใบอ่อนชุดสุดท้ายก่อนออกดอกประมาณ ๓๐-๔๕ วัน
 ๓. ควรมีการให้สารป้องกันโรคและแมลงในระยะที่มีการแตกใบอ่อน
 ๔. ควรมีการให้ปุ๋ยทางใบเพิ่มเติมในระยะใบคลี่/ใบเฟสลาด ชั่วแนะนำ ชุดใบที่ ๓ ควรมีใบที่สมบูรณ์ใบหนา แต่มีขนาดเล็กกว่าใบที่ ๑ และใบที่ ๒ เพื่อให้ง่ายต่อการออกดอก และเมื่อได้ใบชุดสุดท้ายแล้วควรพ่นปุ๋ยเพื่อสะสมอาหารอย่างน้อย ๓-๕ ครั้ง เพื่อสะสมอาหารให้เพียงพอต่อการออกดอก
- การใส่ปุ๋ย

* ปุ๋ยเคมีสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๒-๓ กิโลกรัม/ตัน การให้น้ำ ปริมาณน้ำ ๑๕๐ ลิตร/ต้น/วัน

การตัดแต่งกิ่ง

* ควรตัดกิ่งแขนงบริเวณท้องกิ่งเพื่อเตรียมความพร้อมต้นก่อนการออกดอก การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)

* ระยะแตกใบอ่อน สาหร่าย + สารป้องกันกำจัดแมลง + สารป้องกันกำจัดเชื้อรา + สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร (ยากันเชื้อรา ใช้เมื่อมีฝนตก)

* ใบคลี่/ใบเฟสลาด ปุ๋ยเกล็ดสูตร ๑๐-๕๒-๗ หรือ ๖-๓๒-๓๕ อัตรา ๑.๐ กิโลกรัม ธาตุอาหารรอง-เสริม (Ca B) ๒๐๐ มิลลิลิตร+ฟอสฟอรัส-K ๓๐๐ มิลลิลิตรสารป้องกันกำจัดแมลง สารป้องกันกำจัดเชื้อรา สารจับใบ อัตรา ๕๐ มล. ***ยากันเชื้อรา ใช้เมื่อมีฝนตก ควรฉีดพ่น ๒-๓ ครั้ง ห่าง ๕-๗ วัน***

๔. ระยะชักนำการออกดอก แนวทางการปฏิบัติ

๑. ควรตัดแต่งกิ่งแขนงภายในทรงพุ่มออกให้หมดเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการออกดอก
๒. ควรหยุดให้น้ำเพื่อให้ต้นทุเรียนได้รับการกระทบแล้งต่อเนื่อง ๑๐-๑๔ วัน
๓. ควรกำจัดวัชพืช เศษหญ้า เศษใบไม้ใต้ทรงพุ่มเพื่อให้เกิดการถ่ายเทอากาศบริเวณใต้ทรงพุ่ม
๔. เมื่อต้นทุเรียนกระทบแล้งจะเข้าสู่สภาวะเครียด สังเกตจากปลายกิ่งใบตกช่วง ๑๐.๐๐ น.และ ๑๔.๓๐ น. ต้องให้น้ำเพื่อกระตุ้นการออกดอกโดยให้น้ำประมาณ ๑ ชั่วโมง/ครั้ง แล้วรดน้ำต่ออีก ๔ วัน สังเกตได้ท้องกิ่งจะมีการติดตาดอกหรือไม่ หากมีการติดตาดอก ให้น้ำครั้งละน้อยๆ แต่ให้อย่างสม่ำเสมอ การให้น้ำ งดน้ำ ๑๐-๑๔ วัน เมื่อสังเกตว่าทุเรียนได้รับสภาวะเครียด ให้น้ำ ๓๐๐-๔๐๐ ลิตร เป็น เวลา ๑ ชั่วโมง แล้วรดน้ำต่อ ๔-๕ วัน เพื่อสังเกตการออกดอกใต้ท้องกิ่ง การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)

* ปุ๋ยเกล็ดสูตร ๑๓-๐-๔๖ อัตรา ๑ กิโลกรัม

* สาหร่าย ๓๐๐ มิลลิลิตร

* ธาตุอาหารรองเสริม

* สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร **ฉีดพ่นบริเวณใต้ท้องกิ่งเมื่อเห็นดอกประมาณ ๕%**

๕. ระยะดอก แนวทางการปฏิบัติ

๑. หลังจากดอกทุเรียนเข้าสู่ระยะเหี่ยวดินหนุ ค่อยๆ เพิ่มปริมาณน้ำขึ้นทีละน้อย ถ้าให้น้ำมาก จนเกินไป กลุ่มตาดอกอาจจะกลายเป็นกิ่งแขนงได้
๒. ระยะกระดุมมะเขือพวงจนถึงดอกบาน ควรฉีดพ่นสารป้องกันโรคและแมลง (เพี้ยไฟ หนอน เจาะดอก) อย่างน้อย ๒ ครั้ง

๓. ก่อนดอกบาน ๔-๗ วัน ควรลดปริมาณการให้น้ำเพื่อทำให้เกสรดอกตัวเมียมีความเหนียว เตรียมพร้อมรับการผสมให้มากขึ้น และยังช่วยให้ดอกทุเรียนไม่บานจนเกินไป

การใส่ปุ๋ย

* ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๑๖ อัตรา ๑.๕ กิโลกรัม/ต้น

การให้น้ำ

* ปริมาณการให้น้ำ ระยะเหยียดต้นหนู ๑๐๐ ลิตร/ต้น/วัน ระยะกระดุมมะเขือพวง ๑๕๐ ลิตร/ต้น/วัน ระยะหัวกำไล ๑๐๐ ลิตร/ต้น/วัน

* เวลา ระยะเหยียดต้นหนู ๑๐ นาที ระยะกระดุมมะเขือพวง ๑๕ นาที ระยะหัวกำไล ๑๐ นาที การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)

* ระยะกระดุมมะเขือพวง ฉีดพ่นปุ๋ยเกล็ดสูตร ๑๐-๕๒-๗ อัตรา ๒๐๐ กรัม ธาตุอาหารรองเสริม (Ca B) อัตรา ๒๐๐ กรัม โทนิค อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร + สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร

* ระยะหัวกำไล ฉีดพ่นปุ๋ยเกล็ดสูตร ๑๐-๕๒-๗ อัตรา ๒๐๐ กรัม ธาตุอาหารรองเสริม (Ca B) อัตรา ๒๐๐ กรัม โทนิค อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร + สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร

๖. ระยะดอกบาน แนวทางการปฏิบัติ

๑. ช่วยผสมเกสรด้วยวิธีการปิดดอก ในช่วงเวลา ๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น.

๒. จัดบันทึกวันดอกบาน เพื่อมากำหนดปฏิทินในการดูแลทุเรียนในแต่ละระยะและวางแผนใน การเก็บเกี่ยว (ห้ามฉีดพ่นสารเคมี/สารชีวภัณฑ์ทุกชนิด)

๗. ระยะ ๑๐ วันหลังดอกบาน ระยะนี้ทุเรียนจะเริ่มเข้าสู่ระยะการติดผล แนวทางการปฏิบัติ

๑. ควรฉีดพ่นสารป้องกันโรคและแมลง (เพลีย์ไฟ) เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาทุเรียนหนามจีบ

๒. ค่อยๆเพิ่มปริมาณการให้น้ำ ไม่ควรให้น้ำมากจนเกินไปจะทำให้ผลทุเรียนร่วงได้ การใส่ปุ๋ย

* ปุ๋ยเคมีสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ต้น การให้น้ำ ปริมาณการให้น้ำ ๑๐๐ ลิตร/ต้น/วัน การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)

* ฉีดพ่นปุ๋ยเกล็ด ๑๐-๕๒-๗ อัตรา ๒๐๐ กรัม+ธาตุอาหารรองเสริม (CaB) อัตรา ๒๐๐ กรัม+โทนิค อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร+สารจับใบ อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร

๘. ระยะ ๔-๕ สัปดาห์หลังดอกบาน (ระยะไข่ไก่) แนวทางการปฏิบัติ ระยะนี้ทุเรียนกำลังเข้าสู่การพัฒนาเปลือกและเมล็ด ควรมีแนวทางดังนี้

๑. ตัดแต่งผลทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์และอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสมออก (คงเหลือไว้ ๒-๓ เท่าของ จำนวนที่ต้องการไว้ผล)

๒. ใส่ปุ๋ยบำรุงผล อาจจะใช้เพียงครั้งเดียวหรือแบ่งใส่ ๒ ครั้งห่างกัน ๗ วัน

๓. ฉีดพ่นอาหารเสริมและสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง (หนอนเจาะเมล็ด)

การใส่ปุ๋ย

* ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๑๑-๑๘ หรือ ๑๒-๑๒-๒๔ และ ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕+๐.๕ กิโลกรัม/ต้น การให้น้ำ ปริมาณการให้น้ำ ๒๐๐ ลิตร/ต้น/วัน

๙. ระยะ ๕-๘ สปีดาร์หลังดอกบาน (ระยะกระป๋องนม) แนวทางการปฏิบัติ ระยะนี้ทุเรียนสร้างเมล็ดเสร็จสมบูรณ์ และกำลังพัฒนาเนื้ออย่างรวดเร็ว ควรมีแนวทางดังนี้

๑. ตัดแต่งผลทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์และในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม (เหลือไว้ตามจำนวนที่ต้องการไว้ผล)
๒. ใส่ปุ๋ยบำรุงผล อาจจะใช้เพียงครั้งเดียวหรือแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ห่างกัน ๗ วัน
๓. ฉีดพ่นอาหารเสริมและสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง (หนอนเจาะเมล็ด)
๔. ควรโยกกิ่งให้มีความมั่นคง แข็งแรง สามารถรับน้ำหนักผลผลิตต่อกิ่งได้
๕. ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

การใส่ปุ๋ย

- * ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๑๑-๑๘ อัตรา ๑.๕-๒.๐ กิโลกรัม/ต้น การให้น้ำ ปริมาณการให้น้ำ ๒๕๐ ลิตร/ต้น/วัน

การตัดแต่งผล

- * ตัดแต่งผลที่มีรูปทรงบิดเบี้ยว ก้นจีบ เก็บผลที่มีลักษณะหนามสวย ขั้วผลใหญ่
- * ผลเดี่ยว ควรให้มีระยะระหว่างผล ๓๐-๕๐ เซนติเมตร
- * ผลกลุ่มๆละ ๒-๔ ผล ห่างกันกลุ่มละ ๑-๒ เมตร
- * ควรปลิดผลทุเรียนรุ่นที่มีผลผลิตน้อยกว่าออก การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)
- * ฉีดพ่นด้วยปุ๋ยน้ำตาลทางด่วน อัตรา ๒๐๐ มิลลิลิตร
- * ปุ๋ยเกล็ด ๑๒-๒๗-๒๓ อัตรา ๕๐๐ กรัม
- * ธาตุอาหารรอง-เสริม (Ca B) อัตรา ๒๐๐ มิลลิลิตร **ฉีดพ่นเดือนละ ๒ ครั้งจนถึงก่อนเก็บเกี่ยว ๒๐-๓๐ วัน

ฉีดพ่นให้ทั่วทรงพุ่ม

๑๐. ระยะ ๘-๑๐ สปีดาร์หลังดอกบาน (ระยะขยายพุ่ม) แนวทางการปฏิบัติ

๑. ตัดแต่งผลทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์และในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม (เหลือไว้ตามจำนวนที่ต้องการไว้ผล)
๒. ใส่ปุ๋ยบำรุงผล อาจจะใช้เพียงครั้งเดียวหรือแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ห่างกัน ๗ วัน
๓. ฉีดพ่นอาหารเสริมและสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง (หนอนเจาะเมล็ด)
๔. ควรโยกกิ่งให้มีความมั่นคงแข็งแรงสามารถรับน้ำหนักผลผลิตต่อกิ่งได้
๕. ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

การใส่ปุ๋ย

- * ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๓-๓๖ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕-๒.๐ กิโลกรัม/ต้น การให้น้ำ ปริมาณการให้น้ำ ๓๐๐ ลิตร/ต้น/วัน

การตัดแต่งผล

- * ตัดแต่งผลที่มีรูปทรงบิดเบี้ยว ก้นจีบ เก็บผลที่มีลักษณะหนามเขียวสวยผลใหญ่การพ่นอาหารเสริม/ป้องกันโรคและแมลง (อัตรา/น้ำ ๒๐๐ ลิตร)
- * ฉีดพ่นด้วยปุ๋ยน้ำตาลทางด่วน อัตรา ๒๐๐ มิลลิลิตร
- * ปุ๋ยเกล็ด ๑๒-๒๗-๒๓ อัตรา ๕๐๐ กรัม
- * ธาตุอาหารรอง-เสริม (Ca B) อัตรา ๒๐๐ มิลลิลิตร (ฉีดพ่นเดือนละ ๒ ครั้งจนถึงก่อนเก็บเกี่ยว ๒๐-๓๐ วัน ฉีดพ่นให้ทั่วทรงพุ่มของต้นทุเรียน)

๑๑. ระยะ ๑๐-๑๒ สัปดาห์หลังดอกบาน (ระยะเริ่มสุกแก่) แนวทางการปฏิบัติการเก็บเกี่ยว **ควรงดน้ำก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย ๓-๔ วัน**

๑. ควรตัดทุเรียนที่มีความแก่ประมาณ ๗๕ เปอร์เซ็นต์หรือวัดแบ่งได้ ๓๒ เปอร์เซ็นต์

๒. ก่อนเก็บเกี่ยวทุเรียน ๓-๔ วันต้องตรวจสอบเปอร์เซ็นต์ความแก่ของทุเรียน

๓. ขณะเก็บเกี่ยว ห้ามวางทุเรียนกับพื้นดินโดยตรงเด็ดขาด การให้น้ำ ปริมาณการให้น้ำ ๑๕๐ ลิตร/ต้น/วัน (ห้ามฉีดพ่นสารเคมี/สารชีวภัณฑ์ทุกชนิด)

การช่วยผสมเกสร

ปัญหาการติดผลน้อยของทุเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทุเรียนพันธุ์ชะนี เป็นปัญหาที่สำคัญ การช่วยผสมเกสรโดยใช้ละอองเกสรจากทุเรียนต่างพันธุ์จึงเป็นการช่วยให้กระบวนการถ่ายละอองเกสรประสบความสำเร็จ และนำไปสู่การปฏิสนธิ ปริมาณการติดผลจึงเพิ่มขึ้น ผลทุเรียนที่เกิดจากการช่วยผสมเกสร จะมีการเจริญเติบโตเร็ว รูปทรงดี พูเต็ม คุณภาพเนื้อดี สีเนื้อ และรสชาติไม่แตกต่างจากพันธุ์แม่ ปริมาณเนื้อที่รับประทานได้ต่อผลเพิ่มขึ้น โดยทำการฉีดพ่นด้วยสารควบคุมการเจริญเติบโต เพื่อช่วยในการผสมเกสร แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องใช้เวลาและแรงงานในการปฏิบัติงานดังกล่าว ซึ่งโดยปกติถ้าเป็นเกษตรกรรายใหญ่จะนิยมช่วยการผสมเกสรมากกว่าเกษตรกรรายย่อย ในกรณีเกษตรกรที่มีพื้นที่ในการปลูกทุเรียนตั้งแต่ ๓-๑๕ ไร่ ก็อาจจะใช้วิธีการช่วยผสมเกสรได้เช่นกัน

การควบคุมไม่ให้แตกใบอ่อน

การป้องกันไม่ให้ทุเรียนแตกใบอ่อนในระหว่างพัฒนาการของผลอ่อนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะหากมีการแตกใบอ่อนในช่วงนี้ ผลอ่อนจะไม่สามารถแข่งขันเพื่อแย่งอาหารสะสมกับใบอ่อนได้ ผลอ่อนที่กำลังพัฒนา ก็จะหยุดชะงักและเกิดผลกระทบในด้านคุณภาพของผล โดยมีการจัดการ ดังนี้

- การชะลอการแตกใบอ่อน ด้วยการพ่นสารชะลอการเจริญเติบโต เช่น สารมีพิควอทคลอไรด์ ความเข้มข้น ๓๗.๕ พีพีเอ็ม ให้ทั่วต้น

- การปิดใบอ่อน ถ้าพบว่าทุเรียนจะแตกใบอ่อน โดยสังเกตเห็นเยื่อหุ้มตา เริ่มเจริญหรือเรียกกระยะหางปลา ให้ยับยั้งด้วยการฉีดพ่นปุ๋ยโพแทสเซียมไนเตรท สูตร ๑๓-๐-๔๕ อัตรา ๑๕๐-๓๐๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร และถ้ายังพบว่ายอดทุเรียนยังพัฒนาต่อ ควรฉีดพ่นซ้ำอีกครั้งหลังจากครั้งแรก ๑-๒ สัปดาห์

- การลดความเสียหาย ถ้าพบทุเรียนแตกใบอ่อนในขณะที่ผลโตแล้ว ควรมีการฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ (อาหารเสริม) เพื่อช่วยให้ผลทุเรียนมีการพัฒนาที่สมบูรณ์ขึ้นด้วยการพ่นปุ๋ยสูตรทางด่วน (คาร์โบไฮเดรตสำเร็จรูป อัตรา ๒๐ ซีซี + ปุ๋ยเกล็ด ๑๕-๓๐-๑๕ ที่มีธาตุรองและธาตุปริมาณน้อย อัตรา ๖๐ กรัม + กรดฮิวมิก อัตรา ๒๐ ซีซี ผสมรวมในน้ำ ๒๐ ลิตร) ร่วมกับสาร มีพิควอทคลอไรด์ ความเข้มข้น ๓๗.๕ พีพีเอ็ม ให้ทั่วต้น

๔. แมลงและศัตรูพืช

แมลงศัตรูทุเรียนที่พบในประเทศไทย มีทั้งที่เป็นแมลงศัตรูที่สำคัญพบระบาดเป็นประจำและพบเป็น ครั้งคราว บางชนิดทำความเสียหายอย่างรุนแรงส่วนบางชนิดไม่ทำความเสียหายมากนัก แมลง-ไร ศัตรูที่สำคัญ และทำความเสียหายทางเศรษฐกิจให้แก่ทุเรียนมี ๗ ชนิด ได้แก่ หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน เพลี้ยไก่อแจ้ทุเรียน หนอนเจาะผล เพลี้ยแป้ง เพลี้ยไฟ มอดเจาะลำต้น และไรแดงแอฟริกัน นอกจากนี้ยังมีแมลงศัตรูทุเรียนที่อุบัติใหม่ในทุเรียน จำนวน ๒ ชนิด ได้แก่ หนอนดั่งหวดยาวเจาะลำต้นทุเรียน และ เพลี้ยหอยเกล็ดทุเรียน จากการสำรวจแมลงศัตรูบนต้นทุเรียนส่วนใหญ่พบว่า จำนวนประชากรจะสูงเมื่อมีอาหารมาก หรือเมื่อถึงระยะพืชที่เหมาะสม เช่น เพลี้ยไก่อแจ้ระบาด เฉพาะระยะที่

ทุเรียนแตกใบอ่อนเท่านั้น หนอนเจาะเมล็ด และหนอนเจาะผล จะระบาดในช่วงทุเรียนติดผล ส่วนศัตรูพืชบางชนิดที่ระบาดทุกระยะพืช เช่น มอดเจาะลำต้น หนอนด้วงหนวดยาวเจาะลำต้นทุเรียน เป็นต้น

ศัตรูทุเรียน

หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

Common name durian seed borer

ชื่อสามัญ/ชื่อพื้นเมือง หนอนใต้ หนอนรู หนอนมาเลย์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mudaria luteileprosa* Holloway

วงศ์ Noctuidae

อันดับ Lepidoptera

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย

หนอนเจาะเมล็ดทุเรียนเป็นแมลงศัตรูที่มีความสำคัญและทำความเสียหายต่อผลผลิตทุเรียนมากในเขตภาคตะวันออก หนอนชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศมาเลเซียแล้วระบาดเข้ามาทางภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อเกษตรกรนำเมล็ดทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองซึ่งมีขนาดโตมาจากภาคใต้เพื่อใช้เป็นต้นต่อ จะได้ต้นกล้าที่แข็งแรงเจริญเติบโตได้รวดเร็ว และมีความทนทานต่อโรคสูง การนำเมล็ดพันธุ์จากทางภาคใต้มาเป็นเหตุทำให้หนอนชนิดนี้ติดมาด้วย เกษตรกรจึงเรียกหนอนชนิดนี้ว่า “หนอนใต้” หรือ “หนอนมาเลย์” หนอนชนิดนี้เมื่อเข้าทำลาย ผลทุเรียน จะไม่สามารถสังเกตจากลักษณะภายนอกได้ หนอนเจาะเข้าไปในผลทุเรียนถ่ายมูลออกมาปะปน อยู่กับเนื้อทุเรียนทำให้เนื้อทุเรียนเสียคุณภาพ เกษตรกรไม่สามารถขายเนื้อทุเรียนสดได้ ต้องนำไปแปรรูป ซึ่งราคาต่างทำให้สูญเสียรายได้ไปมาก จนกระทั่งเมื่อหนอนโตเต็มที่จะพร้อมเข้าดักแด้ จะเจาะเปลือกเป็นรูออกมาและทิ้งตัวลงบนพื้นดินเพื่อเข้าดักแด้ในดิน เกษตรกรเห็นแต่รูไม่พบตัวหนอนอยู่ภายในหรือบางครั้งพบความเสียหาย เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว หลังจากหนอนเจาะออกมา จึงเรียกหนอนชนิดนี้อีกชื่อว่า หนอนรู

การป้องกันกำจัด

๑. เกษตรกรไม่ควรขนย้ายเมล็ดทุเรียนจากที่อื่นเข้ามาในแหล่งปลูก ถ้ามีความจำเป็นควรทำการ คัดเลือกเมล็ดอย่างระมัดระวัง หรือแช่เมล็ดด้วยสารฆ่าแมลง เช่น มาลาไทออน (malathion) ๘๓% EC อัตรา ๔๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คาร์บาริล (carbaryl) ๘๕% WP อัตรา ๕๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ก่อนทำการ ขนย้ายจะช่วยกำจัดหนอนได้

๒. การห่อผลระยะยาวโดยใช้ถุงพลาสติกสีขาวขุ่นขนาด ๔๐ x ๗๕ เซนติเมตร เจาะกันถุงเพื่อระบายน้ำ สามารถป้องกันไม่ให้ตัวเต็มวัยมาวางไข่ได้ โดยเริ่มห่อผลตั้งแต่ผลทุเรียนมีอายุ ๖ สัปดาห์เป็นต้นไปจนถึงเก็บเกี่ยว ก่อนห่อตรวจสอบผลทุเรียนที่จะห่อให้ปราศจากการทำลายของหนอนเจาะผลและเพลี้ยแป้ง ถ้ามีให้กำจัดโดย การเชี่ยหรือใช้แปรงปัดออก แล้วพ่นด้วยสารฆ่าแมลง คลอร์ไพริฟอส (chlorpyrifos) อัตรา ๑๕ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

๓. การป้องกันกำจัดด้วยวิธีผสมผสาน โดยการพ่นสารฆ่าแมลง แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน (lambda-cyhalothrin) ๒.๕% CS อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คาร์บาริล (carbaryl) ๘๕% WP อัตรา ๕๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ห่างกันครั้งละ ๑ สัปดาห์ เริ่มเมื่อผลอายุ ๖ สัปดาห์ และห่อด้วยถุงพลาสติก สีขาวขุ่นขนาด ๔๐ x ๗๕ เซนติเมตร เจาะกันถุงเพื่อระบายน้ำ เมื่อผลอายุ ๑๐ สัปดาห์ โดยการเลือกห่อเฉพาะผล ที่มีขนาดและรูปร่างได้มาตรฐาน ก่อนห่อผลควรมีการสำรวจเพลี้ยแป้ง ถ้าพบเพลี้ยแป้งระบาดควรพ่นสาร คลอร์ไพริฟอส (chlorpyrifos) อัตรา ๑๕ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

๔. การใช้กับดักแสงไฟโดยใช้หลอด black light เพื่อล่อตัวเต็มวัยหนอนเจาะเมล็ดทุเรียนมาทำลาย สามารถช่วยลดการระบาดของแมลงชนิดนี้ลงได้มากเนื่องจากตัวเต็มวัยแต่ละตัวมีไข่ประมาณ ๑๐๐ - ๒๐๐ ฟอง และกับดักแสงไฟยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือตรวจการระบาดของแมลงชนิดนี้ได้ เพื่อให้ทราบว่ามีแมลงระบาด ในช่วงไหน ควรใช้สารฆ่าแมลง (ถ้าจำเป็น) มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถลดจำนวนการฟ่นสารฆ่าแมลง อย่างที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ ตั้งแต่ทุเรียนเริ่มออกดอก

๕. การป้องกันกำจัดโดยใช้สารฆ่าแมลง เมื่อพบว่าตัวเต็มวัยเริ่มระบาดให้ใช้สาร คาร์บาริล (carbaryl) ๘๕% WP อัตรา ๕๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ เดลตามาเมทริน (deltamethrin) ๓% EC อัตรา ๑๕ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน (lambda-cyhalothrin) ๒.๕% CS อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ เบตา-ไซฟลูทริน (beta-cyfluthrin) ๒.๕% EC อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ห่างกันครั้งละ ๑ สัปดาห์ เริ่มเมื่อผลอายุ ๖ สัปดาห์

เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน
Common name durian psyllid

ชื่อสามัญ/ชื่อพื้นเมือง	เพลี้ยไก่ฟ้า
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Allocarsidara malayensis</i> (Crawford)
วงศ์	Psyllidae
อันดับ	Hemiptera

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย

เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน พบระบาดทำความเสียหายให้กับทุเรียนอย่างมากในแหล่งปลูกทุเรียนทั่วไป ตัวอ่อน และตัวเต็มวัย ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ทำให้ใบอ่อนเป็นจุดสีเหลือง ไม่เจริญเติบโต เมื่อระบาดมากๆ ทำให้ ใบหงิกงอ ถ้าเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนเข้าทำลาย ในช่วงที่ใบอ่อนยังเล็กมาก และยังไม่คลี่ออกจะทำให้ใบแห้งและร่วง ตัวอ่อนของแมลงชนิดนี้ จะขับสารเหนียวสีขาวออกมาปกคลุมใบทุเรียน เป็นสาเหตุทำให้เกิดเชื้อราตามบริเวณที่สารชนิดนี้ถูกขับออกมา ระยะตัวอ่อนทำความเสียหายมากที่สุด นอกจากนี้ ได้รายงานว่ามีแมลงชนิดนี้ทำความเสียหายให้กับทุเรียนพันธุ์ชะนีมากที่สุด

รูปร่างลักษณะและชีวประวัติ

ตัวเต็มวัยของแมลงชนิดนี้วางไข่เข้าไปในเนื้อเยื่อของใบพืช มีลักษณะเป็นตุ่มสีเหลืองหรือน้ำตาลเป็น กลุ่มๆ แต่ละกลุ่มมีไข่ประมาณ ๘ - ๑๔ ฟอง หลังจากนั้นไข่จะฟักเป็นตัวอ่อนมีขนาดเล็กมากประมาณ ๑ มิลลิเมตร และเมื่อพัฒนาเป็นตัวอ่อนระยะต่อไปมีขนาดใหญ่ขึ้น ยาวประมาณ ๓ มิลลิเมตร มีปุยสีขาวติดอยู่ตามลำตัวโดย เฉพาะที่ด้านท้ายของลำตัวจะมีปุยยาวสีขาวคล้ายๆ กับหางไก่ แมลงชนิดนี้จึงได้ชื่อว่า “เพลี้ยไก่แจ้” หรือ “เพลี้ยไก่ฟ้า” เมื่อตัวอ่อนลอกคราบเป็นตัวเต็มวัยจะมีสีน้ำตาลปนเขียว ขนาดยาวประมาณ ๕ มิลลิเมตร และ มีอายุยาวถึง ๖ เดือน โดยปกติตัวเต็มวัยจะไม่ค่อยบินนอกจากถูกรบกวน แมลงชนิดนี้มีระบาดในท้องที่ปลูกทุเรียน ทั่วไป และระบาดในช่วงทุเรียนแตกใบอ่อน

การติดตามสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนและศัตรูธรรมชาติ

- สำรวจ ๑๐% ของต้นทั้งหมด ทุก ๗ วัน
- ตรวจสอบ ๕ ยอดต่อต้น ทั้งเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนและศัตรูธรรมชาติ
- พบเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน มากกว่า ๕ ตัวต่อยอด ถือว่ายอดถูกทำลาย
- ประเมินประสิทธิภาพของศัตรูธรรมชาติในการควบคุมเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน และปริมาณของยอดที่ถูกเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนทำลาย ระดับเศรษฐกิจ พบยอดถูกทำลาย มากกว่า ๕๐% ต่อต้น หรือ ยอดที่พบไข่ มากกว่า ๒๐% ต่อต้น

ของการแตกใบอ่อน ครั้งที่ ๑ และ ๒

ศัตรูธรรมชาติ

แมลงศัตรูธรรมชาติของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนมีหลายชนิดทั้งแมลงห้ำได้แก่ ตัวงเต่าลาย ๓ ชนิดในวงศ์ Coccinellidae คือ *Menochilus sexmaculatus* (Fabricius) *Micraspis discolor* (Fabricius) และ *Coccinella transversalis* Fabricius และ แมลงข้างปีกในสกุล *Chrysopa*, *Hemerobius* และ ชนิด *Ankylopteryx octopunctata* สำหรับแมลงเบียน พบแตนเบียนตัวอ่อนเพลี้ยไก่แจ้ในวงศ์ Encyrtidae พบ ปริมาณค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในสวนที่ใช้สารเคมีน้อย

การป้องกันกำจัด

๑. เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนจะทำลายเฉพาะใบอ่อนทุเรียนที่ยังไม่โตเต็มที่ และโดยปกติทุเรียนแตกใบอ่อน ไม่พร้อมกัน แม้แต่ทุเรียนในสวนเดียวกัน ชาวสวนทุเรียนควรจะพ่นสารฆ่าแมลงเมื่อทุเรียนส่วนใหญ่แตกใบอ่อน สำหรับต้นที่แตกใบอ่อนไม่พร้อมต้นอื่น ควรพ่นเฉพาะต้น วิธีนี้ช่วยลดการใช้สารฆ่าแมลงและเปิดโอกาสให้ศัตรูธรรมชาติได้มีบทบาทในการควบคุมเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน และยังเป็นการอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเหล่านี้อีกด้วย

๒. วิธีบังคับให้ทุเรียนแตกใบอ่อนพร้อมกัน ซึ่งอาจกระตุ้นด้วยการพ่นยูเรีย (๔๖ - ๐ - ๐) ๒๐๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เพื่อลดช่วงการเข้าทำลายของเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน จะช่วยลดการใช้สารเคมีลงได้มาก โดยปกติ ทุเรียนต้องการใบอ่อนที่สมบูรณ์ ๒ - ๓ ชุดต่อปี เพื่อให้ต้นทุเรียนพร้อมที่จะให้ผลผลิตที่ดี

๓. สารฆ่าแมลงที่มีประสิทธิภาพเมื่อเพลี้ยไก่แจ้ทุเรียนระบาดมาก คือ แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน (lambda-cyhalothrin) ๒.๕% EC อัตรา ๑๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ อิมิดาโคลพริด (imidacloprid) ๗๐% WG อัตรา ๕ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ ไทอะมีทอกแซม (thiamethoxam) ๒๕% WG อัตรา ๘ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ ไดโนทีฟูแรน (dinotefuran) ๑๐% WP อัตรา ๑๕ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ ไทอะมีทอกแซม/แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน (thiamethoxam/lambda-cyhalothrin) ๑๔.๑%/๑๐.๖% ZC อัตรา ๓๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คาร์บาริล (carbaryl) ๘๕% WP อัตรา ๑๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร พ่นทุก ๗ - ๑๐ วันในช่วงระยะแตกใบอ่อน

หนอนเจาะผล

Common name yellow peach moth

ชื่อสามัญ/ชื่อพื้นเมือง หนอนเจาะผลละหุ่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Conogethes punctiferalis* Guenee

วงศ์ Crambidae

อันดับ Lepidoptera

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย

หนอนเจาะผลเป็นศัตรูทุเรียนที่สำคัญพบระบาดทั่วไปในแหล่งปลูกทุเรียนทั่วประเทศ หนอนเจาะผล จะเข้าทำลายทุเรียนตั้งแต่ผลยังเล็ก อายุประมาณ ๒ เดือนไปจนถึงผลใหญ่ทำให้ผลเป็นแผล อาจเป็นผลให้ผลเน่า และร่วงเนื่องจากเชื้อราเข้าทำลายซ้ำ การที่ผลมีรอยแมลงทำลายทำให้ขายไม่ได้ราคา ถ้าหากหนอนเจาะกินเข้าไป จนถึงเนื้อผล ทำให้บริเวณดังกล่าวเน่าเมื่อผลสุก ภายนอกผลทุเรียนจะสังเกตเห็นมูลและรังของหนอน ได้อย่างชัดเจน และจะมีน้ำไหลเยิ้มเมื่อทุเรียนใกล้แก่ ผลทุเรียนที่อยู่ชิดติดกัน หนอนจะเข้าทำลายมากกว่าผล ที่อยู่เดี่ยวๆ เพราะแม่ผีเสื้อชอบวางไข่ในบริเวณรอยสัมผัสนี้

รูปร่างลักษณะและชีวประวัติ

ตัวเต็มวัยของหนอนเจาะผลเป็นผีเสื้อกลางคืนขนาดเล็ก เมื่อกางปีกกว้างประมาณ ๒.๓ เซนติเมตร ปีกทั้งคู่มีสีเหลือง มีจุดสีดำกระจายอยู่ทั่วปีก วางไข่ไว้บนเปลือกผลทุเรียน ระยะไข่ ๔ วัน หนอนวัยแรกมีสีขาว หัวสีน้ำตาล แทะกินผิวทุเรียนก่อน เมื่อโตขึ้นจึงเจาะกินเข้าไปในเปลือกผลทุเรียน ตัวหนอนวัยต่อมา มีลักษณะสีน้ำตาลอ่อนและมีจุดสีน้ำตาลเข้มประอยู่บริเวณหลังตลอดลำตัวและมีหัวสีน้ำตาลเข้ม หนอนเจริญเต็มที่ที่มีขนาดยาวประมาณ ๑.๕ - ๑.๘ เซนติเมตร จะเข้าดักแด้อยู่ระหว่างหนามของผลทุเรียน โดยมีใยและมูลของหนอนหุ้มตัว เมื่อเลี้ยงด้วยผลละหุ่ง ระยะหนอน ๑๒ - ๑๓ วัน ระยะดักแด้ ๗ - ๘ วัน ระยะตัวเต็มวัยเพศผู้ ๑๐ - ๑๘ วัน และเพศเมีย ๑๔ - ๑๘ วัน หนอนเจาะผลระบาดทำความเสียหายแก่ผลทุเรียน เข้าทำลายในระยะที่ทุเรียนติดผลจนกระทั่งผลโตเต็มที่พร้อมที่จะเก็บเกี่ยว

การติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนเจาะผลและศัตรูธรรมชาติ

- สํารวจ ๑๐% ของต้นทั้งหมด ทุก ๗ วัน
- ตรวจนับ ๕ ผลต่อต้น ทั้งหนอนเจาะผลและศัตรูธรรมชาติ
- ประเมินประสิทธิภาพของศัตรูธรรมชาติในการควบคุมหนอนเจาะผล และปริมาณของผลที่ถูกหนอนเจาะผลทำลาย ระดับเศรษฐกิจ ผลถูกทำลาย มากกว่า ๒๐% ต่อต้น หลังการตัดแต่งผลครั้งที่ ๓ พืชอาหาร แมลงชนิดนี้พบทั่วไปตลอดทั้งปีเนื่องจากมีพืชอาศัยกว้าง นอกจากทุเรียนแล้วมีรายงานว่าหนอน ชนิดนี้ทำลายผลไม้ชนิดอื่น เช่น มะหาด ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ทับทิม ละหุ่ง หม่อน และโกโก้ ศัตรูธรรมชาติ แตนเบียน *Apanteles sp.*

การป้องกันกำจัด

๑. หมั่นตรวจดูตามผลทุเรียน เมื่อพบรอยทำลายของหนอน ให้ใช้ไม้หรือลวดแข็งเขี่ยตัวหนอนออกมาทำลาย
๒. ผลทุเรียนที่เน่าและร่วงเพราะถูกหนอนทำลายควรเก็บทำลายโดยเผาไฟหรือฝังเสีย
๓. ตัดแต่งผลทุเรียนที่มีจำนวนมากเกินไป โดยเฉพาะผลที่อยู่ติดกันควรใช้กิ่งไม้หรือกาบมะพร้าวคั่น ระหว่างผล เพื่อป้องกันไม่ให้ตัวเต็มวัยวางไข่หรือตัวหนอนเข้าหลบอาศัย
๔. การห่อผลด้วยถุงมุ้งไนลอน ถุงรีเมย์ หรือถุงพลาสติกสีขาวขุ่น เจาะรูที่บริเวณขอบล่างเพื่อให้หยดน้ำระบายออก โดยเริ่มห่อผลตั้งแต่ผลทุเรียนมีอายุ ๖ สัปดาห์เป็นต้นไป จะช่วยลดความเสียหายได้
๕. สารฆ่าแมลงที่มีประสิทธิภาพเมื่อจำเป็นต้องใช้ คือ แลมบ์ดา-ไซฮาโลทริน (*lambda-cyhalothrin*) ๕% EC อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คลอร์ไพริฟอส (*chlorpyrifos*) ๔๐% EC อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฟ่นเฉพาะส่วนผลทุเรียนที่การทำลายของหนอนเจาะผล

เพลี้ยแป้ง

Common name mealybugs

ชื่อสามัญ/ชื่อพื้นเมือง เพลี้ยแป้งแปซิฟิก เพลี้ยแป้งกาแพ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Planococcus minor* (Maskell) *Planococcus lilacinus* (Cockerell)

วงศ์ Pseudococcidae

อันดับ Hemiptera

ความสำคัญและลักษณะการทำลาย

เพลี้ยแป้งเป็นแมลงศัตรูที่สำคัญพบระบาดทำความเสียหายต่อทุเรียนในแหล่งปลูกทั่วไป ดูดกินน้ำเลี้ยงจากบริเวณกิ่ง ช่อดอก ผลอ่อน ผลแก่ โดยมีตช่วยคาบพาไปตามส่วนต่างๆ ของพืช ส่วนที่ถูกทำลายจะแคระแกร็น และชะงักการเจริญเติบโต นอกจากนี้เพลี้ยแป้งจะขับมูลหวาน (honeydew) ออกมา เป็นเหตุให้ราดำเข้าทำลายซ้ำ เพลี้ยแป้งเข้าทำลายทุเรียนผลเล็ก ทำให้ผลแคระแกร็น ไม่เจริญเติบโตต่อไป ถ้าเป็นทุเรียนผลใหญ่ ไม่มีผลทำให้เนื้อของทุเรียนเสียหาย แต่ทำให้คุณภาพของผลทุเรียนเสียไป ราคาต่ำ และเป็นที่ยังเกียดของผู้บริโภค

รูปร่างลักษณะและชีวประวัติ

เพลี้ยแป้งเพศเมีย มีขนาดลำตัวยาวประมาณ ๓ มิลลิเมตร มีสีเหลืองอ่อนหรือชมพู ลักษณะอ้วนสั้น มีผนังเซลล์แข็งปกคลุมลำตัวอยู่ ไข่เป็นกลุ่ม จำนวนไข่แต่ละกลุ่ม ๑๐๐ - ๒๐๐ ฟอง เพศเมียตัวหนึ่งสามารถวางไข่ได้ ๖๐๐ - ๘๐๐ ฟอง ในเวลา ๑๔ วัน ไข่จะฟักอยู่ในถุงใต้ท้องเพศเมีย ระยะไข่ประมาณ ๖ - ๑๐ วัน ส่วนเพศเมียเมื่อหยุดไข่ก็จะตายไป ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่ใหม่ๆ มีสีเหลืองอ่อนไม่มีผนังเซลล์ ตัวอ่อนจะคลานออกจากกลุ่มไข่ไปหาที่ที่เหมาะสมเพื่ออยู่อาศัย เพศเมียมีการลอกคราบ ๓ ครั้ง และไม่มีปีก ส่วนเพศผู้ลอกคราบ ๔ ครั้ง มีปีก และมีขนาดเล็กกว่าเพศเมีย เพศเมียจะวางไข่หลังการลอกคราบครั้งที่ ๓ เพลี้ยแป้งสามารถขยายพันธุ์ได้ ๒ - ๓ รุ่นใน ๑ ปี ในระยะที่พืชอาหารไม่เหมาะสม เพลี้ยแป้งอาศัยอยู่ใต้ดินตามรากพืช เช่น หล้าแห้วหมู โดยมีมดที่อาศัยกินสิ่งขับถ่ายของเพลี้ยแป้งเป็นตัวพาไป เพลี้ยแป้งจะระบาดทำความเสียหายแก่ผลทุเรียน ตั้งแต่ระยะที่ทุเรียนเริ่มติดผลจนกระทั่งผลโตเต็มที่ พร้อมทั้งจะเก็บเกี่ยว หรือกลางเดือนกรกฎาคมสำหรับทุเรียนรุ่นหลัง

การติดตามสถานการณ์การระบาดเพลี้ยแป้งและศัตรูธรรมชาติ

- สำรวจ ๑๐% ของต้นทั้งหมด ทุก ๗ วัน ในช่วงทุเรียนติดผล
- ตรวจนับ ๕ ผลต่อต้น ทั้งเพลี้ยแป้งและศัตรูธรรมชาติ
- ประเมินประสิทธิภาพของศัตรูธรรมชาติในการควบคุมเพลี้ยแป้ง และปริมาณของผลที่ถูกเพลี้ยแป้ง ทำลาย

ระดับเศรษฐกิจ ผลถูกทำลาย มากกว่า ๒๐% ต่อต้น หลังการตัดแต่งผลครั้งที่ ๓ พืชอาหาร ทุเรียน มังคุดเงาะ และ สับปะรด ศัตรูธรรมชาติ พบด้วงเต่าในวงศ์ Coccinellidae เป็นแมลงห้ำ ๓ ชนิด คือ Cryptolaemus montrouzieri Scymnus sp. และ Nephus sp.

การป้องกันกำจัด

๑. หากพบเพลี้ยแป้งระบาดเล็กน้อยให้ตัดส่วนของพืชที่พบการระบาดนำไปเผาทำลาย
๒. เมื่อพบเพลี้ยแป้งปริมาณน้อยบนผลทุเรียนใช้น้ำพ่นให้เพลี้ยแป้งหลุดไป หรือการใช้น้ำผสม white oil อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ช่วยในการกำจัดเพลี้ยแป้งได้ดี
๓. เนื่องจากเพลี้ยแป้งแพร่ระบาดโดยมีมดพาไป การป้องกันโดยใช้ผ้าชุบสารฆ่าแมลง เช่น มาลาไทออน (malathion) ๘๓% EC อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คาร์บาริล (carbaryl) ๘๕% WP อัตรา ๑๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร พ่นไว้ตามกิ่งสามารถป้องกันไม่ให้มดคาบเพลี้ยแป้งไปยังส่วนต่างๆ ของทุเรียน หรือการพ่นสารฆ่าแมลงไปที่โคนต้นจะช่วยป้องกันมดและลดการเข้าทำลายของเพลี้ยแป้งได้มาก
๔. สารฆ่าแมลงที่ได้ผลในการควบคุมเพลี้ยแป้งคือ สารคลอร์ไพริฟอส (chlorpyrifos) ๔๐% EC อัตรา ๓๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ คลอร์ไพริฟอส (chlorpyrifos)/ไซเปอร์เมทริน (cypermethrin) ๕๐% / ๕% EC อัตรา ๓๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร โดยพ่นสารเฉพาะต้นที่พบเพลี้ยแป้งทำลาย

๕. การเก็บเกี่ยวทุเรียนและการจัดการหลังเก็บเกี่ยวทุเรียน

ต้นทุเรียนที่มีคุณภาพดีนอกจากจะมีการผลิตที่ดีแล้ว ยังต้องผ่านการเก็บเกี่ยวและการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวที่ดีและถูกต้องเหมาะสมอีกด้วย ที่สำคัญ ต้องมีการตรวจสอบความสุกแก่ของทุเรียนก่อนการตัดสินใจตัดทุเรียนแต่ละผล ซึ่งต้องทำด้วยความระมัดระวัง ความชำนาญและประสบการณ์ของคนตัดทุเรียน จะทำให้ผลทุเรียนทุกผลมีคุณภาพความสุกแก่สม่ำเสมอ โดยมีความหวังในการเก็บเกี่ยวทุเรียน ดังนี้

การตรวจสอบความสุกแก่ของทุเรียน

๑. ตรวจสอบอายุผลหรือวันที่สุกแก่ของทุเรียนแต่ละพันธุ์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นดัชนีเก็บเกี่ยวทุเรียนที่วิเคราะห์จากลักษณะภายนอก และดัชนีเก็บเกี่ยวทุเรียนที่วิเคราะห์จากลักษณะภายใน

ดัชนีเก็บเกี่ยวทุเรียนวิเคราะห์จากลักษณะภายนอก

- ทุเรียนพันธุ์กระดุม อายุหลังติดผล-ผลแก่ ๙๐-๑๐๐ วัน ลักษณะเด่น ปลิงบวม พูโต เส้นสาแทรก ไข
- ทุเรียนพันธุ์พวงมณี อายุหลังติดผล-ผลแก่ ๙๐-๑๑๐ วัน ลักษณะเด่น ปลิงบวม เส้นสาแทรก ไข
- ทุเรียนพันธุ์ชะนี อายุหลังติดผล-ผลแก่ ๑๑๐-๑๒๐ วัน ลักษณะเด่น ปลิงบวม พูโต เส้นสาแทรก ไข
- ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง อายุหลังติดผล-ผลแก่ ๑๒๐-๑๓๐ วัน ลักษณะเด่น ปลิงบวม พูโต เส้นสาแทรก ไข
- ทุเรียนพันธุ์ก้านยาว อายุหลังติดผล-ผลแก่ ๑๒๐-๑๓๕ วัน ลักษณะเด่น เส้นสาแทรก ไข ปลิงไม่ชัด

ดัชนีเก็บเกี่ยวทุเรียนวิเคราะห์จากลักษณะภายใน

ทุเรียนพันธุ์กระดุมทอง

- %แป้ง(เนื้อแห้ง) ๒๗
- วันที่สุก ๔-๕ วัน
- สีเนื้อ/สีเม็ด(ดิบ) เหลือง / น้ำตาล
- ทุเรียนพันธุ์พวงมณี
- %แป้ง(เนื้อแห้ง) ๓๐
- วันที่สุก ๔-๕ วัน
- สีเนื้อ/สีเม็ด(ดิบ) เหลือง / น้ำตาล

ทุเรียนพันธุ์ชะนี

- %แป้ง(เนื้อแห้ง) ๓๐
- วันที่สุก ๔-๕ วัน
- สีเนื้อ/สีเม็ด(ดิบ) เหลือง / น้ำตาลครีม

ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง

- %แป้ง(เนื้อแห้ง) ๓๒
- วันที่สุก ๖-๙ วัน
- สีเนื้อ/สีเม็ด(ดิบ) เหลือง / น้ำตาลครีม

๑. ตรวจสอบดูลักษณะภายนอก ก้านขั้วแห้งสาก ปลิงบวม พูโต ฐานหนามแบน เส้นแบ่งกลางพู (เส้นสาแทรก) เป็นเหลืองหรือน้ำตาลเด่นชัด ผิวมีไขนวล (แก่จัด)

๒. คัดฟังเสียงทุเรียน เมื่อทุเรียนแก่ภายในพูจะมีช่องว่าง ถ้าใช้นิ้วชี้ตีดที่หนามกลางพู ฟังเสียงจะดังโปร่ง (โปกๆ) แสดงว่าพูหลวมแล้ว พร้อมจะเก็บเกี่ยวแล้ว ถ้าเสียงยังโปร่งมากๆ แสดงว่าทุเรียนใกล้จะสุกแล้ว หลังตัดแล้วทิ้งไว้ ๒-๓ วันก็สุก บางครั้งปลิงทุเรียนยังไม่ทันหลุดด้วยซ้ำไป เรียกว่าสุกในปลิง

๓. ผ่าดูสีเนื้อของทุเรียน ในทางการค้า ก่อนที่ทำการเก็บเกี่ยวทุเรียน เจ้าของสวนและผู้ซื้อจะมีการสุ่มตรวจทุเรียนในสวนว่าทุเรียนมีความสุกแก่ระยะใด ระยะเนื้อ ๑ เนื้อ ๒ และ เนื้อ ๓ โดยทำการสุ่มผ่าดูเนื้อทุเรียนทั้ง ๓ ชนิด ซึ่งมีลักษณะอธิบายดังต่อไปนี้

เนื้อ ๑ คือ ทุเรียนที่มีก้านขั้วแข็ง ก้านสีน้ำตาลเข้ม ปลิงบวมชัด ปลายหนามแห้ง เส้นกลางพูเป็นสีน้ำตาล ความสุกแก่ >๘๐% สีเนื้อเป็นสีเหลืองเนียนสม่ำเสมอ

เนื้อ ๒ คือ ทุเรียนที่มีขั้วเริ่มแห้ง สีน้ำตาลอ่อนปลิงบวมเล็กน้อย ปลายหนามเริ่มแห้ง(น้อยกว่าเนื้อ ๑) พูโตเส้นกลางพูเป็นสีเหลือง ความสุกแก่ ๗๐ % สีเนื้อเป็นสีเหลืองไม่สม่ำเสมอ มีเนื้อสีขาวแทรกเป็นเส้นๆ

เนื้อ ๓ คือ ทุเรียนที่มีขั้วอ่อนสีเขียวปลิงเริ่มบวม ปลายหนามเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เส้นกลางพูมีสีเขียวอ่อน ความสุกแก่ ๖๐-๖๕% สีเนื้อเป็นสีขาวอมเหลืองเรื่อๆ

เมื่อสุ่มดูพบว่าทุเรียนที่ความสุกแก่ทั้ง ๓ ชนิด โดยยึดหลักเอาเนื้อ ๒ เป็นเกณฑ์ ถ้าเนื้อ ๒ ประมาณ ๒๐% ของผลผลิตทั้งหมด ก็เริ่มทำการตัดทุเรียนได้เลย โดยทำการตัดทุเรียนเนื้อที่แก่ เนื้อ ๑ และเนื้อ ๒ ตามไปด้วยกัน ส่วนเนื้อ ๓ ก็จะแก่ตามมา

การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวทุเรียน

- เตรียมทำความสะอาดโรงพักผลผลิต ทำความสะอาดโรงเรือน ด้วยการล้างด้วยผงซักฟอกและน้ำยาฆ่าเชื้อ คลอรีน ๑๐% แล้วทิ้งให้แห้งสนิท

- เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ เครื่องมืออุปกรณ์ ที่ใช้ต้องทันสมัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้ สะอาด เพียงพอกับปริมาณทุเรียน เช่น มีดตัดขั้วทุเรียน ตะกร้าพลาสติก

- เตรียมบันไดอะลูมิเนียม บันไดอะลูมิเนียมสูง ๕-๗ เมตรชนิดเลื่อนปรับระดับสูงต่ำได้ เบาลแต่แข็งแรง มีเชือกไนลอนผูกยึดตัวบันไดกับต้นทุเรียนกันบันไดล้ม เป็นการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน

การเก็บเกี่ยวทุเรียน

มีการวางแผนการเก็บเกี่ยวทุเรียน ดังนี้

๑. กำหนดเวลาการเก็บเกี่ยวทุเรียน

การเก็บทุเรียนสามารถตัดได้เกือบทั้งวัน เพื่อให้ทุเรียนที่เก็บมาแล้วมีคุณภาพการเก็บรักษานาน ควรเก็บทุเรียนในช่วงที่อากาศมีอุณหภูมิต่ำ ได้แก่ ช่วงเช้าหลังน้ำค้างแห้ง หรือก่อนเย็นหลังบ่าย ๓ โมงเย็นเพื่อสะดวกในการเก็บเกี่ยว

๒. การตัดทุเรียน

- ทุเรียนที่อยู่เตี้ยระดับมือถึง ควรใช้กรรไกรมือตัดขั้วแล้ววางลงในตะกร้าพลาสติกเรียงซ้อนด้วยความระมัดระวังอย่าให้ขั้วหักหนามแทงกันเป็นแผล ไม่ควรวางผลทุเรียนลงบนพื้นดินเพราะจะทำให้เชื้อโรคเข้าทำลายผลทุเรียนจนเน่าเสีย

- ผลทุเรียนที่อยู่สูงเลยระดับมือเอื้อมถึง ควรใช้บันไดเพื่อปีนไปตัดด้วยกรรไกรมือตัดขั้ว ถ้าหากผลทุเรียนที่สูงต้องปีนขึ้นบนต้นไปตัดแล้วโยนให้คนที่อยู่ด้านล่างเป็นคนรับอีกทีหนึ่ง

- กรณีต้นทุเรียนที่สูงมากๆ ควรใช้บันไดอะลูมิเนียมสูง ๕-๗ เมตรชนิดเลื่อนปรับระดับสูงต่ำได้เบาแต่แข็งแรงมีเชือกไนลอนผูกยึดตัวบันไดกับต้นทุเรียน แล้วปีนขึ้นไปตัดทุเรียนโยนลงมาให้คนรับอีกทีหนึ่ง หรือใช้ตะกร้าพลาสติกผูกเชือกชักขึ้นไปคล้องกิ่งเพื่อรับผลทุเรียน เมื่อตัดผลแล้วจึงผ่อนปลายเชือกเพื่อให้ตะกร้าเคลื่อนลงพื้นดินวิธีนี้จะทำให้ผลทุเรียนปลอดภัย สภาพดีมากแต่ช้าและใช้เวลามาก นิยมทำกันในทุเรียนสวนที่ต้นสูงมากๆ

- ควรพักผลทุเรียนโดยการให้หลบในที่ร่ม และรีบเคลื่อนย้ายทุเรียนไปยังโรงพักผลผลิต เป่าด้วยพัดลมลดอุณหภูมิทันที

การจัดการทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว

- ทำการคัดแยกคุณภาพ

ในการเก็บเกี่ยวทุเรียนมารวมๆกัน ย่อมมีทุเรียนคุณภาพและไม่ดีปะปนมาด้วยกันจึงจำเป็นต้องคัดแยกทุเรียนคุณภาพดีออกจากทุเรียนคุณภาพดี เช่น ทุเรียนรูปทรงผิดปกติจะไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มได้ ทางการค้าให้คัดออกและทุเรียนที่ถูกโรคและแมลงทำลาย ได้แก่ ผลเน่า หนอนเจาะผล หนอนเจาะเมล็ด (หนอนใต้) เพี้ยแป้งทำลายกระรอกและหนูเจาะผล โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ตามการจัดเกรดทุเรียนทางการค้าการจัดขนาดและชั้นคุณภาพ การแยกขนาดและคุณภาพสามารถจำแนกได้ตามขนาดทางการค้า ขนาดน้ำหนักทุเรียนแยกตามพันธุ์ทุเรียน และขนาดตาม มกษ. ๓ - ๒๕๕๖ ดังต่อไปนี้

ขนาดทางการค้า ทุเรียนที่จัดขนาดและคุณภาพทางการค้า จะแบ่งตามเกรดคุณภาพของทุเรียน น้ำหนักและรูปทรง ซึ่งทุเรียนต้องเก็บที่สุกแก่ ๘๐% ดังนี้

- เกรด A น้ำหนัก ๒.๕-๖ กิโลกรัม ๔-๕ พู เต็ม หรือ ๓ พู อีกร ๑-๒ เม็ด
- เกรด B น้ำหนัก ๒.๕-๖ กิโลกรัม ๓ พู ๑ เม็ดหรือ ๒ พู อีกร ๑-๒ เม็ด
- เกรด C น้ำหนัก ๒.๕-๖ กิโลกรัม เสียทรงหรือเป๋ออาจมี ๒ พู ๑ เม็ดหรือ ๓ พู ๑ เม็ด หรือทั้งลูก มีแค่ ๔ เม็ด
- เกรด A และ B น้ำหนัก ๒-๓ กิโลกรัม

ขนาดน้ำหนักทุเรียนจำแนกตามพันธุ์

ขนาดทุเรียนทางการค้า

- ทุเรียนพันธุ์ชะนี น้ำหนัก <๑.๕ และ >๔.๕ กิโลกรัม
- ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง น้ำหนัก <๑.๕ และ >๖.๐ กิโลกรัม
- ทุเรียนพันธุ์ก้านยาว น้ำหนัก <๑.๕ และ >๔.๐ กิโลกรัม
- ทุเรียนพันธุ์กระดุมทอง น้ำหนัก <.๓ และ >๔.๐ กิโลกรัม
- ทุเรียนพันธุ์ทองนวลจันทร์ น้ำหนัก <๑.๕ และ >๔.๕ กิโลกรัม
- ทุเรียนพันธุ์หลงลับแล น้ำหนัก <๑.๐ และ -
- ทุเรียนพันธุ์พวงมณี น้ำหนัก <๑.๐ และ -

สำหรับที่มีการเหมาสวนทุเรียนแบบเฉพาะราคาเจ้าของสวนตัดเอง จะดำเนินการตามเกณฑ์ขนาดทางการค้า และ ขนาดน้ำหนักทุเรียนจำแนกตามพันธุ์ ให้เสร็จที่สวนเลย ส่วนการเหมาแบบผู้เหมาตัดเองผู้รับซื้อจะดำเนินการตามเกณฑ์ขนาดทางการค้าและ ขนาดน้ำหนักทุเรียนจำแนกตามพันธุ์ รวมทั้ง ขั้นตอนอื่นๆเอง กรณีที่เจ้าของสวนตัดเองแล้วไปส่งที่จุดรับซื้อทุเรียน ผู้รับซื้อจะเป็นผู้ดำเนินการคัดเกรดและขนาดเองทั้งหมด

การจัดขนาดตาม มกษ. ๓ - ๒๕๕๖

- รหัสขนาด ๑ น้ำหนักต่อผล > ๔ กิโลกรัม
- รหัสขนาด ๒ น้ำหนักต่อผล > ๓-๔ กิโลกรัม
- รหัสขนาด ๓ น้ำหนักต่อผล > ๒-๓ กิโลกรัม
- รหัสขนาด ๔ น้ำหนักต่อผล > ๑-๒ กิโลกรัม
- รหัสขนาด ๕ น้ำหนักต่อผล ๐.๕-๑ กิโลกรัม

สำหรับทุเรียนที่เหมาสวนแล้วเกษตรกรจึงไม่ได้ดำเนินการ ส่วนใหญ่ผู้รับซื้อจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ตั้งแต่ทุเรียนที่ยังไม่ได้ทำการคัดคุณภาพ ความอ่อนแก่ ไปจนถึงจัดเกรดตามน้ำหนักและรูปทรงตามเกณฑ์ขนาดทางการค้าและ ขนาดน้ำหนักทุเรียนจำแนกตามพันธุ์

ทำความสะอาดและควบคุมโรคหลังการเก็บเกี่ยวทุเรียน

หลังจากที่ได้คัดทุเรียนด้วยคุณภาพออกไปแล้ว คงเหลือไว้ซึ่งทุเรียนคุณภาพดี ต้องผ่านกระบวนการทำความสะอาดดังต่อไปนี้

- ต้องนำมาทำความสะอาดในอ่างใส่น้ำสะอาด ผสมสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา อิมซาซิล ๕๐% อัตรา ๑๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตรหรือสาร ฟอสเอทิล อะลูมิเนียม ๘๐% อัตรา ๕๐ กรัม/น้ำ ๒๐ ลิตร
- นำผลทุเรียนขึ้นไปผึ่งให้แห้ง
- ตัดขั้วด้วยสารอีเธล เพื่อให้ทุเรียนสุกเมื่อถึงปลายทาง ติดสติ๊กเกอร์

การบรรจุหีบห่อ

หลังทุเรียนดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆเสร็จเรียบร้อยแล้วจะถูกนำไปทำการบรรจุกล่องโฟม หรือกล่องกระดาษตามระยะทางขนส่งสู่ปลายทางต่อไป

การส่งมอบ

การขนส่งทุเรียนนิยมทำโดยใส่ในตู้ควบคุมบรรยากาศ Control Atmosphere(CA) ที่ ๑๕ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ ๘๕-๙๐% ซึ่งสามารถเก็บทุเรียนได้นาน ๒ สัปดาห์เหมาะสมกับการขนส่งทางเรือ

๒

หนอนผล

หนอนเจาะเมล็ด

เปลือกแข็ง

ผลเน่า

ผลเน่า

กระรอกเจาะ

๖. การแปรรูป

ทุเรียนทอดกรอบ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากเนื้อทุเรียนดิบและแก่จัด หั่นเป็นแผ่นบางๆ ผ่านการทอดในน้ำมันที่ร้อนและอาจนำไปอบให้แห้ง จนมีสีเหลืองสม่ำเสมอและกรอบมีทั้งชนิดไม่เติมเกลือและเติมเกลือ ทุเรียนทอดกรอบแบ่งออกได้ ๓ ขนาด

๑. ขนาดใหญ่ (เกรด A) ขนาดกว้างและยาวมากกว่า ๒๕ มิลลิเมตร

๒. ขนาดกลาง (เกรด B) ขนาดกว้างและยาว ๑๐ -๒๕ มิลลิเมตร

๓. ขนาดเล็ก (เกรด C) ขนาดกว้างและยาว น้อยกว่า ๑๐ มิลลิเมตร

วัตถุดิบ/พันธุ์

ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง เนื่องจาก มีเนื้อละเอียด เนื้อหนา กลิ่นน้อย เวลาสุกเนื้อไม่เละเกินไป

ลักษณะและคุณภาพที่ดีของผลิตภัณฑ์

๑. ต้องมีลักษณะเป็นแผ่นบาง กรอบไม่แข็งกระด้าง มีสีตามธรรมชาติ ของส่วนประกอบที่ใช้ อาจมีสีคล้ำได้บ้าง แต่ต้องไม่ไหม้เกรียม

๒. ต้องมีกลิ่น รสที่ดี ตามธรรมชาติของส่วนประกอบที่ใช้ ปราศจากกลิ่นอับและกลิ่นเหม็นหืน ที่เกิดจากปฏิกิริยา oxidation ของไขมันกับออกซิเจนในอากาศ เมื่ออาหารทอดเก็บไว้นานๆ การนำทุเรียนทอดกรอบไปอบด้วยตู้อบร้อน เพื่อช่วยลดความชื้น ทำให้แห้งและกรอบนาน สามารถเก็บได้นาน ๖ เดือน

๓. ลักษณะข้อบกพร่องที่ยอมรับได้เล็กน้อย การเกิดลายเส้นวงแหวนเกิดจากปฏิกิริยา oxidation ของไขมันกับออกซิเจนในอากาศ ทั้งนี้ขนาดของชิ้นทุเรียนทอดกรอบต้องมีขนาดสม่ำเสมอทั้งตามเกรดที่บรรจุ

๔. ต้องไม่พบสิ่งแปลกปลอม เส้นผม ดิน กรวด ทราาย ขนสัตว์

การบรรจุและการเก็บรักษา

การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์จะบรรจุเนื้อทุเรียนทอดกรอบในถุงพอยด์หรือถุงพลาสติกปิดปากถุงให้สนิทหรือบรรจุกล่องไม่ให้โดนแสงแดด

ทุเรียนกวน

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเนื้อทุเรียนสุกกวน อาจใช้เนื้อทุเรียนพันธุ์เดียวกันๆ หรือพันธุ์ผสมอาจมีการเติมน้ำตาลทราย หรือไม่เติมก็ได้ และนำมาทำการเคี่ยวหรือคนจนมีลักษณะข้นเหนียวแห้งไม่ติดมือ

วัตถุดิบ/พันธุ์

ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ๑,๐๐๐ กรัม

น้ำตาลทรายขาว ๐-๑๐๐ กรัม

อัตราการการแปรรูปของทุเรียนพันธุ์ต่างๆ จากเนื้อทุเรียนสดไม่รวมเปลือกและเมล็ดเป็นผลิตภัณฑ์ทุเรียนกวนมีดังนี้

เนื้อทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ๑๐ กิโลกรัม ได้ผลิตภัณฑ์ทุเรียนกวน ๕-๕.๕ กิโลกรัม

เนื้อทุเรียนพันธุ์ชะนี ๑๐ กิโลกรัม ได้ผลิตภัณฑ์ทุเรียนกวน ๖-๖.๕ กิโลกรัม

เนื้อทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ๑๐ กิโลกรัม ได้ผลิตภัณฑ์ทุเรียนกวน ๖.๕-๗ กิโลกรัม

ลักษณะและคุณภาพที่ดีของผลิตภัณฑ์

- ต้องเป็นเงา มีความวาว
- มีลักษณะอยู่ตัว
- มีความเหนียวตามธรรมชาติ หยิบไม่ติดมือ
- ไม่แตกทลาย

การบรรจุและการเก็บรักษา

- บรรจุในถุงพลาสติกพีพี (poly propylene-pp) หรือรู้จักกันในนามถุงร้อนซึ่งมีความใส ป้องกันความชื้นได้ดี สามารถใช้เป็นบรรจุภัณฑ์อาหารในขณะร้อนเก็บได้นาน ๑ เดือน
- การเก็บในกระป๋องดีบุกขณะร้อนจะเก็บได้นานถึง ๖ เดือน แต่ไม่สะดวกในการบริโภค
- การบรรจุในกล่องพลาสติกใส รูปทรงสี่เหลี่ยมใช้พลาสติก พีเอส (polystyrene) ซึ่งมีคุณสมบัติโปร่งใส มองเห็นเนื้อทุเรียนหวาน

ที่มาของข้อมูล

- คู่มือการผลิตทุเรียนคุณภาพ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพตามศาสตร์พระราชา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- การจัดการโรคและแมลงศัตรูทุเรียน ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดสงขลา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๕ จังหวัดสงขลา กรมส่งเสริมการเกษตร
- แมลง-ไร ศัตรูทุเรียน สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๖๒
- ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทุเรียนสะเต๊ะน้ำยะลา
- มนุษ โป้สมบурณ์ ผลไม้ไทย ศักยภาพการส่งออกของประเทศไทย กรุงเทพมหานคร กองส่งเสริมพืชสวน กรมส่งเสริมการส่งออก, ๒๕๔๔
- เล็ก ชาตเจริญ กส.บ กองส่งเสริม และ เผยแพร่ กรมกสิกรรม
- ทุเรียน (Durian) ku.ac.th https://kukrdb.lib.ku.ac.th/download_digital_file

ข้อมูลจาก เวิลด์ ไวด์ เว็บ

- ศูนย์บริการทางวิชาการแบบเบ็ดเสร็จ กรมวิชาการเกษตร <<http://w.w.w.doa.go.th>
- ฝ่ายการเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว
- สมาคมผู้ค้าและผู้ส่งออกผลไม้ไทย
- กระทรวงแรงงาน, ต.ค. ๒๕๖๕, The National Wage Council of Vietnam, Jul ๒๐๒๒
- สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดยะลา

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

จำเอนเฉลิมพล ญาณวิสุทธิสกุล เกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา

ผู้จัดทำ

นายเอกสิทธิ์	แสงเมล์	หัวหน้ากลุ่มสารสนเทศการเกษตร
นายสมพร	สมบูรณ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นางสาวซามีฮะห์	หะยีแหวดีอราแม	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ QR Code

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา
โทรศัพท์ : 0 7322 1711 โทรสาร : 0 7322 1692
Email : Saraban_yla@opsmoac.go.th
เว็บไซต์ <https://www.opsmoac.go.th/yala>
Facebook page : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดยะลา

